

POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

10

glasilo Planinske zveze Slovenije

oktober 1997

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

oktober 1997

10

letnik XCVII

izhaja od leta 1895

vsebina

Tone Škarja	Simbolična in usodna obletnica GRS	417
Marjan Raztresen	Trendi	418
Dušan Malovrh	Plezanje na Everestova soseda	420
Mirko Kunšič	Pet triglavskih smeri v enem zamahu	421
	Slovenska šola za nepalske šerpe	423
Tone Tomše	Varne zahtevne prepadne poti	425
	Občutek za gore in za nevarnosti	426
Aleš Cvahte	Vzpon na deviško Alinko	430
Pavle Šegula	Času iztrgani lepi trenutki	434
Slavica Štirm	Na Črno prst	438
Rafael Terpin	Lubnikarji – posebna oblika ljudstva	439
Aleksander Sarnavsky	Sto let kočje na sedlu	440
Vlado Habjan	Na pot, kjer ni poti	442
Bine Mlač	Veliki dnevi	444
Tone Strojín	Poti skozi lepote	447
Aleš Karl Nosan	Slike iz dežele Minojcev	452
	Odmevi	453
	Iz planinske literature	455
	Društvene novice	459
Slavica Štirm	Slavospev	460

Slika na naslovnih strani: **Lepo špičje izpred Kugyjevega spomenika nad Trento**

Foto: Igor Maher

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Raztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelšek. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta dr. Milan Naprudnik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri Agenciji RS za plačilni promet 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620-sifra valute-3053/8. Naročnina za leto 1997 znaša 2500 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 1997, posamezna številka stane 250 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odgovode do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometu davku (Ur. list RS, št. 4/92) in Mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

PO TRAGEDIJI GORSKIH REŠEVALCEV V TURSKE GORI

SIMBOLIČNA IN USODNA OBLETNICA GRS

TONE ŠKARJA

Človeštvo se ni nikoli znalo izogniti katastrofi, vedno pa se je — vsaj doslej — znalo iz nje pobrati in nekaj naučiti. Ta stara ugotovitev velja tako za posameznike kot za večje ali manjše skupine in vsa daljnja in bližnja zgodovina jo potrjuje. Človeka vodijo skozi življenje ideje in hotenja, a dejansko ravnanje mu narekujejo trenutne okoliščine in kratkoročni interesi. Od tod tisto reklo o z dobrimi nameni tlakovani poti v pekel. Naj bodo naslednje besede brane ob zgoraj navedenih mislih in torej ne razumljene kot obtožba.

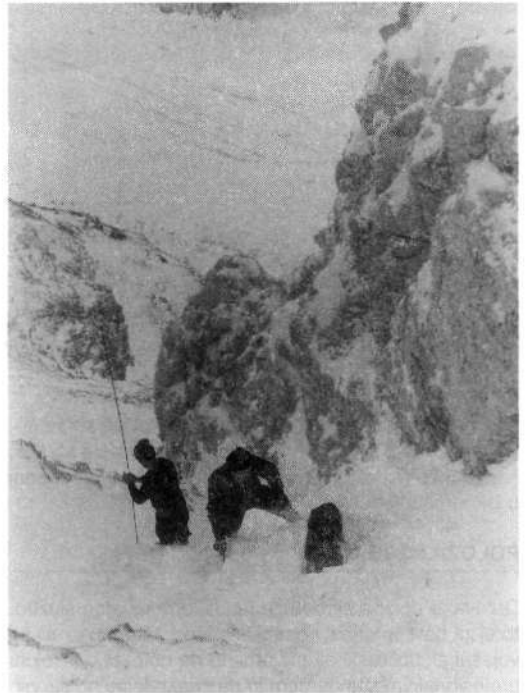
KAJ JE ŽE GRS?

Ko se je ob tistem starem »Andolškovem« helikopterju prvič pojavil novejši in močnejši, je bilo na povsem uradnem sestanku rečeno, da stroj, ki je v dvajsetih minutah lahko kjerkoli v naših gorah, ne more čakati uro ali dve, da pridejo ljudje z dela domov, slečejo delovno obleko in se v glavah in po videzu prelevijo v reševalce. To je načelno res, je ugotovil takratni načelnik GRS, bo pa težko spremeniti doktrino GRS.

Tisti hip, ko sta s helikopterjem posegla v reševanje še pilot in mehanik, torej profesionalca, je bilo čistega amaterizma itak konec. Nič hudega se ne bi zgodilo, če bi bila profesionalna vsa posadka helikopterja, torej še reševalec na jeklenici in zdravnik. Ločnica med profesionalno službo, ki jo vsaka razvita država itak mora imeti, in med reševalci prostovoljci bi bila čista in jasna. V primeru Turske gore bi bilo bolj jasno, da profesionalna posadka mora računati še s kako vpeto ali pozabljeno vrstico, ne pa, da v paniki pilot pritisne na plin, pa bo — kar bo.

Kadar se stvari razrastejo do nepreglednosti, se je treba vrniti k izviru. Kaj že je GRS? Organizacija tistih kvalificiranih gornikov, ki so brezplačno pripravljene pomagati ljudem, ki v gorah zaidejo v težave oziroma se ponesrečijo. Brezplačno pomeni brez plače, honorarja in podobno, vendar z nadomestilom za obrabljeno osebno in reševalno opremo ter za izgubljen redni zaslužek.

Zanimivo, da za GRS ni bilo nič pretresljivega, ko so reševalci prešli z biciklov na avtomobile, in tudi ne, ko so ceste in s tem reševalni avtomobili segali vse višje v gore. To je bil naravni razvoj, ki je krajšal in lajšal reševanje. V bistvu bi moralo biti s helikopterjem enako. A že mora biti nekaj očarljivega na tem hrumečem ptiču, ki se kot angel rešitelj spusti k nesrečnežu, da se GRS bolj ukvarja z njim kot pa sama s seboj. Mislim, da je pojav lažje razložiti z vojsko, kjer v zemljo vkopani in zaprašeni pešaki ljubeče in besno hkrati spremljajo svoje leteče soborce nad glavami. V tolažbo jim je le, da edino pehota lahko zavzame in tudi drži ozemlje, vsa tehnika ji je pri tem le v pomoč. S to tolažbo naj se

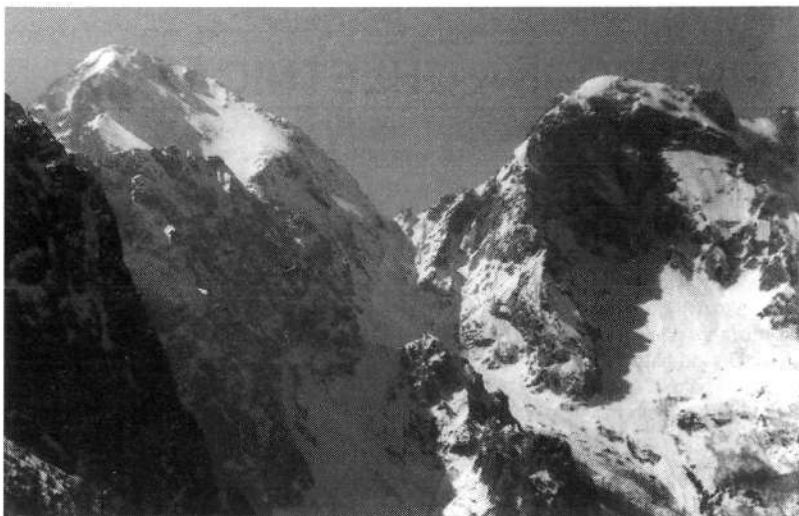
Iskanje ponesrečenca v vzhodni steni Brane

tudi GRS spet oprime predvsem svojega dela, pri tem pa ji mora država s svojimi tehničnimi sredstvi s posadkami vred čimbolj pomagati.

Kaj pomeni oprijeti se svojega dela? Predvsem mora skrbeti za kvaliteten kader. To so seveda lahko samo alpinisti, ljudje torej, ki jim je delo z vrvo in klini v nevarnem svetu vsakdanja stvar.

Zdaj je, žal, v GRS vzdušje zelo nealpinistično, skoraj protialpinistično. Eno so alpinisti, drugo so reševalci. In niso alpinisti tisti, ki postavljajo vmesni zid. Reševalec bi smel biti le izkušen alpinist, dodatno izobražen v reševalni tehniki. Zdaj so konica GRS »letalci — reševalci«, tisti torej, ki bi morali biti profesionalci. Amaterji, kot so, niso nobena konica. Ne morejo biti, ponavljam, ne morejo biti dovolj izurjeni, ker so le amaterji in imajo lahko le enkrat ali dvakrat na leto spodobno vajo. In tudi GRS sama jih ne jemlje resno, saj še zavarovani niso spodobno. Zdaj je treba za družine umrlih zbrati milodare. Lepo, a sramotno. GRS mora od države zahtevati dostojno odškodnino družinam ponesrečenih reševalcev, seveda ne le teh zadnjih.

Mimogrede: če bodo oblastniki tako mečkali, kot so za padle in ranjene v slovenski osamosvojitveni vojni, torej za tiste, ki so jim sploh omogočili biti oblast, potem

Brana in Turska gora

bodo potrebni skrajni in stalni napor. Politiki so se dovolj nasončili v siju slovenske gorske reševalne službe, naj zdaj še kaj storijo zanjo. Odlikovanja so prepoceni odškodnina.

POLOŽAJ GRS V PZS

Država je dolžna skrbeti za letalsko reševalno službo, torej za helikopterje s posadkami vred. Vseeno je, ali so vojaški ali policijski ali privatni, le da ustrezajo visokim profesionalnim standardom in da znajo delati po strogih

pravilih. To bo potegnilo jasno črto med poklicno reševalno službo in med amaterskimi gorskimi reševalci. Prva bo v celoti odgovarjala za svoj del in je mešanje s slabo usposobljenimi »letalci — reševalci itd.« ne bo razbremenjevalo ali ji celo pokrivalo njene napake, drugi pa bodo povsem samostojni in suvereni v svojem svetu in jim ne bo treba skrbeti, kako bo zračno vozilo (kot prej cestno) naložilo in odpeljalo ponesrečenca. Če bi bilo tako v Turski gori, potem policajci ne bi mogli reči, da je posadka helikopterja zunaj vsake krivde oziroma da je storila vse, kar je mogla, pa tudi »splet oko-

namesto komentarja

TRENDI

Njega dni so hodili na stadione in tam tekali ljudje, ki jih je to veselilo, ki so to radi delali, najpogosteje od mladih nog, in ki jim ni šlo za rezultate, ampak za osebno dobro počutje. Tudi tenis so igrali najpogosteje le tisti, ki so ga igrali od mladosti, in na smučeh so tekli v zimsko naravo zagledani prepričani smučarji. Tudi v gore so hodili izključno tisti, ki jih je to zanimalo, ki so to dejavnost obvladali in ki so segali tako visoko, kolikor so vedeli, da zmorejo.

Zdaj je menda že vse tekmovanje: na Vršič ljudje ne kolesarijo, ampak tekmujejo, kdo bo hitrejši in boljši, na tekaških maratonih za rekreativce ne velja olimpijsko načelo, da je predvsem važno sodelovati, ker je nadvse pomembna tudi uvrstitev, hoja na Šmarno goro ali do Celjske koče je v očeh »pravih planincev« stvar, vredna komajda še upokojenskih razprav. Tudi v planinstvu je zdaj »in« iti čim višje, tako da niso dovolj visoke niti markirane poti po Alpah,

ampak se marsikdo spogleduje s himalajskimi najmanj šesttisočaki in andskimi pettisočaki.

»Trend« je menda, da »je treba« za vsako ceno priti na Triglav ali stokrat na Lubnik ali še večkrat na kateraga od primestnih vrhov, kamor se skoraj že spodobi kdajpakdaj tudi prikolesariti. Ko nekateri, ki se dotlej nikoli niso ukvarjali s temi dejavnostmi, to večkrat preberejo, jih moč tiskane besede prepriča, da morajo to tudi sami narediti, če naj kaj veljajo.

In gredo brez vsakršnih resnih in daljših priprav na visoko goro in jih na visokogorski poti zadene kap ali zdrsnejo ali se v najboljšem primeru od izčrpanosti le po nekakšni božji milosti priplazijo v varno dolino.

Kdaj bo spet kaj veljala zdrava pamet, da morajo srčni, ledvični in še kateri bolnik, pisarniški molj ali v svoje mesto zaverovani meščan in zasvojenec s škodljivimi razvadami najprej vprašati svojega zdravnika ali izkušenega gornika, ali naj gredo v njim neznan svet visokogorja ali ne! Sicer pa: ali je med ponesrečenci v gorah že kdo delal anketo o njihovih dotedanjih gorniških izkušnjah? Mogoče bi pokazala stopnjo slovenske zdrave pameti.

Marjan Raztresen

Prenos ponosrečenca v Gamsovem skretu

Vaja GRS v severni steni Štajerske Rinke

Foto: Tone Škarja

liščin« bi bil opisan tako, kot je treba: katere okoliščine in po kakšnem vrstnem redu. Tragedija v Turski gori je tako težka, da poročilo o njej ne sme biti skrivalnica. Tragedija — pet mrtvih gorskih reševalcev na letalsko reševalni vaji — je večja, kot jo lahko dojamemo celo zdaj, ko je minilo že kar nekaj časa. Splet okoliščin je splet napak, opustitev, nestrokovnega ravnanja, drobnih nesporazumov, res pa v usodnem vrstnem redu.

Morda bi GRS ob tako simbolično in dejansko usodni obletnici po analizi nesreče nekaj pozornosti namenila tudi svoji organizaciji. Eno je številčnost aktivnega članstva. Kadar je ljudi več, kot jih je res treba, se stopnja odgovornosti na posameznika zmanjša. Čeprav zastoj je obsežna GRS zelo draga.

Drugo je njen položaj v PZS. Že simbolično, s spremembami imena, se tiho »odceplja«. Isto delajo posamezne postaje. Tudi vsi reševalci niso nujno člani planinskih društev. Denar je moč in najbolje je biti čimdlje od »revnih« sorodnikov, kaj bo jutri, jih pa v tej deželi itak razmišlja že vse manj.

O alpinizmu in njeni organski povezavi smo že rekli. Res pa je, da načelniki, ki sami niso nikoli plezali, že podzavestno odklanjajo alpiniste. A bistvo gorskega reševanja so poleg ljudi še vedno skala, vrvi in klini, volan in propeler sta le pomoč. In razmisliti je treba o večnem stokanju, kako prepoceni je reševanje za ponosrečence. Kdo plača stroške, je stvar države. Ona je dolžna imeti poklicno reševalno službo, amaterje pa dostojno opremiti in jih zavarovati. Če bomo planinci morali reševanja plačevati sami oziroma se posebej zavarovati, nas bo država najbrž razbremenila pri obveznih prispevkih za zdravstveno zavarovanje. Najmanj pa naj GRS ne skrbi za stroške helikopterjev. To je skrb druge sfere.

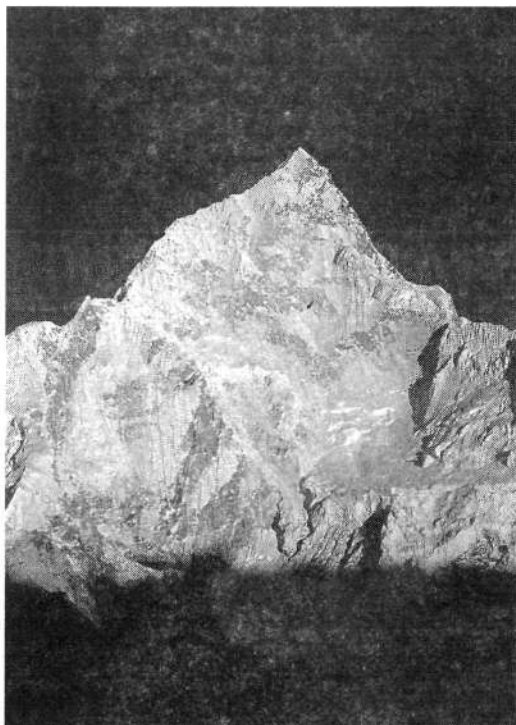
Če bodo oči reševalcev manj uprte v nebo, bodo na zemlji našle veliko, še preveč dela. Nihče ni samozadosten. In tako velike katastrofe, kot je Turska gora, se ne sme pomesti pod preprogo. Edina mogoča korist v tej žalosti je samo v pouku, ki se ga iz nje da izluščiti za prihodnost.

Še en slovenski Špik

Ne gre za znameniti vrh v Julijskih Alpah, ampak za bolj skromnega v pogorju Paški Kozjak. Tudi slednji ima nekaj planinske tradicije. Tako je Saleška podružnica SPD iz Šoštanja, ustanovljena leta 1904, nanj speljala eno od svojih številnih markiranih poti, leta 1931 pa celo postavila razgledni stolp, imenovan po župniku Čarfov, ki je po 2. svetovni vojni zaradi lesene izvedbe dotrajal. Po letu 1949 se je Planinsko društvo Velenje lotilo izgradnje planinske koče na južni strani vrha in jo dokončalo do leta 1960. V zadnjem desetletju so na Špiku velenjski radioamaterji postavili kontejner, mislinjski planinci pa namestili okroglo skrinjico in vpisno knjigo, iz katere se je razbralo, da je za vrh kar nekaj zanimanja. Zato je znani velenjski planinec in odbornik Marjan Skaza 24. 4. letos izdelal in namestil novo, bolj funkcionalno skrinjico. V treh mesecih je vpisanih nad 900 obiskovalcev.

Po uvedbi nove lokalne samouprave najvišji vrh občine Velenje ni več Smrekovec (1569 m), ampak Špik (1108 m) v pogorju Paški Kozjak. V bližini zaselka St. Jošt osnovno šolo prav sedaj temeljito obnavljajo, da bo mladostna dočkala 100-letnico; tam sta tudi župnišče in cerkev. Zato se je ponovno pojavila ideja o novem večnamenskem razglednem stolpu; zgraditi bi ga naj pomagali občini Mislinja in Velenje. Sedaj lep razgled na Saleško dolino vsaj v poletnem času močno zastirata drevje in grmičevje, kar pa ni v planinski lasti.

Miroslav Žolnir

Nuptse, 7855 metrov visoka gora, in stena, po kateri nameravajo zdaj plezati slovenski alpinisti.

Foto: Janez Jeglič

Ob 60-letnici Alpinističnega odseka Kamnik bodo kamniški alpinisti poskusili priplezati na vrh 7165 metrov visokega Pumorija.

Foto: Tomaž Humar

ALI BO SLOVENSKA ODPRAVA RAZREŠILA VSAJ ŠE EN HIMALAJSKI PROBLEM?

PLEZANJE NA EVERESTOVA SOSEDA

DUŠAN MALOVRH

V sredo, 10. septembra, je z letališča Brnik odpotovalo v nepalsko Himalajo osem slovenskih alpinistov v okviru dveh odprav, kamniške Pumori '97 in slovenske Nuptse '97. Prvo so organizirali ob šestdeseti obletnici alpinističnega odseka Kamnik in jo sestavljajo **Tomaž Humar, Cene Berčič, Damjan Kočar, Franc Osolnik, Janez Jeglič, Marjan Kovač**, zdravnika dr. **Franci Kokalj** in dr. **Viktor Terseglav** ter Mehičan **Carlos Carsolio**. Glavni cilj odprave je prvenstvena smer v jugovzhodni steni Pumorija (7165 m) oziroma normalen pristop na vrh. Najsposobnejši člani odprave nameravajo preplezati 2000-metrsko jugovzhodno steno na alpski način, s čimer bi razrešili enega od problemov najmogočnejših himalajskih sten.

Še neprimerno večji himalajski problem pa bo razrešen, če bodo pri svojem podvigu uspešni štirje člani odprave Nuptse '97 (pod okriljem Planinske zveze Slovenije). Janez Jeglič, Tomaž Humar, Marjan Kovač in dr. Franci Kokalj bodo namreč skušali preplezati zahodno steno 7861 metrov visoke gore, ki leži v neposredni bližini najvišjega vrha sveta Mount Everest. Cilj naše četverice in Mehičana Carlosa

Vodja dveh odprav v eni je Tomaž Humar.

Carsolia (ta je kot najmlajši doslej priplezal na vrhove vseh štirinajstih osemtisočakov) je 2600 metrov stene, ki je doslej kljub številnim poskusom še vedno ni nihče preplezal. Zaradi neuspešnih poskusov, med katerimi je bilo tudi nekaj odprav s svetovno znanimi alpinisti, je zahodna stena Nuptseja (na glavni in najvišji vrh gore so sicer alpinisti že priplezali) dobila sloves enega od največjih alpinističnih problemov Himalaje.

»V prvem delu vzpona bodo nevarni seraki, ledeni bloki, ki se tam zaradi velikih temperaturnih razlik in narivanja drugega na drugega neprestano podirajo. Zato bomo morali plezati karseda hitro. Na sredini pričakujemo predvsem organizacijske težave in plezarijo, ki bo zelo navpična, medtem ko nas na vrhu čakata močan veter in mraz celo do minus štirideset stopinj Celzija,« je pred odhodom pripovedoval 28-letni Kamničan Tomaž Humar, vodja obeh odprav.

Alpinisti se bodo po opravljenih formalnostih in pridobitvi plezalskih dovoljenj v Katmanduju, glavnem mestu Nepala, odpravili proti baznemu taboru pod Pumorijem in najprej preživeli tri aklimatizacijske dni na pobočjih Lobiče Peaka (6550 m), temu pa naj bi v začetku oktobra sledil naskok na prvenstveno smer v jugovzhodni steni Pumorija. Hkrati bo vzpon na Pumori služil kot aklimatizacija za Nuptse, katerega steno nameravajo slovenski alpinisti preplezati v čistem alpskem slogu, kar pomeni, da bodo s seboj vzeli vso najnujnejše potrebno opremo in plezali v enem zamahu. Povratek z vrha naj bi bil po isti smeri.

Druga možnost je prečenje preko zahodnega na glavni vrh Nuptseja in potem sestop po Boningtonovi smeri na

Del obeh himalajskih odprav na tiskovni konferenci v prostorih Servisa Debevc v Mengšu, ki je že več let pokrovitelj in sponzor Tomaža Humarja in ki je svojemu alpinistu pred sedanjim odhodom v Himalajo dal v uporabo avto volkswagen vento.

Foto: Dušan Malovrh

južno stran. Zahodni vrh Nuptseja (7784 m) je sicer še neosvojen in bi ob morebitnem uspehu pomenil najvišji dotlej še neosvojeni vrh, na katerega bi kot prvi priplezali Slovenci.

O vzponu prek stene bodo člani odprave posneli dokumentarni film (Carsolio je odličen gorski snemalec), iz Katmanduja pa naj bi se odprava vrnila v domovino predvidoma 29. oktobra.

OSEMURNO PROSTO PLEZANJE PO SMEREH SEVERNE TRIGLAVSKE STENE

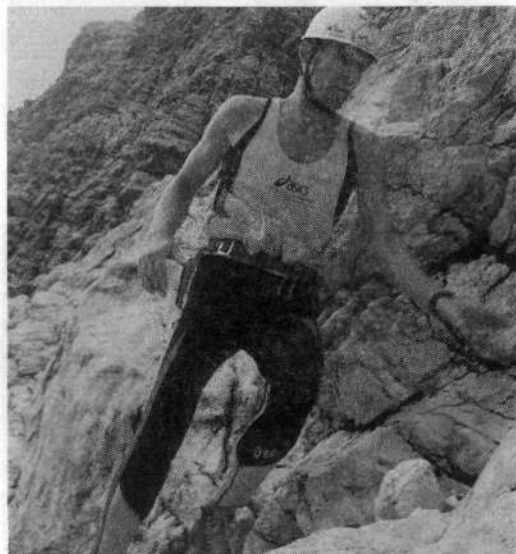
PET TRIGLAVSKIH SMERI V ENEM ZAMAHU

MIRKO KUNŠIČ

38-letni **Pavle Kozjek** je napovedal in uresničil osemurni podvig v smereh Severne triglavske stene. Petkrat je v enem samem dnevu prosto plezal v tej mogočni steni: najprej se je lotil Slovenske smeri, sestopil je po Kratki nemški; nadaljeval je v Bavarski z Dolgo nemško; ker je bil veter premočan, vmes pa ga je oviralo še rosenje, je izpustil prvotno zamišljeno plezanje v Skalaški z Ladjo; v zahodnem delu Stene je zaključil maraton brez vrvi, klinov, vponk in kladiva s plezanjem in sestopom smeri **Sandija Wisiaka**, ki je šeste težavnostne stopnje.

Janez Jeglič-Johan je ta čas plezal skupaj z mladim arhivarjem POP TV, ki je v Steni s kamero dokumentiral Kozjekov podvig. Pri projektu je sodeloval tudi Tržičan **Filip Bence-Tačrn**. Ti trije alpinisti imajo za seboj blizu pet tisoč vzponov, zato to plezanje zanje ni bilo nikakršno izzivanje mogočne gore in stene. Kot pravi Pavle, je to storil tudi kot povabilo alpinističnim kolegom, da se ponovno vrnejo v prave stene, ki zadnja leta tudi zaradi dvoranskega plezanja in plezanja v vrtcih niso tako obiskovane, kot so bile njega dni.

Del poezije gibanja smo lahko videli tudi sami. Pavle je

Kozjek pred enim od vmesnih ciljev

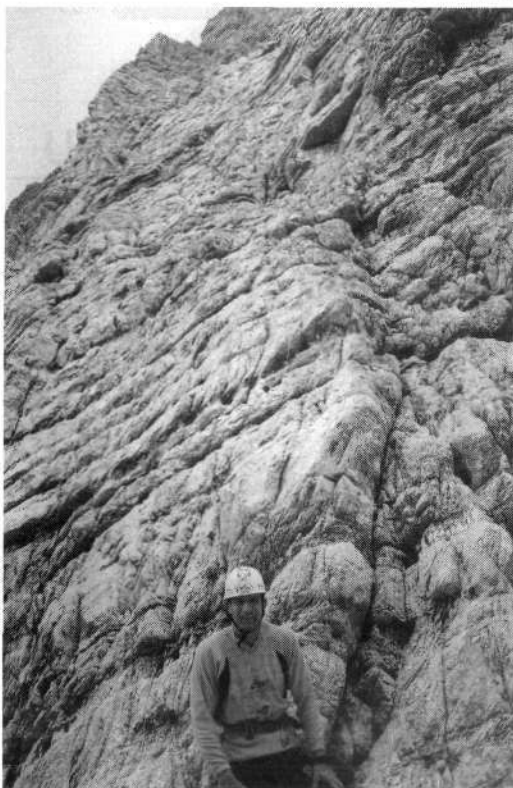

Četverica po opravljenem delu v Steni: od leve proti desni Janez Jeglič, Filip Bence, TV snemalec, Pavle Kozjek.

kljub gosti megli in rahlem pršenju Slovensko smer v celoti preplezal v 55 minutah in hitro sestopil po Nemški, tako da je bil ob 9.30 že v Bavarski smeri, kjer se mu je pridružil še Bence. Pravi, da je sicer večino svojih smeri, ki jih je bil zadnji čas preplezal, soliral.

Visoka stena in majhen, a vztrajen in močan človek

Foto: Mirko Kunšič

Veruje v takšno najčistejšo obliko alpinizma. Desetkrat je soliral Čopov steber, zato so mu — tako kot Pavletu — dobro znani nemara prav vsi oprimki v stenah. S številom smeri so se vsem trem, kajpada tudi Jegliču, kopicile izkušnje. Nihče od obeh Pavletovih »pomočnikov« med sedanjim plezanjem v Severni steni Triglava ni naredil nobene napake.

Pavle Kozjek, prvi Slovenec, ki je letos brez dodatnega kisika prišel na vrh Mount Everesta, računa, da bo mogoče prihodnje leto med izbranci za Daulagiri. Z njim ima neporavnane račune. Pred desetimi leti je v decembru bivakiral sto metrov pod vrhom; bil je brez potrebne opreme, zato se mu je moral takrat odpovedati. Letos mu je veliki lama pred odhodom na Everest zavezal okrog vratu talisman. Nikoi se ne loči od njega. Z njim je bil tudi na maratonu v Steni. Pred leti je v približno enakem času ponovil prosto plezanje v treh Skalaških; začel je v severni steni Špika, nadaljeval v Škrlatici in zaključil v Triglavski steni.

Njegovo telo je uigrano, misli so zbrane, zato mu tudi velika vremenska sprememba v vrhnjem delu Stene zdaj ni povzročala prevelikih težav. Razmere so bile to pot podobne kot so sicer v Patagoniji. Z Bencetom sta ob koncu tega plezalnega maratona sestopila čez Plemenice v Luknjo in se napolila v normalnejšem vremenu v zahodni del Stene.

Pavle Kozjek je dokazal, da alpinizem res nima omejitev in ne meja. Seveda so taki podvigi dovoljeni res le najboljšim, ki obvladujejo tako telo kot dušo.

Da Ljubljančan ni skop, je dokazal kasneje v Vratih, ko je odprl prtlačnik vozila in vse pomočnike in spremeljevalce pogostil s pivom, ki ga je sam pripeljal v Vrata.

***

Pri podvigu so mu pomagali Mirton, C. P. E. — Asics, Elektro Ljubljana, Lesnina trgovina d.d. in Avtohiša Strikovič.

V HIMALAJI JE SPET »ODPRTA« NAŠA ALPINISTIČNA ŠOLA ZA NEPALSKE GORSKE VODNIKE

SLOVENSKA ŠOLA ZA NEPALSKE ŠERPE

V Nepal so zadnje dni avgusta odpotovali alpinistični instruktorji **Bojan Pollak** iz Kamnika, **Vlado Schlamberger** iz Medvod in **Jože Zupan** iz Rimskih Toplic ter zdravnik **dr. Miha Zajec** iz Slovenj Gradca, ki vodijo letošnje šolo za gorske vodnike Nepalske planinske zveze v Langtangu v Himalaji. Tečaj, ki se ga udeležuje okoli 25 šerp in drugih nepalskih udeležencev svetovnih alpinističnih odprav v Himalajo, bo trajal okoli pet tednov, na njem pa bodo tečajniki dobili pomembna praktična in teoretična alpinistična znanja, potrebna pri vzponih v najvišje gore.

Do letošnjega leta se je alpinističnih šol v Nepal udeležilo 30 slovenskih alpinistov in 11 zdravnikov, ki so predvsem visokogorskim vodnikom posredovali nujno potrebna gorniška znanja. O zgodovini slovenske šole za gorske vodnike v Nepal pripoveduje gorski vodnik, instruktor in reševalec Bojan Pollak, ki je tokrat kot instruktor tam že petič, takole:

»Jugoslavija je v okviru tehnične pomoči neuvrščenim in nerazvitim državam v letih 1979 in 1980 zgradila v Manangu v osrednjem Nepal šolo za izobraževanje članov nepalske planinske organizacije (NMA). Celoten projekt je vodila Planinska zveza Slovenije (formalno Jugoslavija), ki je tam skoraj vsako leto organizirala in izvedla osnovni tečaj za vodnike NMA. Vse do razpada Jugoslavije smo za ta projekt dobivali tudi od državnih organov (ZAMTES) določena sredstva — prvih pet let za po dva instruktora kompletno vse stroške skupaj s plačo, okoli 10.000 USD, kar smo razdelili tako, da je za ta denar v Nepal odpotovalo namesto dveh kar 5 do 6 inštruktorjev. Pozneje je bilo dotacije samo za enega inštruktorja. Nekaj je prispevala tudi ZTKJ in slovenski ZAMTES.

MAČEHA SLOVENIJA

Po razpadu Jugoslavije ni naša država za to prispevala niti tolarja. Udeležili smo se javnih razpisov posameznih ministrstov in podobnih organov, vendar je bil rezultat enak ničli.

Po osamosvojitvi smo prosili tudi Ministrstvo za zunanje zadeve, pa predsednika vlade g. **Peterleta**, predsednika Slovenije g. **Kučana** in še koga. Razen prošnje na g. Kučana je bilo vse zaman, vendar se je tudi pomoč, ki jo je on obljubil, izgubila neznanokje.

Sredstva smo zbirali na vse mogoče načine, vendar postaja vse težje in težje. Včasih smo v podjetju še dobili plačan, pozneje neplačan dopust, danes pa tega ni več. Včasih nekatere postavijo celo pred dilemo: če greš, vzemi knjižico ali pa sam plačaj vse prispevke. Težko je zahtevati od nekoga, da bo iz lastnega žepa plačal za to, da bo nato v Nepal mesec in pol učil na svoje stroške in še prevzel odgovornost za to. Takih ni več.

Če se primerjamo z nekdanjimi »bratskimi« republiki, v katerih ni noben poseben problem — kljub bedi, v kateri živijo — zbrati npr. 400.000 USD za črnogorsko odpravo na Mount Everest 1996 (podatek je izvedel **Tomaž Humar** od vodje odprave), da o Hrvatih ne govorim (**Božič** na Antarktiki itd.), bi morali tudi mi iz skupne zapuščine, ki pa je v tem primeru 95-odstotno slovenska, še naprej črpati našo reputacijo in je ne prepuščati drugim (Hrvati so že hoteli lastniniti šolo — Hrvatski planinar št. 2/95).

Poleg konkretnega prenosa slovenskega znanja je ta akcija potrebna tudi zaradi nadaljevanja ugleda, ki ga mora naslediti Slovenija in ki ga hočejo drugi izničiti. Z nadaljevanjem izobraževanja utrjujemo tudi našo državnost. Kot država ne bi smeli biti preveč vrčičarski.

Ideja **Aleša Kunaverja**, povzeta v stari kitajski modrosti »Če daš človeku ribo, ga boš nasitil za en dan, če ga naučiš loviti ribe, ga nasitiš za vse življenje«, še živi, čeprav ne vedno v Manangu, saj naši instruktorji izobražujejo tam, kamor jih Nepalci povabijo. Napisali smo tudi knjigo »Handbook for Guides of Nepal Mountaineering Association«, ki jo vsako leto dopolnjujemo, razdelali smo tudi sistem izpitnih testov, česar drugi še nimajo.

ŠOLA JE PRVIČ V LANGTANGU

Jugoslavija je torej zgradila šolo kot tehnično pomoč Nepal, seveda pa tudi za afirmacijo države. Skoraj vsako leto so bili tečajji, ki so jih vodili slovenski instruktorji. Na ta način se je védenje o takrat še Jugoslaviji, sedaj pa Sloveniji širilo in se še širi po svetu.

Jugoslavija je tem tečajem nudila stalno, čeprav ne tudi obilno pomoč, saj se je dobro zavedala, koliko táko delo pomeni. In te sadove, žal še vedno, poskuša pobirati srbsko-črnogorska federacija tudi s svojim uradnim nazivom. Država Slovenija od svoje ustanovitve za to — razen nekaj perspektov — še ni prispevala enega samega tolarja. Če bo odnos slovenskih politikov do same države in tistih, ki jo utrjujejo, skrbijo za njen renome tudi na osnovni, človeški ravni, tak, kot je bil doslej, bomo Slovenci kmalu znani po svetu predvsem in samo zaradi mamilaških tihotapskih afer. Samo vprašanje časa je, kdaj bodo ljudje, ki vodijo to sodelovanje in s tem tudi utrjevanje slovenske države, izgubili voljo do dela, saj je vedno težje zbrati tistih 20.000 USD (okoli tri milijone tolarjev), kolikor stane sodelovanje in prenos znanja. To pa še posebej, ker hočejo slovensko mesto zavzeti Francozi in Avstrijci, ki imajo pri tem ustrezno pomoč svoje države!«

V Nepal je zdaj takšna slovenska gorniška šola že petnajstič, prvič pa v Langtangu in ne v Manangu, kjer celo stoji preprosta šolska zgradba, ki so jo skupaj 423

zgradili slovenski in nepalski alpinisti. Langtang je bližje Katmanduju, do tja je samo en dan vožnje z avtobusom in štiri dni hoje, tam so tudi boljše razmere za alpinistični praktični pouk, ker so tam tako lahke stene kot ledenik. Šola je na nadmorski višini 3800 metrov, inštruktorji in tečajniki stanujejo v bližnjih lodžih in pod šotari. Za en teden se bodo preselili na nadmorsko višino približno 5000 metrov, kjer bodo postavili višinski tabor ter plezali in hodili na 5846 metrov visok trekinški vrh, na koncu pa bodo tečajniki tri dni opravljali teoretične in praktične izpite.

Kratko žalovanje na Črni prsti

Pred kratkim je soproga s prijateljico obiskala Črno prst in se, seveda, spotoma ustavila tudi v planinski koči.

Tam sta jima postregli dve mladenki. V pomenku sta med drugim slišali tudi to, da je v koči dolgočas, odkar je vzel konec stari, dotrajani radijski sprejemnik.

Gostji sta menili, da bi z usodo radijskega sprejemnika lahko seznanili tudi gornike, ki prihajajo na gore med Baško grapo in Bohinjem. Morda bo pa kdo ...

Dekleti sta se znašli in blagopokojniku posvetili domiselno osmrtnico, ki je bila v resnici tako všečna publiki, da je ganila tudi njihova srca. Naj jo preberejo tudi bralci našega glasila. Takole sta napisali:

»Sporočamo, da je v četrtek, 19. 6. 1997, tragično preminil vaš in naš radio tranzistor znamke International »F-325 2 band«. Na parah bo ležal v domači koči. Pogreb bo na dan prihoda novega radio tranzistorja za brunarico. Žalujočih nas ne solze, ne čas ne morejo potolažiti, saj se vedno znova sprašujemo — zakaj.

Dragi radio! V spominu te bomo ohranili takšnega, kot si vedno bil: moder, preudaren, bister, pošten, pravičen in skromen.

Hvala vsem za sveče in cvetje!«

Osmrtnico je prebralo kar precej obiskovalcev Črne prsti in marsikomu sta se poleg pokojnika zasmilili tudi njegovi »osamelci in žalujoči« občudovalki. Kako tudi ne! Biti odrezan od sveta ni prav nič prijetno in četudi vsak dan prihajajo novi gostje, se vendarle pričejo tudi kake novice, še najbolj pa glasba.

Tako so si mislili obiskovalci in je ta pa oni segel v žep in namesto »cvetja za blagopokojnikom« primaknil v skupni mošnjček nekaj tolarjev.

V prvem tednu avgusta sta soproga in prijateljica spet odrinili na Črno prst. Žalosti v koči je že nekaj časa konec. Na polici stoji in preganja dolgočasje nov radijski sprejemnik.

Še so dobre duše na svetu!

Pavle Šegula

ZAKAJ ŠOLA V NEPALU

Tako vodja letošnjega tečaja Pollak kot načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva **Tone Škarja** sta na tiskovni konferenci pred odhodom inštruktorjev v Nepal potožila, da država Slovenija doslej za to šolo, ki je za Slovenijo velikanska promocija, ni prispevala niti tolarja; letošnje stroške v višini približno 20.000 ameriških dolarjev je v celoti pokril generalni pokrovitelj Hyundai Avto Trade iz Ljubljane. »Vedeti pa je treba, da je zahodna Evropa polna kapitala, ki ga želi vložiti tako, da se bo vložek ustrezno obogatil,« je dejal Škarja. »Če bo Slovenija enkrat samkrat izpustila to šolo, ki je načelno vsako leto, le približno vsako peto leto odpade zaradi kakšne velike akcije nepalske planinske zveze, jo bo izgubila za vedno, kajti na to priložnost že čakajo nekatere države, predvsem še planinske in alpinistične zveze iz Francije in Avstrije.«

Bojan Pollak je takole opisal, zakaj je potrebna ta šola v Nepal:

»— Pomoč ljudem, ki jo potrebujejo.

Nepalci imajo izredno kondicijo, izredne fizične sposobnosti za delovanje tudi na velikih višinah, vendar jim manjka tehničnih znanj. Ravno ta znanja dobijo na osnovnem tečaju, ki ga izvajajo slovenski inštruktorji.

S končanim osnovnim tečajem lahko nato mnogo lažje dobijo zaposlitev in so potem pri svojem delu tudi bistveno varnejši.

— Afirmacija države, afirmacija Slovencev.

Slovinci smo znani po svetu tudi zaradi športa. Športna tekmovanja ponesejo glas o Sloveniji po cellem svetu, vendar tak glas kmalu zamre, če ni vedno novih in novih dosežkov. Alpinizem je pri tem izjema, saj ostanejo dosežki (preplezane smeri) zapisane v zgodovini tudi tako, da novi ljudje, ki plezajo nato po teh smereh, vedo in se spominjajo, da so to naredili Slovenci.

Podobno je z izobraževanjem. Vodniki, mi smo jih izobrazili v naši šoli, velikokrat s ponosom povedo, da so svoje znanje pridobili v naši šoli. To je priznanje zanje in tudi za nas.

Poleg samih Nepalcev, ki jih je na tečaju velika večina, so bili naši tečajniki tudi Arabci, Kitajci, Korejci in celo en Brazilec. Tako prihaja zavedanje o našem znanju tudi v druge predele sveta, saj npr. ravno ta Brazilec vodi turiste iz Brazilije v Himalajo.

Politika ne bije svojih bitk samo v Evropi, ampak po vsem svetu. Tudi v Aziji. Čeprav je Nepal razmeroma majhna dežela, ima dve veliki sosedji. Imamo vse možnosti sodelovanja tudi z Indijo, saj smo že vzpostavili pristne stike z njihovim predstavnikom, vendar do česa več ni prišlo, ker pri nas že na utečeno sodelovanje ni bilo nobenega odziva, kaj šele, da bi začeli kaj novega.

V Nepal prihajajo turisti iz vsega sveta in ravno preko naših tečajih izbrazenih vodnikov lahko tudi zvedo za Slovenijo.«

POROČILO Z LETOŠNJIH AKCIJ KOMISIJE ZA PLANINSKA POTA PRI PZS

VARNE ZAHTEVNE PREPADNE POTE

STONE TOMŠE

Slovenski gorski svet obišče letno preko milijon gornikov, domačih in tujih. Med njimi je precej takih, ki niso niti primerno izurjeni, niti opremljeni za hojo po visokogorskih poteh. Zato planinska organizacija posebej pozornost vzdrževanju nekaj sto kilometrov najbolj izpostavljenih poti v visokogorju. Dela na poteh in varovanjih izvaja peščica strokovno usposobljenih gornikov-markacistov. Vsa dela pri popravilih poti opravljajo markacisti brezplačno.

V letošnjem letu je bilo izvedenih več akcij. Lahko rečemo, da je bila letošnja sezona glede popravil visokogorskih poti rekordna. S pomočjo helikopterja Slovenske vojske je bil ves potreben material dostavljen na delovišča posameznih poti. Markacisti iz preko 20 planinskih društev so v 56 dneh obnovili 10 zahtevnih in zelo zahtevnih poti v našem visokogorju. Da so vse te akcije lahko v celoti bile, so poleg Planinske zveze Slovenije markacistom priskočili na pomoč tudi sponzorji s svojimi izdelki in finančno pomočjo.

ODPISANE POTE SPET UREJENE

Najdaljša in dokaj zahtevna je bila akcija pri popravilu in nadelavi poti preko Visoke (2408 m) na Spodnjo Vrbanovo špico (2299 m) do knnice Pikel nad dolino Kot. Ta pot je bila nekaj let v precej slabem stanju, tako da je bilo že predlagano, da se črta z uradnega seznama planinskih poti. Člani PD Javornik-Koroška Bela, ki so vzdrževalci te poti, pa so se odločili, da jo obnovijo, saj spada med najdržnejše in tudi najslabše v naših gorah. Na akciji, ki je trajala dva tedna, je delala skupina 14 markacistov. Sedaj, ko je pot v celoti obnovljena, lahko trdimo, da je ena od lepših zelo zahtevnih poti v naših Alpah. Vendar naj se po njej podajo le izurjeni in večji planinci, ki ne poznajo vrtoglavice! Manj izurjeni, a primerno opremljeni naj se po njej povzpnejo le v spremstvu vodnika.

Druga taka pot v Julijskih Alpah, ki je bila precej let zaprta in skoraj neprehodna za povprečnega planinca, je pot iz Zavetišča pod Špičkom do Kanjskega prevala. To je res prava »trentarska« pot s čudovitimi razgledi ter obilo flore in favne. Ker je to pot za pravo planinsko popotovanje, so se pri Planinskem društvu Jesenice odločili, da jo ponovno usposobijo in namenijo planincem, ki se radi podajo proč od množično obljudenih poti. Skupina petih markacistov je celotno pot na novo markirala, porezala rušje ob poti in v grapi pod Zagorelcem pritrdila nove kline in žično vrv. Kljub novim markacijam pa je omenjena pot v slabem vremenu še zmeraj orientacijsko zahtevnejša.

Ista skupina je obnovila tudi pot iz Malega Kota na Jalovec (čez tako imenovano Jalovško škrbino). Na

poti od lovske kočice do Malega Kota so požagali rušje, v steno pod Jalovškim ozebnikom pa namestili nove kline in zamenjali dotrajano in uničeno žično vrv. Celotno pot so tudi na novo markirali.

Lani je skupina markacistov obnovila pot do drugega Martuljskega slapa, v letošnjem letu pa so obnovili pot za Ak. PD Gozd-Martuljek, ki vzdržuje obe poti, se je potrudilo, da je akcija potekala nemoteno. Del poti so prestavili višje nad obstoječo pot. Požagali so rušje in korenine na poti in ob njej. Vklესali so nove stopnje in namestili nova varovala.

Ker je skalni podor leta 1995 poškodoval varovala na poti Kotovo sedlo—Jalovec, so jih v lanskem letu le zasilno obnovili. V letošnji akciji so vsa poškodovana varovala popravili in na novo namestili. Markacisti PD Medvode in drugi člani tehnične podkomisije KZP so tako usposobili še eno zelo zahtevno pot v Julijskih Alpah.

UREJENE POTE OKOLI VADIN

Precej naših zavarovanih poti vodi po grebenih. Zato so še posebej izpostavljene udarom strel. Najbolj znani po teh poškodbah sta zelo zahtevni poti, ki vodita na Triglav, pot Kredarica—vrh Triglava—stara vojaška kasarna Morbenja na Triglavskih podih in pot Čez Plemenice s prelaza Luknja na Triglavske pode. Obe poti so v letošnjem letu popravili in na novo zavarovali. Pri prvi so sodelovali markacisti PD Ljubljana-Matica, pri drugi pa markacisti PD Ptuj. Transport materiala in opreme ter ljudi je opravila Slovenska vojska s helikopterjem. Manjša akcija je bila že v začetku junija na poti dolina Kot—Staničev dom. S klini in žično vrvjo so zavarovali del poti pod in nad studencem.

Ena od večjih akcij na območju Kamniško-Savinjskih Alp je bila na poti Vadine—Velika Baba. Kranjski planinci so leta 1975 trasirali pot, ki pelje po slovenski strani na vrh. Zaradi izredno krušljivih kamnin na tej poti so v lanskem letu poskusno nadelali spodnji žleb na omenjeni poti. Izkazalo se je, da se z današnjo tehniko varovala dá ustrezno namestiti, tudi na takih terenih. V letošnjem letu so markacisti nadelali celotno pot. Vso pot so tudi očistili zapadnega kamenja. Dostopi na vrh te mejne gore so tako z obeh strani odlično urejeni.

V septembru lanskega leta je potres na območju Kamniških Alp povzročil, da se je podrla velika skalna luska na vrhu Žrela pod Vadinami. Velike skalne gmote so popolnoma uničile varovala v zgornjem delu Žrela. V letošnjem letu so markacisti v tridnevni akciji očistili celotno pot skozi Žrela in namestili nova varovala. Tako je ta dokaj obljudena pot med Vadinami in Češko kočico ponovno varna za prehod.

Poleg naštetih je bilo opravljenih še nekaj manjših akcij na območju Savinjskih Alp, in sicer na poti Bele peči—

Loka—Raduha, Grohot—Rogovilec, Logarska dolina—Klemenča jama in Firšt—Sv. Duh. Seveda ni zanemarljivo tudi delo ostalih slovenskih markacistov, ki so letos delali na poteh, ki jih vzdržujejo njihova planinska društva.

V letu 1998 bodo poglavitne akcije Hanzova pot na Prisojnik, pot skozi Kačji graben na Špik, pot iz Drežnice na Krn in poti na področju Kanina.

PLANINSKI MEJNI PREHODI

Poleg del na zavarovanih poteh so člani Komisije za planinska pota v letošnjem letu skupaj s posameznimi upravami za notranje zadeve markirali planinske poti, ki vodijo do mejnih mest, ki so določena za prehod državne meje po sporazumu o planinsko turističnem prometu na mejnem območju med Republiko Avstrijo in Republiko Slovenijo. Teh prehodnih mest je na ce-

lotni meji z Republiko Avstrijo 22. Tako so bile v letošnjem letu z obmejno markacijo (osnovna Knafelčeva markacija za označevanje planinskih poti, ki ji je dodan zelen kolobar) označene poti na območju Kepe, Golice, Stola, Košute, Kamniških Alp, Olševe, Koprivne in Pece.

Lansko poletje, predvsem pa v letošnjem letu so na terenu začeli postavljati nove smerne table za označevanje smeri poti. Oblika smerne table je povzeta po švicarskem vzorcu. Na teh tablah so tako kot na dose-danjih osnovne informacije o poti, in sicer smer poti, čas hoje, zahtevnost poti in planinsko društvo, ki vzdržuje posamezno pot. Na novo je navedena nadmorska višina stojišča, kjer so te table. Sponzor teh tabel je Telekom Slovenije. Glede na interes društev upamo, da bomo na tak način dosegli čim bolj enotno označevanje planinskih poti v Sloveniji.

V GORAH NI POPOLNE VARNOSTI, TAM VEDNO OBSTAJA NEKAKŠNO TVEGANJE

OBČUTEK ZA GORE IN ZA NEVARNOSTI

Prvi letošnji avgustovski konec tedna je v Alpah umrlo najmanj dvanajst ljudi, sedem samo na Montblancu. Na italijanski strani Montblanca je prvo avgustovsko nedeljo padla v globino španska naveza s petimi alpinisti. Edini preživeli iz naveze je v bolnišnici v Aosti pripovedoval, da so njegovi štirje kolegi med vzponom padli v globino. Neki v Španiji živeči nemški planinec je moral po vremenskem obratu na nadmorski višini 4700 metrov le nekoliko pod vrhom dva dni čakati na pomoč; šele v nedeljo so ga s helikopterjem prepeljali v bolnišnico v Aosto. Tam je zvečer istega dne umrl zaradi popolne izčrpanosti. Njegov španski spremljevalec, ki je bil skupaj z njim v ledenem mrazu, je bil ta čas v bolnišnici še vedno v smrtni nevarnosti. Na francoski strani Montblanca je nekega ruskega planinca padajoče kamenje do smrti pobilo, kot je sporočila policija iz Chamonixa.

Ta konec tedna je zaradi podhlajenosti in popolne izčrpanosti umrl neki 30-letni planinec. Njegov gorniški tovariš, ki je to noč dobil hude omrzline po rokah, je šele dan pozneje med dolгим tavanjem po gorskem svetu naletel na nekega britanskega planinca. Ta je po mobilnem telefonu, ki ga je imel s seboj, alarmiral gorsko reševalno službo. Oba planinca sta bila opremljena samo za lepo vreme. Kmalu po prihodu v gore ju je že v četrtek presenetilo deževje in severni veter, kot je sporočila visokogorska policija in kot je bilo potem objavljeno v časniku Neue Zürcher Zeitung.

V Alpah, tudi v slovenskih, je letošnje poletje spet umrlo veliko ljudi. Gorski reševalci bodo pozneje analizirali vzroke. Planinski vestnik pa ponatiskuje reportažo iz nemškega dnevnika Süddeutsche Zeitung: saj je pravzaprav povsod v Alpah enako. (Op. ur.)

NESREČE SE PAČ DOGAJAJO

Tukaj je pravi gorski raj in tukaj ljudje izžarevajo zelo samosvojo trdo naravo. Župnik v kraju **Josef Hurton** na primer pripoveduje, kako so ga pred časom poklicali k nekemu ponesrečenemu v gorah. Neki razmeroma debel možak je padel v ledeniško razpoko, ki se je za vhom zelo hitro zožila. Hurton je sedel v sobi v župnišču in je z nekaj zamahi rok preprosto pojasnil, kaj je to pomenilo: mož se je zagozdil in ker je na nesrečo imel na sebi kratke hlače, se je s kožo prilepil na led. Hitro je bilo poleg nekaj reševalcev, spustili so se do njega in ga poskusili potegniti ven s pomočjo cepinov in vroče vode, s katero so polivali led, da bi se ob njem stalil. Župnik je pripovedoval, da je bil moški popolnoma nepoškodovan, samo zagozdil se je, »resen, miren mož, zelo dobro in razločno sem se lahko pogovarjal z njim; sploh ni bil paničen«. Hurton je to pripovedoval popolnoma sproščeno, skorajda blago, nekako tako, da bi bilo mogoče z gotovostjo pričakovati srečen konec. Kako dolgo da je v celoti trajalo reševanje? Ne, žal ga je bilo treba končati po dveh urah, ko je mož umrl, »zaradi kolapsa nemara, škoda pač; preprosto ni bilo mogoče nič storiti«.

Ali pa **Olaf Reinstadler**, mlad, zelo športno delujoč mož, ki se je rodil tukaj v Suldnu na Južnem Tirolskem, tukaj zrasel in ki živi skupaj s starši ter brati in sestrami v veliki hiši in dela spodaj v pekarni in zgoraj v penzionu, kar je vse skupaj družinsko podjetje. Pripoveduje o neki gorski reševalni akciji. Konec tedna je bil zaposlen, ko je prišlo sporočilo: padelec na Ortlerju, skoraj 4000 metrov visokem velikanu. Trije planinci so bili na poti in enega je zadelo. Druga dva sta natančno opisala kraj nesreče. Glede na ta opis helikopter ni prišel v

poštev, ampak se je bilo treba peljati z žičnico, kolikor je pač šlo, in nato iti peš. »Ko grem tako v reševanje,« pravi Reinstadler, »me vedno nekoliko zvije, saj človek ne ve, kaj ga čaka tam zgoraj.« Kakšen dan ljudi iz gorske reševalne službe kličejo celo štirikrat, najpogosteje zaradi hudih primerov. Odvisno od poškodb se odločijo za prevoz v ustrezno kliniko: ljudi z zlomljenimi kostmi in notranjimi poškodbami odpeljejo v Bozen, gornike s poškodbami glave v Verono.

USODNA LAHKOMISELNOST

Tokrat je šlo za izredno težaven primer, človek je bil mrtev, to je bilo takoj videti. Nekaj mesecev je že od tedaj, toda še zdaj je Reinstadler skoraj besen, ko pojasnjuje, kako je prišlo do tega. Za nekega Nemca naj bi bili njegovi kolegi prepočasni, pa se je odvezal z vrvi in je nevarovan korakal mimo njih; »tako neprilagodljiv je bil, da ni mogel hoditi z drugimi«. Padel je, »spodaj je obležal, njegova vrvi, ki jo je imel s seboj, pa je bila še vedno v nahrbtniku; ni je potreboval, ker je bil po lastnem prepričanju vendarle tako dober«. V njegovem potnem listu sta bili fotografiji njegovih dveh majhnih otrok. Lep občutek odgovornosti, »najraje bi ga še nekam brnil, čeprav je tam ležal brez življenja, zaradi njegove lahkomišelnosti«.

Sulden je majhna gorska vas na Južnem Tirolskem kakšnih 50 kilometrov od Merana. Leži skoraj 2000 metrov visoko in z avtom se je treba peljati po dolgi gorski cesti, od enega ostrega ovinka do drugega, dokler naposled nisi tam, v dolinki, ki jo obdaja več s snegom in ledom oblitih tritisočakov, kot so Ortler, Königsspitze, Zeburu, Vertainspitze, Madritschspitze. Sulden leži tako rekoč na koncu slepe ulice, od koder je mogoče iti samo nazaj ali pa gori v gore. Kdor živi tukaj, mora torej imeti posebno razmerje do skalovja, ki sili kvišku k nebu. Kot na primer ženska v suldenski fotografski trgovini. Pravi, da je nadvse jezna na poročila italijanskih časnikov, ko poročajo o nesrečah na Königsspitze. Nepojmljivo, pravi, kako žalijo goro; morilska gora je pisalo, na primer, napisano je bilo o maščevanju kraljevskega skalovja. »Kot da bi bila gora kaj kriva,« pravi in k temu še pripomni: »Uboga Königsspitze!«

Prvo letošnje avgustovsko soboto se je na Königsspitze smrtno ponesrečilo sedem planincev. Tam gori sta bili dve skupini; v eni je bil izkušen gorski vodnik z dvema nemškima turistkama, v drugi štirje italijanski alpinisti, ki so umrli v razmaku komaj nekaj ur. Kot enega od vzrokov za nesreči navajajo vreme: tisti dan je bilo razmeroma toplo in pod trdo zgornjo snežno skorjo je bil zaradi tega sneg tako predelan, da se je odlepil od tal in se splazil in gorniki so s to drsalnico zgrmeli v smrt.

Toda ali je v resnici krivo samo vreme? Povsod v Alpah, od Grossglocknerja do Montblanca, so tiste tedne ljudje padali v gorah, gorski popotniki, pohodniki in plezalci, in sicer tako množično, da je že mogoče govoriti o trendu. Samo od sredine julija do sredine avgusta je v Alpah umrlo več kot 40 ljudi, h katerim je treba prišteti še stotine poškodovanih. No, dobro,

nenavadno dolgo in močno je deževalo in višje v gorah snežilo, še v junij, in v gorah je ležalo več snega kot navadno. Toda nekako se strokovnjaki strinjajo, da to ni glavni vzrok za tako veliko smrtno serijo. Kot vzrok tudi ni mogoče navajati tega, nad čemer so se zadnja leta vedno znova pritoževali: nad slabo opremo tipičnega gorskega turista, ki s sandali ali supergami na nogah stopica prek visokogorskega snega.

DVA TIPA PLANINCEV

Ne, pravi **Reinhold Messner**, znani vrhunski alpinist, »zdaj je oprema planincev najpogosteje izvrstna. Ti ljudje so pogosto bolj opremljeni kot sem sam«. Ne, pravi Messner, ki nedaleč od svojega gradu, v katerem živi, v Suldu obdeluje neko gorsko posestvece, za to je kriv duh časa, ki je zdaj dosegel tudi gore. Ljudje bi radi kolikor je le mogoče veliko doživeli, vse gledajo kot šalo in pustolovščino; kot se je mogoče lotiti bungee jumpinga ali surfanja, tako naj bi se bilo mogoče tudi plezanja po gorah. Najprej, pravi, ljudje pridno trenirajo v plezalnih vrtcih in »nato, cak, gremo konec tedna gor«. Najpomembnejše pa tem ljudem manjka, »občutek za goro in občutek za nevarnost«.

Smrt v gorah je za Sulden del vsakdana. V tej vasi je komajda katera družina, ki se ji ni treba pritoževati nad žrtvijo nesreče v gorah. Na številnih nagrobnikih na majhnem pokopališču tik ob cerkvi je zabeležen tak vzrok smrti: umrl na svojem ljubljenem Ortlerju, zdrsnil na Königsspitze, zasut na Cevedale ... Poleg križa je na spomeniku gospe Otilije napisan stavek: »Ljubila sem svoje gore, dokler na eni nisem umrla.« Župnik Josef Hurton pravi, da tukajšnji ljudje, »ki so takointako zelo molčeči« le redko govorijo o teh udarcih usode, »enostavno jih jemljejo, kakršni pač so; prenašajo jih zelo dostojanstveno«.

Tudi Hurton je zaradi take smrti prišel v to župnišče. Njegovega predhodnika je 8. avgusta 1960 odnesel snežni plaz, šele več mesecev pozneje so našli njegovo truplo. Morebiti so bile te okoliščine tudi vzrok, da

Deset islandskih zapovedi za hojo po gorah

1. Ne začni dolge poti brez vaje.
2. Povej nekomu, kam si namenjen in kdaj pričakuješ, da se boš vrnil.
3. Pozanimaj se za vreme in vremensko napoved in poslušaj izkušene gornike.
4. Bodi pripravljen na slabo vreme in nezgode celo na kratkih sprehodih.
5. Zmeraj se spomni na zemljevid in kompas.
6. Nikoli ne pojdi sam.
7. Obrni se ob pravem času.
8. Čuvaj svoje moči.
9. Poišči zavetje, ko je še čas.
10. Vedno vzemi s seboj najnujnejšo opremo.

Zapisal France Malešič

Hurton v Suldnu ni samo župnik, ampak tudi šef gorske reševalne službe. Zdaj je star 69 let, »ta čas imam majhne težave s koleno, toda še pred kratkim sem se karseda potrudil, da sem sodeloval pri vsaki večji reševalni akciji«.

OBJEKTIVNO NEVARNO PLANINSTVO

Tukaj velja nenapisano pravilo, ki bi ga bilo mogoče oblikovati nekako takole: vsak sme v gorah umreti, vsakega profesionalca lahko doleti, četudi je še tako dober. To ni nobena sramota, nasprotno, prej junaška smrt. Toda če gre za lahkomiselnost, za nestrokovnjaško početje, potem to ni več usoda. Hurton se, na primer, jezi zaradi tega, ker se marsikateri njegov župnjski kolega pri njem v gorah pojavi z nižinskimi čevlji in neustrezno telesno pripravljen, »na Königsspitze pa hočejo, nekateri celo z navidez šaljivo pripombo, da bo Bog že pazil nanje«. »Najraje bi v takih primerih,« pravi, »poklical škofa, ki naj bi take ljudi, prosim lepo, trdno priklenil v njihov dolinski dom.«

Reinhold Messner pripoveduje o dnevu, ko so se letos na Königsspitze dogajale nesreče. Tudi on je bil na poti z neko televizijsko skupino na bližnjem Ortlerju. Imel naj bi neprijeten občutek, »bilo je tako toplo, mnogo pretoplo. Najprej sploh nisem hotel iti, potem pa se je obrnil veter in sem šel«. Njegova tura je bila v takih vremenskih razmerah mnogo lažja kot pot na Königsspitze. Ali bi ta avgustovski dan šel na Königsspitze?

Ali bi v tem primeru nemara zadelo tudi njega? Messner noče reči, da bi se obnašal bolje, kajti gorskega vodnika, ki je zgrmel v globino, je dobro poznal in ga je zelo cenil kot »izkušenega moža«. Pojasniti hoče, kaj pomeni iti v visokogorje: vedno je treba dobro opazovati vreme in se glede na to odločiti, ali naj bi ta dan šel ali ne, turo je treba prekiniti in se nenadoma obrniti, če človek ugotovi, da nekoliko nenavadno piha ali da se hoče sneg plaziti. In prav tega novi tip planinca ne dojame, pravi. To so ljudje, ki se odločijo oditi na pot nekega določenega dne, da bi sami sebi menda nekaj dokazali. Za tem je ideologija, da je vse mogoče, le prav se je treba organizirati, k vsemu temu pa seveda spada prenosni telefon v nahrbtniku, »ki pa seveda nič več ne pomaga, ko človek zdrsne in je mrtev«. Pravi, da so za nesreče vsaj nekoliko kriva tudi planinska društva, ki si članstvo pridobivajo na svojo stran tudi tako, da težavne smeri v gorah opremljajo z vedno novimi klini in jeklenicami. »Vendar v gorah ni stoočstotne varnosti, vedno obstaja nekakšno tveganje, in kolikor manj je človek izkušen, toliko večje je tveganje.« Messner pravi, da se bo število mrtvih spet zmanjšalo šele takrat, ko bodo tudi planinska društva pogosto poudarjala, kako nevarno je planinstvo in da vsakdo ne more priti kamorkoli v gore.

OPOZORILA IN PREPOVEDI

Planinska koča Schaubach. Iz Suldna se je tja mogoče

Spomenik Vanji Furlanu

Pri planinskem domu na Gospodični na Gorjancih je PD Novo mesto 15. avgusta 1997, na prvo obletnico smrti, odkrilo spomenik **Vanji Furlanu**. Portret je delo akademske kiparke **Dragice Čadež-Lapajne**. Odkritje je bilo za množico obiskovalcev lep planinski in kulturni dogodek. Priložnostni govor je imel podpredsednik Planinske zveze Slovenije in načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva **Tone Škarja**, ki je dejal:

»Odkrivati spomenik tridesetletnemu fantu je po svoje nenavadno in tudi tragično. Trideset let pomeni življenje v polnem vzponu, torej šele konec začeta. A če je vzpon strm, potem je tudi pri tridesetih letih višina že velika.

Pretečeni čas po nesreči nam že dovoli trezen pogled na življenje Vanje Furlana. Ne moremo drugače, kot da ugotovimo in priznamo, da je Vanja storil dejanja, ki imajo trajno vrednost in ki večajo ugled in slavo Slovenije v svetu. Za dejanja trajne vrednosti je spomenik le skromna — mrtvemu celo nepotrebna — oddolžitev. Namenjen je bolj nam, morda za spodbudo, da je treba početi tudi stvari presežne vrednosti, ne le enostavno reprodukcijo. Morda so spomeniki bolj dokaz, da se zavedamo, kaj vse opredeljuje razvit narod, ki bo morda kdaj postal celo nacija.

Gore so s slovenstvom močno povezane. Bile so pribežališča pred nasilniki, bile so opora odporu, bile so zibelka bajk in bile so prostor molitev in razodetij. Iz vseh teh nitk je stkana že dvesto let stara vrv slovenskega alpinizma, ki ji je sledil in jo vlekla naprej tudi Vanja.

Da je bil samostojno iščoč duh, ne suženj modnih trendov, je pokazala že njegova prvenstvena smer v severni steni Nesthorna, zelo skriti, zelo samostojni in zelo nenavadni gori v Bernskih Alpah zelo daleč od množic Chamonixa, Zermatta in podobnih alpskih zbiralšč. Ali pa vzhodna stena Monte Rose, najvišja stena v Alpah, in — ker je odprta tja v lombardsko ravnino — prav himalajsko vesoljska. Veliko dejanje, potegniti v tem prostranstvu visečega ledu črto, ki nosi ime naših alpinistov in naše dežele! In podobno v Kanadi ter v čarobnih novozelandskih Alpah. Prav ob Novi Zelandiji je treba omeniti njegovo fotografijo. Bil je umetnik, list njegove Nove Zelandije v koledarju »Slovenski alpinizem 1995« je živ dokaz, da je znal najti dušo dežele.

Himalaja mu je pustila in dovolila, da se je izsolal v njenega osvajačca. Dovolila mu je dozoreti v stenah Ama Dablama, Kumbakarne in Anapurne. Navidez porazi, a vsakokrat je toliko pridobil, da se mu je nazadnje odprlo na najlepši mogoč način. Najprej severna stena Siniolčuja, ene od najlepših gor na svetu. Ta lepa strazarka Kangčendzenge, boginja Sikima, je bila cilj in vrh neke zelo lepe odprave spomladi leta 1994. Še isto je-

pripeljati z žičnico. Dva ducata ljudi je tam pri malici. Jedo in pijejo, ponuja se jim pravljíčen pogled na številne tritisočake, med njimi na 3859 metrov visoko Königsspitze, na skalne stene in ledenike. Prav gotovo je to idíla, hkrati pa tudi čisto drugačen svet, ki ga prav vsakdo pač ne more spoznati od blizu. Resda ni nikjer tabel s prepovedmi ali svarili, naj ljudje ne bi hodili po nekaterih poteh ali šli v nekatere smeri. Zato ljudje kar gredo in zaradi tega nikogar nič ne skrbi. Po informacijah tujskoprometnega urada iz koč Schaubach ni niti ene same lahke sprehajalne poti. Kdor se znajde tam, mora vedeti, kaj dela. Toda ali to res vsi vedo? Pravkar so se trije starejši ljudje, dva moška in ena ženska, obuti v bele superge in s plastičnimi vrečkami prek ramen, odpravili na pot, in sicer nekam proti Königsspitze. Dobro, najverjetneje se bodo kmalu obrnili — toda kdo ve? »Max,« sprašuje ženska, »ali morda veš, kako se imenuje ta gora?« Ne, odgovori moški. Ah, pravi ženska, saj je vseeno!

Ernst Reinstadler stoji pred koč Schaubach in pravi: »Ljudi je treba pustiti, da gredo, kamor hočejo. Vse drugo nima nobenega smisla.« Teh besed ne naslovi na trojico odhajajočih gorskih popotnikov, ampak to pove kar tako, na splošno, in sicer na tak način, da ne bi bilo mogoče razumeti, ali je ta mož prej filozof ali pa bolj Južnotirolec, ki morda vsak dan trikrat pove kakšen tak stavek, drugega pa nič. Reinstadler, starejši, suhljat mož s sivo prepredenimi brki, je bil dolga leta gorski

vodnik, zdaj pa je oskrbnik koč Schaubach. Doma je iz okolice in je vse življenje živel tukaj. Njegova najljubša gora je Ortler, »tam zgoraj sem bil gotovo že kakšnih 600-krat«. Pravi, da nerad veliko govori, »vsi bi radi zdaj z menoj razpravljali o nesreči na Königsspitze. Kaj pa naj rečem? V gorah občasno pač kaj pade dol.«

Prav gotovo, pripomni, naj bi se zadnje čase marsikaj spremenilo, »vedno več gostov pride, ki si dovolijo mnogo preveč. Do skrajnosti se precejnujejo, včasih lahko le zmajujem z glavo«. Tudi za gorske vodnike je včasih nevarno, »takšne ljudi imaš potem na vrvi. Prepričan sem, da bi vodnik sam na Königsspitze imel priložnost, da se reši. Toda na vrvi je imel dve ženski ...« Reinstadler obmolne in pokaže proti nebu. Modro nebo, skoraj brez oblakov, pa pravi: »Danes bo še nevihta.« Zakaj misli tako? »Tak veter piha,« pravi.

CIRKUS Z NEMCI

Olaf Reinstadler, daljni sorodnik oskrbnika planinske koč, mož iz gorske reševalne službe, pripoveduje spodaj v vasi o Nemcih. »Ti so že nekaj posebnega,« pravi, »ti si nekaj zapičijo v glavo in prav to morajo potem tudi izpeljati. Nič si ne pustijo reči, vse vedo bolje. Svetujem jim,« pravi, »naj začnejo z lažjimi turami in nato leto za letom nadaljujejo z vse težavnejšimi. Vendar so to besede v veter. Vsi hočejo kar takoj prestopiti vse svoje meje.« Številni rezervirajo prenočeva-

Kip Vanje Furlana na Gospodíni na Gorjancih

Foto: Anton Furlan

sen je sam in prvi preplezal severozahodno steno Langšiše Ri v Langtanški Himalaji. Vzpon je bil eden izmed največjih dogodkov svetovnega alpinizma. Poldrugo leto kasneje — spomladi leta 1996 — sta s **Tomažem Humarjem** poravnala zelo star dolg Vanje in njegovih kolegov. Preplezala sta severozahodno steno Ama Dablama, z ledom zalikano navpično in previsno skalovje. Prav v tej steni se je pokazalo, da je bilo za Himalajo treba dozoreti. Čeprav isto steno je Vanja zdaj videl in se je tudi lotil povsem drugače kot pred leti. Skupaj s Tomažem sta za Ama Dablam prejela »Zlati cepin«, najvišje svetovno priznanje v alpinizmu.

Ponavljam: Slovenija je na geografskem zemljevidu sveta majhna država, na političnem je skoraj ni, a na alpinističnem je velesila. K temu je Vanja Furlan dal pomemben prispevek. Zaradi njegovega alpinizma več ljudi pozna Slovenijo, in to izključno v dobrem smislu. Imajo nas za visoko razvito nacijo. Spomenik torej ni toliko oddolžitve Vanji kot večni opomin nam, pogosto malodušnim in drobnjakarskim Slovincem, da smo lahko najmanj enakovredni prebivalci razvitega sveta, če le hočemo. Kajti če hočemo, tudi zmoremo. To nam je dokazal tudi Vanja Furlan. Za to je potreboval le trideset let življenja in v tem smislu je živel dlje kot večina Slovencev.

Zato spomenik in zato — slava mu.«

nje za ves teden, vsak dan gredo na drugo turo »in če je treba le en termin premakniti, že delajo cirkus. Italijani se zaradi česa takega sploh ne bi razburjali.«

Na gori pa: Brez problemov z vremenom pogosto pač ne gre, pravi, in če so majhni, še gre. Toda pogosto tudi dežuje in začne nenadoma snežiti. Kadar se površina skale iz minute v minuto spreminja v drsalnico, »potem so z živci prav kmalu pri kraju«. Ali misli, da se ljudje, ki se enkrat znajdejo v takšnih nevarnostih, vsaj potem spremenijo? O tem je težko presojati, pravi Reinstadler, »ljudje, ki jih hodim potem iskat, so najpogosteje tako hudo poškodovani, da je poglavje o gorah zanje tako in tako končano«. Da, pravi, učenje na napakah je v gorah zanesljivo napačna metoda.

Zdaj prihaja do stalnih srečanj med tema dvema svetovoma, med vaščani in popotniki. Najpogosteje se srečujeta brez zapletov, še najbolj harmonično na skoraj vsakodnevnih mašah, kjer je bilo med eno od pridig omejenjo tudi to, da je bil prejšnji kardinal **Döpfner** njega dni čisto na vrhu Königsspitze, seveda v spremstvu z dvema domačima gorskima vodnikoma. Nekatera druga srečanja pa se končajo vsaj s hudimi pogledi, če že

ne tudi s hudimi besedami. Nekaj takega se je, na primer, zgodilo v pisarni tujskoprometnega urada v Suldnu.

Tja je prišel moški srednjih let, oglaševalski strokovnjak iz Münchna, ki ga je njegova športnost tako razganjala, da je bilo to videti že od daleč. Želel je nekaj informacij, vremensko napoved, na primer, in želel se je pogovarjati s človekom, ki se spozna na gorniške zadeve. Vedno znova se je v pogovoru vračal na nekakšne planinske posebnosti, na katere mu mož za pultom ni znal dovolj natančno odgovoriti. Zato se je športnik razmeroma hitro poslovil.

Za pultom je namreč sedel sicer zelo prijazen možakar, ki je sicer iz Suldna, o hribih pa nima niti najmanjšega pojma, ker ga ne zanimajo. »Moje stališče je,« pravi, »da je skoraj zanesljivo mrtev tisti, ki ga zadene kamniti plaz, pa četudi se še tako dobro spozna na gornišvo.« Enkrat samkrat je bil na neki gori, na Orterju, »ko so mi vsi dejali, da tja gor pač pride vsaka krava«. Pozneje je večkrat pripovedoval o strahu, ki ga je preganjal vso turo. In vedno je pristavil: »Rad bi videl kakšno kravo tam zgoraj, pa nisem nobene.«

(Süddeutsche Zeitung)

SLOVENSKI ALPINISTI IN GORNIKI SO BILI NA ODPRAVI »PIK LENIN 1997«

VZPON NA DEVIŠKO ALINKO

ALEŠ CVAHTE

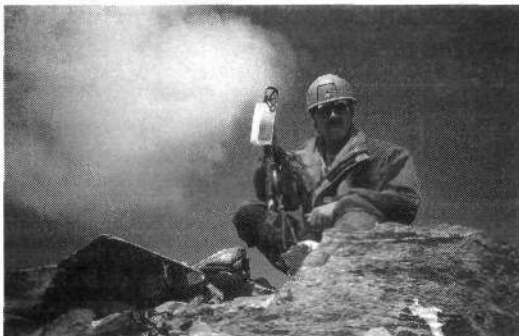
Daleč za vzhodnim obzorjem se dvigajo v nebo visoke snežne gore, tako visoke, da jih še ptice ne prelete. Kdor jih je skusil, bo o njih vedno razmišljal in sanjaril, in ko jih bo doživel, se bo znova in znova vračal v naše prelepe gore, si v njih objemu spočil dušo in oko in znova pričel sanjati o belih vrhovih, dostopnih po prašnih in luknjastih cestah in ledenikih, ki jih obdajajo.

POT V KIRGIZISTAN

V ponedeljek, 7. julija, smo odpotovali z Brnika z letalom Aeroflota proti Moskvi **Milan Anželj, Bogdan Legat, Jože Peljhan, Gabrijela Mežnar, Zdenka Golavšek, Majda Šijanec, Anton Sfiligoj, Jani Predalič, Janez Pretnar, zdravnik dr. Gorazd Bunc in Aleš Cvahte**. Iz Moskve smo poleteli v 3800 kilometrov oddaljeno mesto Oš.

To je slikovito starodavno mesto v vzhodnem delu pločvite Ferganske doline. Ima okoli 200.000 prebivalcev in letos praznuje 3000-letnico svojega obstoja. V času karavan je vodila skozi mesto tako imenovana svilena pot, danes pa je največja znamenitost mesta velik bazar — trg. Utrip mesta začutiš tu, v nepregledni množici ljudi, ki se od ranega jutra do večera vsak dan gnete med polnimi stojnicami najrazličnejšega blaga.

Naslednjega dne navsezgodaj zjutraj je pridrdral pred naš hotel tovornjak s predelanim kesonom za prevoz ljudi. Vanj smo zmetali vso našo prtljago — spodaj težke »prasice«, nanje pa še osebno prtljago — in se »udobno« namestili za pot. Po petih urah vožnje je naš

Avtor članka na vrhu Alinke (4830 m) — prvi pristop

tovornjak prisopihal na 3619 metrov visok gorski prelaz Taldžik v Alajskem grebenu, s katerega smo v daljavi prvič zagledali goro Pik Lenin. Kljub temu, da smo bili oddaljeni od nje le približno 70 kilometrov zračne linije, smo potovali do baznega tabora še več kot pet ur. Tovornjak je vedno pogosteje kupal, voznik je dolival vodo v hladilnik in polival pregret motor z vedri mrzle vode. Zadnjih trideset kilometrov vožnje je bilo preko dereočih ledeniških vodá, sipin, po jamah in po stepi. Toda na tem delu poti smo imeli kaj videti: nehote smo zmotili Kirgize pri njihovi tradicionalni igri — na hitrih konjih so se v galopu podili za konjenikom, ki je imel v rokah ovčjo kožo, in mu jo skušali vzeti. Ko so nas zagledali, so uprizorili pravi konjeniški napad na nas, a se je vse izteklo z dobrodošlico prišlekom.

Pogled z Alinke: levo ledenik Lenin, desno Pik Petrovski, skrajno levo pobočje Pika Razdelna

Bazni tabor je na začetku več kilometrov dolge in s travo ter gorskim cvetjem porasle doline, ki se imenuje Lukova poljana (zaradi divjega česna). Je na višini 3640 metrov in v idiličnem okolju. Južno od tabora se v smeri vzhod—zahod dviguje mogočen Zaalajski greben belih šesttisočakov, nad njimi pa kraljuje 7136 metrov visoki Pik Lenin. Severno od tabora se pokrajina blago spušča proti ravni Alajski dolini, ki je na nadmorski višini 3200 metrov. V neposredni bližini tabora je nešteto jezerc s kristalno čisto vodo. Med vzpenjanjem na pobočje gore Pik Petrovski sem jih naštel kar 48.

Glede na res lepo okolico tabora, pestro hrano, prijateljske odnose, ki smo jih takoj po prihodu vzpostavili z osebjem, in blagodejni mir je naš zdravnik ta delček sveta kaj kmalu poimenoval za raj na zemlji.

OTIPAVANJE GORE

Že dan po prihodu v bazni tabor smo se odpravili na prvo aklimatizacijsko turo. Po slabi uri hodá preko travnatih planjav se je pot pričela dvigovati proti sedlu na višini 4100 metrov, s katerega se nato precej strmo in globoko spusti na moreno, ki jo je nasul ledenik Lenin. V sedlu smo zavili desno po grebenu, s katerega smo lahko ves čas opazovali strmo severovzhodno pobočje naše gore. Pririnjili smo do višine 4350 metrov, od koder smo preučevali smer pristopa preko razbitega ledenika na sedlo med Pik Leninom in Pik Razdelno. Naslednjega dne smo se odpravili še enkrat na greben do višine 4500 metrov.

Dne 13. julija smo z opremo za postavitev višinskega tabora 1 in s hrano krenili zares. Dostop iz baznega tabora do mesta na ledeniku, kjer na višini 4400 metrov običajno postavijo prvi tabor, sicer ni zahteven, je pa z vzponi in spusti približno 12 kilometrov dolg dostop s polno naloženimi nahrbtniki neprijetna zadeva. Sonce je ves čas neusmiljeno žgalo. Po prehodu z morene na ledenik smo postali boljše volje, ker smo slutili konec

poti, ki pa ga ni in ni hotelo biti. Eni nekoliko prej, drugi malo kasneje smo prišli na ledenik do mesta, kjer se na izrinjenem kamenju lahko postavijo šotori. Občutek imaš sicer, da si na moreni ledenika, a ni tako; vse je na ledu in če si hočeš vzorno izravnati prostor za šotor ter nekoliko odrineš kamenje, že tolčeš led.

Postavili smo šotore in pristavili vodo za čaj. Ves čas smo iz tabora opazovali navezo štirih ljudi, ki se je z ledenika nad nami vračala proti nam. Ruski vodnik se je vračal z navezo treh nemških klientov. Na ravnem delu ledenika so se razvezali in prišli do našega tabora. Povabili smo jih na čaj in z njimi malo poklepetali. Za vedno si bom zapomnil odgovor dekleta, 27-letne Ute, ki je na vprašanje, kakšen je ledenik, odgovorila, da je potrebno hoditi navezan, ker so razpoke nepredvidljive, prekrte s svežim snegom (dan pred prihodom je močno snežilo in že v baznem taboru je zapadlo preko 20 cm snega).

Uta je popila čaj in pohitela za prijatelji, ki so že odšli. Le kakšno minuto ali dve za tem je Bogo opazil brezglavo tekanje Nemcev sem in tja. Zavpil je: »Eden je pade!« Pograbili smo vrvi in stekli, kolikor se je dalo. Nemca sta skakala po kamenju in snegu ob luknji, pod katero je zevala globina, in vpila »Uta, Uta«. Medtem je pritekel tudi njihov ruski vodnik, ki je bil na srečo še opremljen z derezami. Hitro smo ga z dvema vrvema spustili v globino. Čez nekaj minut smo izvlekli oba. Uta ni kazala znakov življenja. Neskončna zanka, ki jo je imela na sebi pod pazduho in okoli vratu, se ji je tako nesrečno zataknila na lednem roglju, da jo je zadavila. Gorazd in Gabrijela sta se takoj lotila oživljanja. Po nekaj minutah je dekle zadihalo. Skakali smo od veselja in se objemali. Brž smo postavili šotor kar poleg razpoke, da bi jo cimmanj prenašali. Po radijski zvezi smo zvečer obvestili bazo o nezgodi in prosili za helikopter. Ponesrečenka je bila vso noč nezavestna. Gorazd je bil ves čas pri njej. Tudi ostali nismo spali. Ždeli smo v šotorih in poslušali dekletovo hropenje in stokanje.

Kopanje snežne luknje pod Pikom Razdelna na višini 5700 metrov

Jutro je prineslo upanje, da bo prišla skorajšnja pomoč iz doline, a ob prvi radijski zvezi smo bili razočarani. Izvedeli smo, da helikopter še ni poletel iz Biškeka. Kako malo je vredno človekovo življenje! Najprej so razčistili vse glede plačila prevoza in šele potem poleteli k nam. Skoraj štiriindvajset ur je bilo potrebnih od nesreče do trenutka, ko se je helikopter dvignil iz baznega tabora in poletel proti več kot 300 kilometrov oddaljenemu Biškeku.

PROTI VRHU

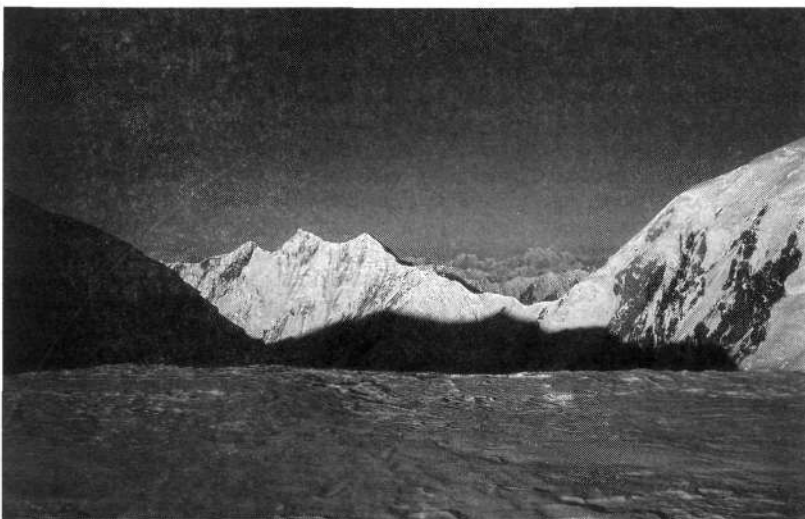
Po dnevu počitka, ki smo ga vsi zelo potrebovali, da smo nekoliko pozabili na nesrečo, smo se ponovno odpravili v tabor ena. Tokrat smo odšli proti temu taboru z manj težkimi nahrbtniki, a žal tudi brez zdravnika. Že več dni je imel težave z visokim krvnim pritiskom, zato se je odločil, da bo raje odšel domov, kot pa da tvega čakanje v baznem taboru. Vsa odgovornost za naše zdravje na gori je tako padla na medicinsko sestro Gabrijelo.

Zvečer smo ždeli pred šotori in opazovali, kako se po pobočju Pik Lenina počasi dvigajo sence gorá pred njim. Zadnji sončni žarki, ki so se ujeli v vrh, so ga obar-

vali škrlatno rdeče, zatem pa se je stopil v sivomodro svetlobo noči.

Iz tabora ena smo se naslednjega dne povzpeli preko nevarnega, zahrbtnega, z mnogimi razpokami prepređenega ledenika Lenin do višine 5300 metrov. Novo zapadli sneg nam je povzročal obilo preglavic. Vsak korak se je vdri. Nosili smo kot mule; jaz sem se otepal s polnim nahrbtnikom in težko jeklenko s kisikom, ki smo ga imeli s seboj v medicinske namene, drugi so nosili šotore. Teža in vročina, ki se nam je ves dan pounjala v popolnem brezvetrju, sta nas dotolkli. Šele po sedmih urah naporne hoje smo pririnjili do mesta, kjer se postavi tabor dve. Na narinjenem kamenju ob skalnem hrbtu Pik Razdelne smo si uredili šotorišče. Kljub temu, da smo bili skoraj 1000 metrov višje kot prejšnji dan, proti vrhu še vedno nismo videli bistveno več kot prejšnji dan. Gora je velika, ni kaj. Doma, ko smo preučevali zemljevide in fotografije, se nam ni zdela nič posebnega, a njeno velikost smo začutili takoj po prihodu v bazni tabor, ko smo že kakšno uro in pol ždeli v toplih oblačilih pred našimi šotori, medtem ko je bil vrh še vedno obsijan s toplim soncem.

Kristalno čisto jutro naslednjega dne je obetalo lep dan. Ob sedmih zjutraj smo zagrizli v trdo snežno strmino nad taborom dve. S seboj smo nosili dve snežni lopati in lisičji rep, da bi lahko na višini 6100 metrov izkopal snežno luknjo in v njej prenočili. Dokler je sneg še držal, smo lepo napredovali. Vrh strmega snežišča smo prišli na položnejšo snežno planjavo, ki se zložno dviguje proti pobočju Pik Razdelne. Zopet se je pričelo neprijetno prediranje snega. Nekje na višini 5600 metrov smo zagazili v visok in nepredelan sneg. Gazili smo pošteno čez koleno in se menjavali v vodstvu, a ni in ni šlo. Sonce je bilo neusmiljeno, napredovali smo počasi, kajti pred nami ni bil to leto na gori še nihče in vse smo morali pregaziti sami. Na višini 5800 metrov smo se zaradi globokega nepredelanega snega in za plaz nevarnega pobočja obrnili. Spustili smo se do vi-

Pogled čez sedlo med Pikom Lenina (levo) in Pikom Razdelna (desno), v ozadju Pamir

Slovo od baznega tabora pod Pikom Lenina

Foto: Aleš Cvahte

šine 5700 metrov, na bolj položen svet. Pet se nas je odločilo, da si izkopljemo snežno luknjo, ostali so se vrnili v tabor dve. Pet ur smo neumorno kopali, da smo si za silo uredili prenočišče. S te višine smo imeli tudi prelep razgled na Alajsko dolino pod seboj, na greben Alajskih gora in na greben proti vrhu Pik Lenina.

Dne 19. 7. sem ob petih zjutraj zagazil v nepredelan sneg pod vrhnjim pobočjem 6200 metrov visoke Pik Razdelne. Polne tri ure mi je vzel novozapadel in nepredelan suh sneg. Končno smo pririnili do sedla med Pik Leninom in Pik Razdelno, na višino 6100 metrov. Pogled na gore Pamirja, ki se dvigajo na jugozahodu, je bil vreden garanja. Bele strme stene in vrhovi so nam dali nekje v daljavi čutili Pik Komunizma, najvišjo goro nekdanje Sovjetske zveze.

Pot s sedla nas je vodila navzgor po delno spihanem in ne preveč strmem pobočju. Napredovali smo v ključih. Kjer ni bilo snega, je bilo v drobirju in kamenju čutili sledi lanske poti. Po petih urah hoje smo pririnili na veliko snežno planoto na višini 6400 metrov. Na njej smo naleteli na ostanke opuščenih šotorov, na zavržene jeklenke s kisikom in druge odpadke. Na višini 6500 metrov se je morala zaradi težav s srcem obrniti Gabrijela, Milan, Bogo, Joža in jaz pa smo rinili naprej. Vreme se je vztrajno slabšalo, občasno smo napredovali v gosti megli. Ves čas smo se čimbolj držali grebena. Med 6600 in 6800 metri smo naleteli na dokaj strmo snežno vesino, za njo je bil zopet lažji svet. Iz Kitajske in Tadžikistana so se neumorno valili težki črni oblaki. Občasno so zakrili vse pred in za nami. Pred seboj smo iz megle zagledali zopno, opečnatorjavo skalno stopnjo, visoko približno 100 metrov. Ko smo se skobacali čez njo, smo v oddaljenosti približno enega kilometra zagledali vrh. Tik zatem so ga prekrili oblaki. Toda vsaj vedeli smo, v kateri smeri moramo naprej, kajti zopet smo bili na prostrani snežni planoti, kjer lahko v slabem vremenu hitro zaideš.

Dobrih sto metrov višine smo še imeli do vrha, ko sta se tla in nebo zlili v mračno belino, kjer si vedel samo to, da imaš noge na tleh in nič drugega. Pričelo je močno snežiti, otoplilo se je in v daljavi smo zaslišali grmenje. Nekaj časa smo brezuspešno čakali, da bi se vrh ponovno odprl, a zaman. Veter in sneg sta zasipala

naše sledi. Obrnili smo se in pohiteli nazaj, dokler se je še kje poznala naša gaz. Večkrat smo ugibali, ali smo šli tu gor ali ne. Grmenje je postajalo vse močnejše. Na pobočju Pik Razdelne smo doživeli snežni metež z nevihto in le s težavo smo našli našo luknjo, pred katero je občasno ždelo Gabrijela in nas klicala.

Zvečer se je vreme nekoliko uneslo, celo sonce je za trenutek pokukalo izza temnih oblakov. A jutro je bilo zavito v oblake. Odločili smo se za sestop v tabor ena, kjer smo imeli hrane na pretek. Še dobro, da smo se dovolj zgodaj odpravili, kajti pot navzdol je bila začinjena s ponavljajočimi se nevihtami, snegom in dežjem ter vdiranjem do pasu v južni sneg. Na poti so zevale nove globoke razpoke in morali smo iskati nove prehode preko ledenika. Hodil sem prvi in nenadoma zabingljal nad globoko razpoko. Ker smo bili navezani, ni bilo hudega, le svinjsko težko jeklenko s kisikom sem slišal tolči po ledu globoko pod seboj, ker je padla iz nahrbtnika. Popoldne se je vreme še poslabšalo, zato smo se odločili za odhod v bazni tabor. Vso pot v dolino nas je pošteno močil dež.

ALINKA

Po prihodu v bazni tabor smo si dva dni lizali rane. Vreme je bilo na gori ves čas slabo, vrh se ni razkril iz oblakov, mi pa smo imeli v baznem taboru dopoldne malo sonca, popoldne in ponoči pa močne nevihte. Potem se je vreme nekoliko popravilo in izza oblakov se je v soncu zalesketal sveže zasneženi Pik Lenin. Vsem je bilo jasno, da ni več časa in tudi ne volje, da bi ponovno pregazili pot do vrha, ki je tako dokončno splaval po vodi. Nekateri smo tako prvi lepši dan izkoristili za potikanje po razglednem grebenu Pik Petrovskega. Z njega smo si ogledovali krasen ošiljen snežen vrh na nasprotni strani doline, ki pa se je zdel zaradi deroče ledeniške reke Ačiktaš nedostopen. V bazi smo povprašali ruske prijatelje, kako bi se dalo priti čez reko. Nekatere je mikalo veliko jezero, ki se je videlo preko kanjona deroče reke, mene je mikal vrh. Zaradi trditve ruskih prijateljev, da vrh še ni osvojen, smo se dogovorili, da nas bodo naslednjega dne domačini zjutraj s konji prenesli preko reke, ko je voda še nizka. Dogovor pa je splaval po vodi, kajti domačinov

zjutraj ni bilo. Na srečo je dopoldne jezdil mimo tabora mož z močnim konjem, ki nas je bil za ustrezno plačilo pripravljen prenesti preko vode. Ob jezeru, ki smo ga opazovali, je imel svojo jurto, družino in čredo ovac, govedi in jakov.

Prijatelji so odšli k jezeru, sam sem odšel navzgor po dolini, proti neznanemu vrhu. Po dveh urah hodá sem sedel pod njim in z višine 4250 metrov študiral smer v ledni steni.

Oborožen z dvema cepinoma in brez nahrbtnika, le s fotoaparatom in višinomerom, sem zagrizel v ledno pobočje. Sprva je strmina bolj blaga, med 40 in 45°. Na višini 4350 metrov se stena postavi bolj pokonci, med 70 in 75°. Sreče z izbirno orodij ravnno nisem imel. Težji Stubai je krasno prijemal, na prvi zamah, z mnogo lažjim Campovim cepinom pa sem bolj praskal in luščil temen led pod nekaj centimetrov debelo primrzjeno snežno skorjo. Zaradi strmine sem bil ves čas le na prednjih zobeh derez, kar ni prijetno. Za vsak počitek sem moral najprej s cepinom odluščiti led, da sem lahko stopil v vdolbino in si nekoliko odpočil noge. V uri in pol hitrega plezanja sem preplezal 450 višinskih metrov in izstopil na višini 4700 metrov na vršni greben. Do vrha sem imel le še pol ure hoje po nezahtevnem grebenu.

Razgled z vrha je bil čudovit. Vrh Pik Lenina je bil sicer v oblakih, a skoraj vse druge gore v okolici sem imel kot na dlani. Prostora na vrhu je bilo ravno toliko, da sem lahko počepnil in se slikal s samosprožilcem.

Navzdol je šlo zelo hitro. V pol ure sem bil pri Bogotu, ki pa je medtem že toliko prišel k sebi, da me je prepričal, da bova našla prehod čez vodo, kajti pot navzdol, do mesta, kjer naj bi naju čakal Kirgizov konj, se mu je

zdelo predolga. Joža nama je prišel nasproti po drugem bregu reke, kajti z Bogotom sta imela radijsko zvezo in sta se tako dogovorila. Nekako nama je uspelo priti čez dva manjša rokava deroče vode. Z majhnega skalnega otočka sredi deroče vode nama je uspelo, da sva vrgla Jožu vrv, ki jo je ta fiksiral okoli skale. Enako sva storila tudi midva, na preostali prosti konec pa se je navezal Bogo. Z vponko se je vpel v fiksirano vrv, jaz pa sem ga dobro prijel. Po nekaj metrih gaženja ga je zajel močan tok in ga do vratu potisnil v vodo. Le še bele oči prijatelja sem videl, kako so se vrtele, in spačen obraz zaradi silnega pritiska deroče vode. Vlekel sem vrv k sebi kar sem mogel in ga spravil nazaj. Brez besed sva nato prehodila pot do Kirgizovega doma. Spregovorila nisva niti besede, le ob vodi sva si podala roke in se objela.

Na konju sva pozno popoldne v visoki vodi vsak zase prečkala reko. V zahvalo sva Kirgizu že zjutraj podarila 40 metrov dolgo vrv, tako da je lahko z njo popoldne potegnili konja nazaj. Na drugem bregu so naju čakali prijatelji. Janez in Milan sta nama tovariško odnesla težka nahrbtnika v bazni tabor, Gabrijela pa je prišla z dvema čutarama toplega čaja.

Kako se vse vrne! Pred dvema letoma sem vodil odpravo perspektivnih slovenskih alpinistov v Tien Šan. Opolnoči sem pričakal Gabrijelinega brata Petra, pa še Jako in Blaža, ko so po 17 urah dokončali uspešen vzpon — prvenstveno smer v Pik Troglavu, s čajem in hrano, tu pa mi je vrnila njegova sestra.

Vrh, ki sem ga osvojil, je visok 4830 metrov, poimenoval pa sem ga »Alinka«. Smeri sem dal ime »Olja«. Do izstopa je 450 višinskih metrov, težavnost smeri je 65—75°/40—45°, čas plezanja 1,40 ure.

DEVETDESET LET ORGANIZIRANEGA GORNIŠTVA V GORAH NAD ŠKOFJO LOKO

ČASU IZTRGANI LEPI TRENUTKI

PAVLE ŠEGULA

Leto 1997 je mesto pod Lubnikom in pod njegovim širšim planinskim zaledjem zaznamovalo živahno in domiselno praznovanje devetdesetletnice organiziranega gorništvá. Vodstvo PD Škofja Loka je poskrbelo, da dogodek ne bi izzvenel v eni sami proslavi in utonil v množici drugih praznovanj, ki so v naši občini zares raznolika in pogosta.

Posamezni prebivalci teh krajev so nedvomno že v prejšnjem stoletju ljubiteljsko zahajali v gore. Obiskovali so imenitnejše vrhove nad porečjem Poljanske in Selške Sore in njenih pritokov, niso pa imeli svoje lastne gorniške organizacije.

NAJPREJ JE BILA SELŠKA PODRUŽNICA

Stvari so se spremenile, ko je bila 24. januarja 1907 ustanovljena Selška podružnica SPD za škofjeloški okraj. Ob tem dogodku se mi samo od sebe poraja vprašanje, zakaj je Selška dolina prehitela večjo Škofjo Loko.

Zanesljivega odgovora ne vem, menim pa, da se je v dolini poznal vpliv slovenskega narodnega buditelja **Kreka**, medtem ko je v Škofji Loki najbrž še prevladovalo Nemcem naklonjeno meščanstvo. Kdo ve! A kakorkoli je že bilo, sedemnajst ustanoviteljev se je lotilo dela v trdnem prepričanju, da bo nova podružnica SPD živelá, in niso se motili. Bilo je vsega: obilo idej, dobre volje in dela, iskanja, prilagajanja in razmeroma kmalu tudi nekaj nujnih organizacijskih sprememb. Selška podružnica se je že po petnajstih letih preimenovala v Selško-škofjeloško in leta 1929 v Škofjeloško podružnico SPD. Pri tem je — s prekinitvijo zaradi okupacije — ostalo do 24. januarja 1946.

V osvobodilnem poletu je bilo kljub revščini in pomanjkanju ustanovljeno Planinsko društvo Škofja Loka. Tudi tokrat je društveni odbor štel sedemnajst članov. Zastavil si je tri poglobitve naloge: povezati nekdanje članstvo in pritegniti nove člane, obnoviti in označiti planinska pota in, seveda, postaviti novo kočó na Lubniku. Bili so delovni in zvesti, s tovariši, ki so

odborniške dolžnosti prevzeli kasneje, so cilje dosegli in presegle. Eden od njih, **Savo Šink**, je bil odtlej kar 40 let tajnik in navadno tudi društveni blagajnik. Enainpetdeset let kasneje se je pri dobrem zdravju in še vedno delaven s prvim povojnim podpredsednikom **Brankom Šubicem** udeležil jubilejnih prireditev.

V času med vojnama je podružnica spodbujala vsestransko gorniško dejavnost. Število članov se je od 191 leta 1923 po devetih letih sicer zmanjšalo na 32 — poznale so se posledice gospodarske krize —, po osvoboditvi pa je vidno naraščalo. Leta 1949 je bilo 459 članov, po desetih letih 840 in leta 1961 že prek tisoč. Največ, 1608, jih je bilo leta 1981, nato se je število rahlo spreminjalo in leta 1995 doseglo 1495. Lepo, še zlasti če upoštevamo, da je med njimi več kot tretjina mladih.

DVE DRUŠTVENI KOČI

V poletu po ustanovitvi podružnice sta bili v dvajsetih in tridesetih letih kljub neugodnim finančnim možnostim zgrajeni dve planinski postojanki. Najprej leta 1925 koča na Ratitovcu, 26. junija 1932 pa še na škofjeloški hišni gori — Lubniku. Bili sta priljubljena, pogosto obiskana cilja, ki so jima že tedaj srčno želeli dodati še kočo na mogočnem Blegošu, kar pa takrat nikakor ni moglo uspeli. Bila bi preblizu tedanje meje z Italijo, kjer sta obe državi pospešeno gradili utrdbe. Iz teh se je stara jugoslovanska vojska leta 1941 umaknila tako rekoč brez strela.

Kasnejša vojna vihra tod ni prizanesla ne ljudem ne vasem in tudi ne kočama na Ratitovcu in Lubniku, ki sta pogoreli 1. maja 1943, da ne bi okupatorju služili za raznarodovanje Slovencev. Ljudstvo, gore in gozdovi so štiri leta dajali zavetje borcem in aktivistom NOV in POS in skupaj z gorenjskimi brigadami, odredi in IX. korpusom doživeli težko priborjeno svobodo.

Po osvoboditvi je obnova koč na Ratitovcu pripadla PD Železniki, Ločani pa so ob sodelovanju številnih še danes zvestih in prizadevnih planinskih delavcev 24. maja 1953 odprli novo postojanko na Lubniku, ki je odtlej v vseh letnih časih prava pravcata romarska pot za mlado in staro od blizu in daleč. Že leto dni po otvoritvi je v koči zazvonil telefon, julija 1958 pa zasvetila električna žarnica.

Želja po planinski koči na Blegošu seveda nikoli ni zamrla in prizadevanja so končno tudi tu obrodila sadove. Odprli so jo leta 1977 in že pet let kasneje povečali. Kmalu je dobila tudi lasten vir električnega toka — sprva agregat in v letu 1996 sončne celice, da bi gorske tišine ne motil hrup motorja in bi smrad izpušnih plinov ne kvaril gorskega zraka.

Društvo, člani, odborniki in koče so pomemben temelj, a vendar samo temelj dejavnosti, brez katerega ne gre. Bistvena je vsebina dela, šele ta daje pravi ton in barvo obstoju, njen obseg pa dinamiko in življenje. Tudi tega v škofjeloškem društvu ni manjkalo.

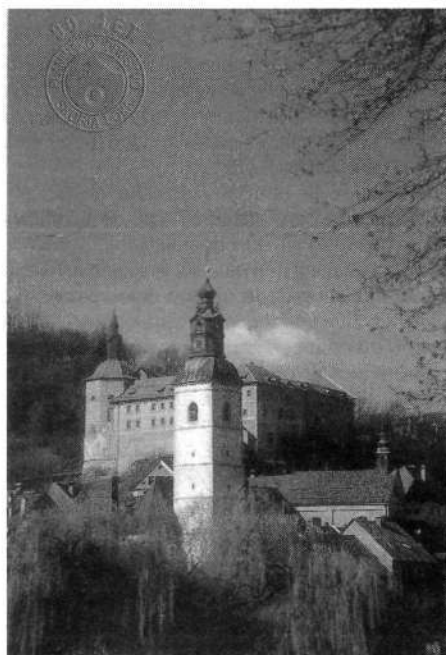
SLOVES VODNIKA JOŽETA ČADEŽA

Sedanji predsednik **Jože Stanonik** je v nagovoru 24. januarja 1997 na kratko nanizal nekaj podatkov o dejavnostih društva.

Na prvem mestu je omenil izletništvo. Večina gornikov sicer zahaja v gore po lastnem preudarku, sama si izbira cilje in čas, osnove pa nedvomno dobijo na skupnih, organiziranih in skrbno načrtovanih izletih. Ti

Blegoš-Lubnik-Škofja Loka

Ob 90-letnici delovanja je Planinsko društvo Škofja Loka januarja izdalo prospekt, v katerem poleg častitljivega tisočletnega mesta Škofja Loka predstavlja tudi svojo kočo na Blegošu in Dom na Lubniku. Kratka pisna predstavitev kraja in obeh koč z dostopi in možnimi nadaljnimi izleti je popestrjena z uspešno izbranimi fotografijami priznanih loških fotografov. S pomočjo značilnih fotografij in pregledne karte nas seznanijo tudi z Loško planinsko potjo. Seveda prospekt ne da

poglobljene informacije, saj temu tudi ni namenjen. S sliko in besedo samo poskrbi, da nas zasrbijo pete, istočasno pa ponuja vse podatke, kje lahko o mestu, poteh in kočah izvemo kaj več. To je pa tudi največ, kar od takega prospekta lahko pričakujemo. S tem se planinsko društvo s svojima postojankama uspešno vključuje v turistično ponudbo, kar doživimo vse preredko. Morda se bo pa le še kdo ojunčil in sledil loškemu zgledu. Tako ob okroglih obletnicah ne bomo poročali le o zbornikih in brošurah, ki so sicer nadvse zanimivo in koristno branje, vendar le redko najdejo pot med širše bralstvo. Prospekt loških planincev bo gotovo razveselil številne oči.

Igor Maher

so bili in so vabljivi še zlasti zato, ker niso omejeni samo na domače gore in utesnjeni na nekaj vedno istih vrhov. Usmerjeni so v svet, predvsem pa ob vodstvu izšolanih planinskih vodnikov zagotavljajo potrebno varnost. Hkrati so imenitna planinska šola v živo in nenadkriljiv vir izkušenj.

V klasičnih časih PD Škofja Loka je bilo več vodnikov, med katerimi je največji sloves užival pokojni **Jože Čadež**. Predsednik Jože se ga je spomnil z jedrnato ugotovitvijo, ki je bila hkrati priznanje: »Jože Čadež je dobro sejall«

Samo leta 1996 je društvo izvedlo 84 izletov in pohodov, ki se jih je udeležilo 2234 udeležencev.

V okviru te dejavnosti velja spomniti na Loško planinsko pot, za katero skrbi Odbor za LPP. Trasirana je bila leta 1973 ob 1000-letnici Škofje Loke. V več kot četrto stoletja jo je prehodilo na tisoče gornikov; lahko se pohvali z neizčrpnim zaledjem občudovalcev po vsej Sloveniji.

Ko je že govor o izletništvu in Loški planinski poti, ni mogoče obiti markacijskega odseka, ki skrbi za urejenost poti v loškem planinskem svetu. Ta naloga ni lahka, saj poleg časa, ki nenehno načenja steze, poti in znamenja, tudi pogosti vetrolomi in žled skrbijo, da bi markacisti ne ostali brez dela.

Mladinski odsek je obnovil planinsko dejavnost po vojni. Največji uspeh prizadevanega dela društvene uprave so planinski krožki v osemletkah.

Precejšen del zaslug in hvale, da je v planinskem društvu toliko mladih in da je njihovo delo vsebinsko bogato, gre njihovim mentorjem. Iz tega odseka se je leta 1962 razvil prepotreben Odsek za varstvo narave.

Leta 1966 je društvo pridobilo tudi Alpinistični odsek. Iz njega so prišli številni priznani alpinisti, bilo pa je tudi nekaj nesreč s hudimi posledicami in tragičnim koncem. Z nastankom športnega plezanja sta se društvo in odsek razšla. Slednji je leta 1988 ubral lastno pot in ustanovil Plezalni klub, ki mu nova organizacijska oblika obeta lažje preživetje, več uspeha pri delu in ugodnejše finančne pogoje. Če pomislim, da je alpinizem nekakšna krona gorniške dejavnosti, mi je ob tej ločitvi, ki v Sloveniji ni edina, kljub vsemu žal. A je že tako, da je svet alpinizma vedno revolucionaren, samosvoj, hote ali nehote pa tudi mladostno sebičen, zaradi česar rado pride do trenj. V tem smislu je bila rešitev najbrž kar prava, saj so med člani kluba tako dobri alpinisti kot odlični športni plezalci, ki prihajajo celo iz drugih krajev in na tekmovanjih pridno nabirajo lovoričke.

PESTRA DRUŠTVENA DEJAVNOST

Posebnost društva je Klub Lubnikarjev, ki brez kakih posebnih organizacijskih spon in obvez povezuje tiste gornike, ki v času med 1. oktobrom in 30. septembrom opravijo vsaj petnajst vzponov na Lubnik. Med njimi je veliko upokojevcev, ki le redko pozabijo na svojo izbrano goro in se lahko pohvalijo s spoštovanja vrednim seznamom vzponov, marsikateri pa je tudi navdve marljiv prostovoljni delavec društva. So pa tudi mlajši, med njimi taki s prek tristo in eden celo s sedemstoštiriintridesetimi vzponi v enem samem letu.

Društvo ni pozabilo na kulturno dejavnost. V njegovem okviru že polnih 24 let deluje kvartet Spev, ki je dobrodošel na planinskih in drugih prireditvah doma in v širših planinskih okvirih in tako vedno znova dokazuje, da gorništvu ni le stvar telesnih spretnosti in mišic, pač pa tudi ljudi kot celote in njihovih duhovnih vrednot.

Leta 1978 je bila ustanovljena tudi postaja Gorske reševalne službe. V letih se je iz skromnih začetkov številčno okrepila in opravila enainpetdeset akcij, med njimi sedemnajst iskalnih. Bilo je kar enajst mrtvih, ki so v težje dostopnem svetu preminili zaradi različnih vzrokov, tudi v travah in skalovju Ratitovca, kjer so jih premamile planike. Delovala je tudi na smučiščih na Starem vrhu in Soriški planini. Kasneje so to prevzeli skrb za varnost člani Smučarske reševalne službe iz Škofje Loke, ki so osnove svojega znanja pridobili med gorskimi reševalci.

Postaja GRS je bila in je še vedno zelo prizadevna v preventivnih dejavnostih — člani in pripravniki spremljajo pohodnike na Porezen, v Dražgoše, na Ratitovec in drugam, kjer in kadar je potrebno. Zelo tesno so povezani s šolami, mlade planince spremljajo na njihovih poteh in jim predavajo o hoji in gibanju v gorah. Imajo tudi lavinske pse in minerja snežnih plazov. Tesno sodelujejo s Civilno zaščito, ki se je vedno izkazala z razumevanjem za potrebe GRS, bila pa je tudi sama deležna njenih storitev ob vodnih in snežnih ujmah, pa tudi pri reševanjih iz visokih zgradb.

Naj bo to dovolj za predstavitev sedanje in nekdanje društvene dejavnosti. Opravljenega dela nikoli ni mogoče niti približno zajeti z zares ustreznim kratkim opisom. Kdor je sam gornik in član kakega društva, to že ve, pri neposvečenih pa bo tudi zgornji skopi oris zdramil začudenje nad početjem naših ljubiteljev nekoristnega sveta.

RAZSTAVA DRUŠTVO NA OGLED POSTAVI

Potrebnih je še nekaj besed o društvenih prireditvah v letošnjem jubilejnem letu.

Bile so in so še v ponos članom, pa tudi meščanom Škofje Loke in prebivalcem okoliških naselij nasploh, saj so navezani na svoje društvo.

Zato se je upravni odbor društva dobro pripravil na visoko obletnico. Izdal je lepo oblikovano vabilo, s katerim je že na začetku leta najavil predvidene prireditve, ki so kasneje tudi v resnici potekale po napovedanem zaporedju. Odpadla je samo ena.

Poleg tega in še drugih vabil je pripravil tudi planinski prospekt »Iz Škofje Loke na Lubnik in Blegoš«, ki je izšel na dan proslave, 24. januarja 1997. Z opisi koč in bogatim slikovnim gradivom, ki je lahko v upravičen ponos in veselje ustvarjalcem, pomeni obiskovalcem že kar majcen vodnik, gornikom iz drugih krajev pa navdve lep spomin na obisk v tem koncu Slovenije.

Kot rečeno se je začelo z razstavo v okroglem stolpu Loškega gradu.

Iz starejših časov so bile na ogled fotografije in drugi dokumenti iz zgodnjih dni gorniške dejavnosti.

Posebno zanimivo in poučno so se predstavili najmlajši iz škofovskih vrtcev v okviru programa Ciciban planinec.

Mladi planinci — učenci osemletk Ivana Groharja, Cvetka Golarja in Petra Kavčiča so imeli kaj povedati o svojem obsežnem vzgojnem, izletniškem in kulturnem ustvarjanju.

Sodelovali so tudi markacisti. Naj se ve, da njihovo delo ni tako lahko, kot si ga marsikdo predstavlja in godrnja, če včasih ni vse tako, kot bi si želeli.

GRS je dala na ogled svoje naprave za reševanje in posnetke z akcij.

Vodniške beležke Jožeta Čadeža so nas spomnile na tega vestnega, nadarjenega, vsepovsod spoštovanega planinskega vodnika. Vodil je sedemsto izletov, na vsakega se je skrbno pripravil, slehernega izmed svojih dvajset tisoč vódencev je vpisal v seznam. Njemu se na strminah in v hostah niso izgubljali — takih vodnikov res ni na pretek!

Lubnikarji so se predstavili s kroniko in podatki o dosežkih enaindvajsetletnega dela; kar težko si je predstavljati, kaj vse zmorejo ob redni hoji v gore ne več rosno mladi ljubitelji strmin; kdo ve, če v svoji vnemi kdaj pa kdaj ne pretiravajo. No, rezultati so kljub temu lepi.

Razstavi je istega dne sledila svečana akademija v galeriji Loškega gradu, kjer je navzoče v prezasedeni dvorani z izbranimi besedami pozdravil tudi predsednik UO Planinske zveze Slovenije **Andrej Brvar**. Udeleženci so prisostvovali čudovitim izvajanjem Velikega pevskega zbora in kvinteta. Predsednik Jože je v priložnostnem nagovoru počastil tudi zaslužne člane in veterane, ki so prejeli društvena in druga odličja.

Triindvajsetega februarja je bil zimski pohod Blegoš—Lubnik. Udeležilo se ga je 48 gornikov, ki tokrat niso imeli lahke hoje. Zimski žled je v škofovskih hribih polomil in podrl mnogo drevja in povzročil velikansko gospodarsko škodo. S križem kražem ležečimi debli je temeljito otežkočil hojo, marsikje je bilo treba iskati in ubirati zamudne prehode. Pohod je bil imenitna preizkušnja zdržljivosti in gorniškega znanja, ki so jo vsi srečno prestali.

JUBILEJNA PRAZNOVANJA

Že sedmega marca je PD Škofja Loka s Fotoklubom Škofja Loka in Fotografsko zvezo Slovenije priredilo slovensko razstavo diapozitivov, črnobelih in barvnih fotografij na temo planinstvo, gore in ljudje. Sodelovalo je 22 klubov s 174 avtorji, ki so poslali 381 diapozitivov, 206 barvnih in 15 črnobelih fotografij. Dovolj, da so člani žirije izbrali še vedno veliko število eksponatov. Med avtorji je bilo kar nekaj znanih planinskih obrazov. Tudi to predstavitev je z občutenim nagovorom uvedel predsednik Jože.

Teden dni kasneje, 14. marca, so mladi planinke in planinci iz loških osemletk priredili »Kulturno zabavno prireditev s štiridnevno razstavo« v prostorih podlubiške šole in tako podrobneje prikazali svoje delo in uspehe. Človek se čudi, o čem in na kako izviren način

zna ob nesebični pomoči mentorjev spregovoriti o gorah naš mladi planinski rod.

Zadnjega aprila so člani društva in planinci od blizu in daleč zakurili prvomajski kres na Blegošu. Tako so počastili praznik dela in spomin na bližnji dan zmage in se hkrati veselili doživetja v gorski naravi.

Dne 14. junija je društveni odbor priredil srečanje s člani sedemdesetletniki. Niso se zapri med zidove mestne oštarije, poveselili in menili so se na bližnji Križni gori, kjer so lepi razgledi na vence gorá, gozdove in zelene doline ravno pravšnje okolje za obujanje spominov na davno prehojene še vedno mikavne steze, vrhove in prijatelje.

Dne 21. junija je množica planincev in meščanov do kraja napolnila veliko dvorišče Loškega gradu. Prišli so, da bi prisluhnili ubranemu petju sedmih pevskih zborov. Nestalno vreme je tiste dni delalo sive lase organizatorjem »Večera planinskih pesmi« in predvsem nosilcu prireditve, Pevskemu zboru Lubnik iz Škofje Loke. V času prireditve je prizaneslo z močo, program je tekel brez najmanjše motnje. Poleg poguma je treba imeti tudi nekaj sreče in tvegati!

Po otvoritvi smo prisotni najprej počastili spomin na peterico smrtno ponesrečenih gorskih reševalcev v steni Turske gore. Nato so pevke in pevci iz domovine in zamejstva zapeli vrsto nepozabnih planinskih pesmi, med njimi tudi marsikatero dotlej neznano. Ugajale so vse, posebno priznanje je žel gromki bas **Roka Lapa**, za romantično vzdušje so poskrbeli zvoki citer.

Dne 20. julija so se na Blegošu zbrali domačini iz bližnjih vasi in se z loškimi planinci pri koči zavrteli na Petrovem plesu. Srečanje je bilo dobro obiskano, ljudje si radi privoščijo nekaj ur sproščenosti pod milim nebom ali v gostoljubni koči.

Spoznanje

SLAVICA ŠTIRN

*Pripeta na
temno nebo,
obsijala je
luna goro.*

*Nazobčani skladi
— razpeta kulisa —
skrivnostno žare.*

*Kamniti obrazi
razkrili so mi,
da me golo
odnesel bo veter.*

BLEGOŠ — SREDIŠČE PD

Med tretjim in petim avgustom so društveni vodniki in nekaj članov loške GRS povedli v Julijske Alpe 51 gornikov, ki so si že dolgo želeli priti na Triglav. Ubrali so pot, ki je za tak pohod najbolj primerna. Z visoko ležeče Pokljuke so se mimo Vodnikove kočice in Kredarice v enem mahu, vendar z vsemi potrebnimi počitki, razgledovanjem in oddihi povzpeli na teme najvišje slovenske gore. Naslednjega dne jih je stezica vodila mimo Planike do Doliča in od tam prek Hribaric do daljnjih Triglavskih jezer. Zadnji dan je bil prihrajzen za vzpon čez Štapce in prek bohinjkih planin do Janeza ob Bohinjskem jezeru. Društvo je spet osrečilo nekaj ljudi, ki jim bo doživetje za vedno ostalo v nepozabnem spominu in bodo prav gotovo še hodili v gore.

Dne 28. avgusta je v zraku kljub poletnemu vzdušju že tudi slutnja skorajšnje jeseni. Takrat je zaobljena kopa Blegoša imela v gosteh loške planince, ki so lahko spremljali delo radioamaterjev. Na vrhu imajo svojo postojanko, od koder se ob izteku visokega poletja oglašajo vrstnikom po Sloveniji in onkraj njenih meja. Dober je tale Blegoš, ravno prav daleč in vsestransko mikaven, ravno prav visok, da ga že lahko štejemo k pravim goram in da se ga splača obiskati poleti in pozimi, v petek in svetek, in si v njegovih prostranstvih privoščiti občutek neomejene svobode, nabrati gob, malin, borovnic, se srečati z gamsi, jelenom, košuto, jazbecom, srno, divjim prašičem in petelinom, prisluh-

niti krokarju, občudovati rumene pogačice, duhati dišeče murke, nabirati šentjanževke, poprovo meto in blagodišečo materino dušico, da o vsem drugem ne govorimo.

Je pa Blegoš res nekakšna vsestranska osrednja točka PD Škofja Loka, kamor vabijo, vodijo in spremljajo takšne in drugačne skupine, prave planince in take, ki bodo to še postali ali pa že skoraj niso več.

V soboto, 6. septembra, je bilo na Blegošu 180 mladih gasilcev iz občin, ki so nasledile nekdanjo veliko občino Škofja Loka. Nanj so prišli iz Leskovice, pa iz Martinj vrha in Žetina, na vrhu dobili spominski žig, se razgledali, nato pa se v koči in ob njej okrepčali z enolončnico. Kljub vročini je bilo lepo. Občinska gasilska zveza v program dela z mladimi vključuje tudi hojo po gorah in druge večine, ki jim lahko kdaj pridejo prav. Pri tem ji pomaga in sodeluje tudi planinsko društvo.

NI DALEČ DO STOTE OBLETNICE

Dovolil si bom še sprehod v bližnjo prihodnost in napisal še to, kar nas še čaka, da bi se program iztekel. Mislim, da prav veliko ne morem pogrešiti.

Že v nedeljo, 21. septembra, bo (medtem je že bil; op. ur.) spet na vrsti Blegoš. Tokrat bo praznovala koča. Dvajsetletnico! Na njenem mestu je poprej stal hlev Pašne skupnosti z bivalnim prostorom, v katerem so kdaj prespali tudi izven sezone in ob praznikih. Zgodilo pa se je, da je po eni od takih priložnosti zapel rdeči petelin, staje so pogorele do tal, skupnost pa jih ni imela namena obnoviti.

Takrat sta PD Škofja Loka s predsednikom **Milošem Mrakom** in gradbeni odbor pod vodstvom **Sava Šinka** zavihala rokave in v dveh kratkih letih zgradila kočo. V spomin na to se bo zbrala planinska srenja, spet se bo oglasil Jože Stanonik, pridružil se mu bo **Jože Bogataj**, župan občine Gorenja vas-Poljane. Zapel bo kvartet Spev in se oglasil žametni Rokov glas, zabrnele bodo strune citrarja **Plahutnika**. Slišali bomo recitacijo o Blegošu in če bo lepo vreme, bo spet za marsikoga lep planinski dan, kot zna biti samo v septembru.

In kaj še ostaja?

Iztekle se bo še eno Lubnikarsko leto. Sešteli bodo vse vzpone, poiskali po vrsti vse najboljše, si stisnili roke. To bo osemnajstega oktobra. Slišala se bo harmonika, pod bo škripal pod plesalci, oglasili se bodo pevci. V kroniki se bodo razodele te in one skrivnosti iz življenja ljubnikolazov. Vmes bo nedvomno še marsikaj zanimivega, tako da udeležencem ne bo lahko, ko bo treba v zaspano dolino.

Svoj pregled in oceno bo konec leta pripravil tudi upravni odbor društva. Naredil bo bilanco, ki bo zagotovo pozitivna. Loški planinci so času iztrgali veliko lepih trenutkov, ki bi se sicer odvijali po svoje. In gotovo bo slišati tudi kako besedo o tem, kaj nas čaka prihodnje leto.

Do stote obletnice ni več daleč, zato pogumno in delavno naprej — pa veliko uspehov, prijatelji!

Na Črno prst

SLAVICA ŠTIRN

*Bilo je hladno,
v dolini megla.*

*Bukev otresa
rumene cekine,*

*javor razprte
dlani.*

*Prešla sem nežne,
tibe planine;*

*kulise —
bele skale.*

*Na vrhu
otožnost.*

*Južni veter
polegal je travnati breg*

*in z ihto
gnetel oblake.*

*Nisem videla
juga.*

TO BI LAHKO BILA HUMORESKA, A JE ČISTO RESNIČNA ŠTORIJA

LUBNIKARJI – POSEBNA OBLIKA LJUDSTVA

RAFAEL TERPIN

Bilo je lanskega poletja. Verjetno julija. Privoščil sem si tridnevno pot: od Maruškovca ob Idriji do Blegoša, od Blegoša do Lubnika in z Lubnika domov v Idrijo.

Dnevi so bili kot se šika. Na Lubnik sem prilomastil sredi popoldneva ves scagan in krepan. Vrgel sem se na klopco pod senčnimi vejami, cunjje sem razobesil po plohah, na dosegu roke sem na trdno pribil flašo pira. Potem, potem sem zadovoljno zamižal v sončno popoldne. V trenutku sem bil ves božji. Pregreti prsti so se mi hladili v lubnikarskih sapicah, škrpete sem zafrtel prav daleč stran. Lepšega občutka na svetu ne more biti, sem si dahnil.

Tako je minevalo popoldne. Zlagoma. Če ne bi bilo muh, bi me na kratko pobralo. Tako pa sem si vsake toliko časa našteval, kakšne pravzaprav zanimive rastline rastejo na tej krtini, ki s kočo vred gleda iz lubnikarske hoste.

Za Poreznom se je nakazoval prvi večer, od daleč in le zlagoma se je bližal. Tedaj jo je po poti s športnim zanosom obdan pritesal moški srednje mladih let v kratkih hlačkah, okrog pasu zavezani majici in supergah. Povzpel se je mimo odprtih vrat čez tiste skale in plosknil z dlanjo po svetleči se okrogli plošči, ki obiskovalcem kaže, na kateri nebesni strani tiči kakšen znan vrh. Nakar se je usedel na klopco. Sploh ni stopil po pir. Nič!

Poglej, sem rekel sam sebi. Poganstva na Slovenskem sploh še ni konec. Še ljudje spoštljivo časte vrhove in se z njihovih temen sredi odpovedovanja tuzemskim užitek ozirajo v veličastje večne narave. Blagor jim, ki si upajo! Ta človek je meni na očeh plosknil po plošči in vpričio mene opravil povsem intimen obred. Alabolt! Vsa zaspanost je mi minila.

Sence so se daljšale, doline so zaplavale s plavino, cunjje so se nehale sušiti. Dolgo sem ostal zunaj.

Videl sem, da se je dan poslavljaj tu zgoraj čisto drugače kot spodaj po dolinah. Sonce je kar lebdelo gori v nebu, nikogar ni bilo, da bi ga pocukal. Smrkavo počasi je lezlo za griče, ki bi jih vse moral poznati, a jih je Lubnik iznakazil. Bilo je pač še bolj ganljivo. Po dolinah so zagorele luči, sence so lizale gozdnata pobočja, cerkve po vrhovih so še žarele v zadnjem poganskem sončku. Kako blaženo, kako krasno!

V koči smo uživali olimpiado. Koča je kar pokala od planinskega vzdušja, ki ga prinaša televizija. Na moje večerjo so pozabili, name tudi. Časa sem imel torej obilo. In sem se razgledal.

Najprej mi je padla v roke lubnikarska vpisna knjiga. Prav čedna, moram reči. Aha, se mi je zabliskalo. Lubnikarji morajo biti nekaj podobnega, kot so bili svojčas idrijski hlevišarji: Kdo bo večkrat v letu prilezel gor! Skratka — tekma. To bo tisto.

In sem bral. Stokrat, dvestokrat, čez šeststokrat do poletja na Lubniku! Rekord je imel zabeleženo blazno številko, mogoče tri tisoč. Da se ti zbledel! Pomeni, da je moral biti dvakrat v enem dnevu na vrhu. Čakaj, sem se zdrznil. Dvakrat 364, recimo 365 ... a, ne, ne, tri tisoč bo preveč, najbrž sem malo pretiraval.

Knjiga me je nagnala, da sem se po koči še bolj razgledal. Odkril sem še druge stvari, namreč, da imajo lubnikarji v jedilnici svoj kot, svoj pogrinjek in svojo naglo hrano (ki se je, kolikor sem bil priča, ni nobeden dotaknil). Ta oblika ljudstva je malo, verjetno naskrivaj. Pijejo strašno skromno, kozarec kakšne lužice, drugega nič. Flaširana voda gre na Lubniku bolje v promet kot pa pir. Ob njih se še zdaj počutim velikega grešnika. Po dolgi poti mi pir obupno paše. Posebno ta gamsov.

Spal sem dobro. Zjutraj sem poskusil nekoliko potegniti, a ni šlo. Spodaj je bilo slišati nekaj glasov. Pogledal sem skozi okno. Znosno. Po električnem kablju sta v kočo pravkar prihajala dva polha. Postal sem dobre volje.

V jedilnici je že bilo nekaj gostov. Po oblačilih in obutvi sodeč so bili lubnikarji. Srkali so svoj glažek in se umetelno vpisovali v knjigo.

»Dva sta že obrnila!« mi je povedal oskrbnik. Preden sem vstal, sta se dva že vpisala in obrnila proti Loki. Ta je pa huda!

Po kratkem zajtrku sem se odpravil še sam. Vprašal sem za pot, kar je med prisotnimi vzbudilo močno začudenje. Pot, ki jo oni dnevno opravljajo kot nujno telesno potrebo, je bila meni neznan. Smejali se mi res niso, a gledali so prav debelo. Mlada dva, ki sta tiste dni upravljala s kočo, sta se prišla prav na hišni prag poslovit. Najbrž sta si mislila: planinca ne vidiš vsak dan!

Pa sem šel na pot. Obiral sem vse okljuje, da sem našel vse odcupe in da sem lahko prebral vse table. Po bližnjicah, ki so po božje naravnost gor usekane, so bežljali lubnikarji. Mislim, da je bila sobota. Imeli so čas in vreme je bilo primerno. Oblečeni so bili v kratke hlače, telovadne seveda, v razne majice in superge. Mnogi so si vrhnji del telesa pokrili s čepico, čepice so bile opremljene s ščitnikom. Ravnotežje so lovili s pomočjo aluminijastih palic, po koreninah in zlizanih skalah je bilo prelepo poslušati njihovo klekljanje. Navzgor so prihajali v ubijalskem ritmu, v pregretem ritmu, v strahovitem ritmu, v trdem ritmu in v trmastem ritmu. Večinoma so buljili v tla; tam se menda spočenjajo gore. Bili so tanki, vitki, preščipnjeni kot strigalice, drobnih kolen in elegantnih gležnjev. Bili so mlajši srednji letniki, osrednji srednji letniki in starejši srednji letniki, vmes so pihali abrahami, oni pred infarktoma, pa oni po infarktu.

No, nekaj priznam: skoraj z vsemi sem se pozdravil. Manira je v teh govcih še doma. Ni tako kot pri nas na

Rakah — če tam naletiš na trimarja, bo pred srečanjem sklonil glavo, da ne bo treba pozdraviti in se zmotiti v ritmu.

Včasih je kaj švignilo mimo mene navzdol. Kaj je bilo to? Lubnikar, kajpak! V Gabrovem je klanec nekoliko popustil. Sredi hiš je zmanjkalo markacij in lubnikarjev, pa naenkrat nisem vedel, kam naj se obrnem. A se je izšlo. Zanimiva, med hribe in Zaplotniško grapo vsajena vas mi je ostala za hrbtom, jaz pa kar navzdol novim srečanjem naproti. Na vrsti so bile nove korenine in nova spotikanja.

Spodaj v cestni rajdi, tam, kjer se na levo zavije k Staremu gradu, sem videl, kako to delajo. Do tam se pripeljejo s plehom, ga zaparkirajo v kakšno gosto senco, se preoblečejo, ne — slečejo se, supergice si

zavezkajo dol pod gleženjčke in preden obrnejo ključek, iz prtlačnika še palice poberejo. Kripo še enkrat pogledajo, češ, ali je vse v redu ali ni — in jo uberejo v breg. Kajti zgoraj, zgoraj jih v njihovi kočici čaka njihov kot, njihov pogrinjek, njihova ta nagla hrana in prelepa pisna knjiga, kamor bodo morda v kratkem zapisali: 261x.

»Ah, kako pisan je ta ljubi svet!« sem od srca zavzdihnil in se polagoma skozi hosto odmaknil proti škojeloškemu gradu.

***

zadrževal — vrigel
flaširana voda — stekleničena voda
pleh — avto

COJZOVA KOČA NA KOKRSKEM SEDLU (1791 m) JE SLAVILA VISOK JUBILEJ

STO LET KOČE NA SEDLU

ALEKSANDER SARNAVSKY

Leta 1879 je dr. **Johannes Frischauf** zgradil pod Kokrskim sedlom na Suhem dolu prvo zidano zavetišče oziroma skromno planinsko kočico. V zimi 1887/88 jo je odnesel plaz, ostanki kočice pa začeli propadati.

Društvo DOAV (Sektion Krain) je v letu 1897 postavilo na Kokrskem sedlu novo kočico, in sicer na zemljišču barona **Zois**a. Otvoritev kočice je bila 29. 8. 1897, imenovali pa so jo Cojzova kočica. **Karel Zois** (1756—1799), botanik in raziskovalec rastlinstva v Alpah in Karavankah, je živel in ustvarjal na Brdu pri Kranju. Po njem se imenuje zvončnica *Campanula zoisii* in vijolica *Viola zoisii*. Njegov brat, slavni mineralog in plavžar **Sigismund-Žiga Zois** (1747—1818) je bil v dobi razsvetljenstva mentor in mecen slovenskih literatov.

Kočica je bila v lasti nemško-avstrijskega društva vse do leta 1918. Deželna vlada je dala na osnovi odloka dne 30. 12. 1918 na ozemlju Slovenije imovino društva DOAV pod nadzorstvo oziroma sekvester (odvzem lastnine). Sama lastnina in zemljišče sta bila omejena v korist Zoisove lastninske družbe.

Primopredaja ali prevze je bil 18. 4. 1919.

S sklepom sekvestrne vrhovne oblasti za Slovenijo z dne 7. 9. 1919 in po odobritvi ministrstva za trgovino in industrijo, odseka za tujo imovino, so bile na temelju kupne pogodbe z dne 15. 9. 1919 nemške planinske kočice in pritokline izročene v last SPD proti dogovorjeni kupnini, ki jo je to v celoti v gotovini poravnalo.

S kočico je upravljal Osrednji odbor do leta 1941.

Leta 1941 so okupacijske oblasti pobrale vse planinske postojanke in jih zemljiškoknjižno prepisale na nemška planinska društva. Cojzova kočica na Kokrskem sedlu je tako pripadla v last DAV, Zweig Oberkrain-München (1941/1945).

Po vojni je Fizkultura zveza skupaj s Planinskim društvom Slovenije 24. 2. 1946 kočico na Kokrskem sedlu dodelila v upravljanje PD Kamnik.

Leta 1948 je bila v Ljubljani ustanovljena Planinska zveza Slovenije, kamniška podružnica pa se je preimenovala v Planinsko društvo Kamnik.

Pri prevzemu kočice je bilo ugotovljeno stanje na obeh sedlih takole: Cojzova kočica na Kokrskem sedlu in kočica na Jermanovih vratih sta bili popolnoma izropani; ostali sta sicer, vendar je vsa oprema izginila. Tako je poročal Planinski zbornik za leto 1945 na strani 23.

Planinci Kamnika so se z vso vnemo lotili temeljite

Otvoritev prve kočice na Kokrskem sedlu je bila 29. avgusta 1897, proslave ob 100-letnici kočice je bila na sedlu letošnjega 31. avgusta.

Sedanja koča na Kokrskem sedlu

preнове. Na Kokrskem sedlu se je z dozidavo povečal prostor za 20 ležišč. Nabavili so popolnoma novo opremo in odprli prenovljeno zimsko sobo.

Leta 1950 je bila koča prvič popolnoma prenovljena in povečana.

Leta 1962 so zgradili tovorno žičnico in omogočili transport gradbenega materiala za kasnejšo obnovo.

Leta 1966 je bila koča ponovno adaptirana.

Popolna prenova koče je potekala do leta 1988, ko je Planinsko društvo Kamnik 18. 9. 1988 ob praznovanju svoje obletnice odprto nov planinski dom.

Društvo je predlanskim izdalo barvni prospekt »Povabilo v Grintovce«, iz katerega lahko povzamemo vse zanimive podatke o Cojzovi koči na Kokrskem sedlu (1791 m):

»Dom stoji na prevalu dveh dolin, na vzhodni strani Kamniške Bistrice, na zahodni Kokre. Poimenovali so ga po Karlu Zoisu, ljubitelju slovenskih gora, sicer bolj znanem kot naravoslovcu. Prvo postojanko je že l. 1897 zgradilo Nemško-avstrijsko planinsko društvo. Med I. in II. svetovno vojno jo je upravljalo Slovensko planinsko društvo, ki jo je temeljito obnovilo. Po drugi vojni pa je Cojzov dom prevzelo Planinsko društvo Kamnik. Z razvojem in povečanim zanimanjem za planinsko-rekreativne dejavnosti je sčasoma dom postal pretesen in premalo ustrezen sodobnim tokovom življenja, zato so ga l. 1964 posodobili. Iz doline Kamniške Bistrice so l. 1962 napeljali tovorno žičnico in l. 1986 zgradili vodovod od 900 m oddaljenega izvira. To leto so tudi pričeli z obnovo in razširitvijo doma, ki so ga v novi podobi svečano odprli 18. septembra 1988 ob praznovanju 95-letnice ustanovitve Kamniške podružnice SPD. Sočasno je bil urejen cestni dostop do spodnje postaje žičnice.

Dom je odprt od začetka junija do sredine oktobra. V jedilnem prostoru je 120 sedežev in točilni pult. V 17 sobah je 105 postelj in še 30 ležišč na skupnem ležišču. Zimskim obiskovalcem je na voljo zimska soba z 12 ležišči. Poleg teh prostorov sta še WC in umivalnica z mrzlo vodo. Jedilni prostor je ogrevan s pečjo. Električni tok pridobivajo solarno. Na razpolago je tudi radijska zveza.

Razgledi: Zaradi izredne bližine visokih gora je razgled v daljave možen le v smereh obeh dolin: Kamniške Bistrice in Kokre. Na vzhodni strani spodaj vidimo 441

Kokrsko sedlo leta 1937: Lojze Erjavšek, brat Tone Erjavšek, oskrbnik koče, mama Ivana (Johana) in žena Heda. — Na Kokrskem sedlu je bil prvi oskrbnik od družine Erjavškovih ali po domače Jerincovih najstarejši sin France Erjavšek, ki ga je zamenjal brat Tone.

houdourniško grapo, po kateri smo prišli na Kokrsko sedlo, zgoraj kraljujejo obsežni pašniki Velike planine. Proti jugu, tik nad domom, dominirajo stebri Kalške gore. Na zahodu so najprej tik pod sedlom trate in peski, ki se čez Suhadolnikovo planino spuščajo v Kokro, nad katero vlada Storžič. Prostor na severu obvladuje Grintovec, najvišji vrh Kamniško-Savinjskih Alp, rahlo levo ob njem pa deloma vidimo južni greben Kočne. Če zlezemo še na kakšno polico nad dom, pa na eni strani vidimo pol Gorenjske in na drugi tja do zasavskega Kuma in čez.

Dostopi: Z avtomobilom po gozdni cesti iz Kamniške Bistrice mimo Žagane peči do spodnje postaje tovrne žičnice, 4 km, od koder je še 2h 30, ali po gozdni cesti iz doline Kokre mimo kmetije Suhadolnik do konca ceste v Suhem dolu, 5 km, od koder je še 2h. Od doma v Kamniški Bistrici mimo Žagane peči in spodnje postaje tovrne žičnice, 3h 30. Iz Leskovca v Zgornji Kokri mimo Suhadolnika čez Suhi dol, 3h.

Ture: Grintovec (2558 m) 2h; Kočna (2540 m) čez Spodnje, Srednje in Zgornje Dolce, 3h 30; Kalška gora (2047 m), 45 minut; Kalški Greben (2224 m), 2h 15.

Prehodi: Dom v Kamniški Bistrici (600 m), 2h 30; Kamniški dom na Kamniškem sedlu (1864 m) čez Sleme in Tursko goro, 6h; Frischaufov dom na Okrešlju (1396 m) čez Sleme in skozi Turski žleb, 5h 30; Češka kočica na Spodnjih Ravneh (1542 m) čez Dolce in Dolško škrbino, 5h, ali čez Velike Pode, 4h; Planinski dom na Gospincu (1491 m) čez Kalce in Dolgo njivo, 5h, ali čez Kalški greben in Dolgo njivo, 6h.

Informacije: Cojzov dom na Kokrskem sedlu, 1242 Stahovica; Planinsko društvo Kamnik, Šutna 42, 1240 Kamnik, telefon (061) 831 345.

Letošnjega julija pa je PD Kamnik v nakladi 500 izvodov izdalo lično brošuro »Sto let Cojzove kočice na Kokrskem sedlu«, v kateri so zbrani malone vsi znani podatki o tem planinskem kamovanju.

NEOZNAČENE POTI IN BREZPOTJA, KI POSTAJAJO MED GORNIKI VSE BOLJ PRILJUBLJENA

NA POT, KJER NI POTI

VLADO HABJAN

Včasih so po brezpotjih hodili le redki posamezniki. Plezalci so jih uporabljali za dostope do plezalnih smeri, (divji) lovci za dostope do lovišč, lovskih koč in opazovalnic, pastirji za poti do planin in bližnjih vrhov. Včasih gore niso bile tako množično obiskane kot so zdaj. Takrat so domačini vedeli skoraj za vsakogar, ki se je podal na goro. Danes ni več tako. Planincev je po visokogorskih magistralah predvsem v kopni letni sezoni toliko, da se včasih tam počutimo, kot da bi bili na cesti (okolica Triglava, Dolina Triglavskih jezer ...). Sodobni gorniki so tudi vse bolj usposobljeni in opremljeni za zahteven visokogorski svet. S tem pa so tudi vse bolj zahtevni cilji, ki si jih postavljajo.

Glede na povedano torej ni čudno, da so se nekateri tega naveličali in se usmerili v bolj samotni, a precej zahtevnejši gorski svet, v brezpotja. Vse več gornikov se umika s standardnih označenih poti v samoto, v manj znane predele naših gora. Brezpotniki, kot jim pravimo, so vmesna stopnja med obiskovalci označenih poti in alpinisti. Vendar pa je obisk brezpotja poleg lepote, ki jih omogoča, lahko tudi dvorezen meč za tistega, ki se tega loteva premalo premišljeno in s premalo priprave. Gibanje po brezpotjih namreč skriva več pasti in nevarnosti, ki jih vsekakor moramo poznati in obvladati, preden se odpravimo tja. Namen tega prispevka sicer ni dati napotke, kako naj se naučimo gibanja in varne hoje po brezpotjih, pač pa podati čimveč uporabnih podatkov. Vseeno bomo na kratko ponovili tudi nekaj navodil.

KAKŠNA ZNANJA POTREBUJEMO

Ko se odločimo za hojo po brezpotjih, je verjetno najbolj pomembno, da imamo za seboj že nekaj

»kilometrov« označenih, nadelanih in zavarovanih poti; to pomeni, da smo dobili veliko gorniških izkušenj že tam. Znati moramo brati opise tur, kar pomeni, da moramo poznati gorniško izrazje. Kaj je gora, dolina, škrbina, sedlo, ve vsak. Pa vemo, kaj je npr. greda, sleme, spodmol, zev, kaj so podi? Če ne, potem vzemimo v roke primerno literaturo (najbolje Alpinistično šolo, PZS) in se to naučimo. Brez branja karte in uporabe kompasa tudi ne bo šlo. Zato preberimo kakšen orientacijski priročnik in to natrenirajmo. Vsekakor moramo znati brati reliefne karte, se orientirati, izmeriti kak azimut, določiti stojišče in še kaj. Pri tem nam na terenu pri hoji po opisih zelo prav pride višinoмер. Imeti moramo tudi več znanj o nevarnostih v gorah, opremljenosti, gorskem vremenu in prvi pomoči. Spet nam prav pride vzgojna gorniška literatura, ki je je pri nas kar nekaj. Poiščemo jo v knjigarnah ali knjižnicah.

Na koncu pa pride pravzaprav najpomembnejše: znati se moramo gibati na različnem terenu (npr. po strmih travah, meliščih, skrotju, splezati krajše pragove, skoke ipd.). Tu pomagajo izkušnje, s katerimi pridobimo občutek za gibanje po razgibanem terenu. Veliko se lahko naučimo tudi v nekaterih šolah, najbolj seveda v alpinistični (ki pa je dolgotrajna), do neke mere tudi na različnih gorniških tečajih, ki jih organizirajo Mladinska komisija pri PZS ali posamezna planinska društva (informacije na PZS). V lahkem brezpotju se nam kaj hitro lahko zgodi, da se znajdemo v zahtevnejšem svetu, zato moramo vsekakor poznati osnove tehnike plezanja in vrvnih manevrov (navozovanje na pas, glavno vrvi, varovanje, spust po vrvi idr.).

Na koncu še opozorilo: ne precenjujmo svojih sposobnosti, kot se to rado dogaja, ampak si za prve korake

po takšnem svetu raje priskrbimo gorskega vodnika (informacije na PZS) ali pa se udeležimo kakšnega skupinskega izleta, ki jih organizirajo posamezna planinska društva. Tura v brezpotje bo pod vodstvom več izkušenih vodnikov in ob ustreznem varovanju udeležencev precej bolj varna, saj se bomo bolj posvetili lastnemu gibanju, s tem pa bomo tudi sami bolj uživali.

DEFINICIJA BREZPOTJA IN DELITEV PO ZAHTEVNOSTI

Kako lahko pravzaprav definiramo brezpotje? To je teren, na katerem ni stezā in poti. Na terenu so sicer lahko (gamsje) stečine (stalna, komaj zaznavna steza divjih živali) ali ostanki stezā, večinoma pa je nehojeno. Brezpotje je kot pojem vezano le na neobdelan svet: pašniki, gozdovi, skalovje, ruševje (Preglednica vrst vodniških tur s primeri, gradivo PZS, 1992).

Kako delimo brezpotja po zahtevnosti? Podobno kot označene poti na lahko (nezahtevno) brezpotje, zahtevno in zelo zahtevno brezpotje.

Lahko brezpotje je bolj ali manj prehodan svet, kjer lahko hodimo praktično v vsaki smeri, pri hoji ni potrebna uporaba rok. Hodimo čez drn in strn, ponekod pa sledimo stečinam in ostankom poti. Potreben je dober smisel za orientacijo. Primeri: planota Pokljuke, Tosc, Veliki Draški vrh idr.

Zahtevno brezpotje je že težje prehodan svet, ki omejuje smer gibanja, ki ga otežuje strmina, reliefne oblike in poraščenost. Občasno je za varnost pri hoji potrebno uporabiti roke. Potrebujemo smisel za orientacijo in iskanje prehodov. Primeri: Jezerski Stog, Palec, Brana čez Kotličce.

Zelo zahtevno brezpotje (ZZB) pa je težko prehodan gorski svet, ki močno omejuje smeri gibanja. Smer napredovanja je potrebno izbirati, večinoma se po njem hodi, ponekod je treba kak skok preplezati, občasno je potrebno varovanje z vrvo. Posamezna krajša plezalska mesta lahko dosežejo tudi II. ali celo III. stopnjo težavnosti. Primeri: Planjava čez Planjavske zelenice, Vernar, Loška stena. Razlika med plezalno smerjo in ZZB je v tem, da mora biti plezalna smer dolga vsaj 100 metrov, težavnost plezanja mora biti najmanj I. stopnje ter mora imeti opis (s skico), kar za ZZB ni potrebno.

Za vse tri zahtevnosti brezpotij velja, da je v megli po takem svetu skoraj nemogoče najti pravo smer.

RAZLIKA MED BREZPOTJEM IN NEOZNAČENO POTJO

Navedene karakteristike veljajo smiselno tudi za neoznačene poti, le da je pot lažje slediti. Poti so sicer lahko nadelane, označene in zavarovane. Če je nadelana, je smer dobro razvidna, potrebujemo le pazljivost in kondicijo. Z označenostjo mislimo na Knafeljčeve markacije (bela pika v rdečem krogu). Če je pot zavarovana, so zahtevnejši odseki opremljeni s klini, jeklenicami, lestvicami idr., kar nam omogoča in olajša napredovanje. Neoznačene poti torej niso označene s Knafeljčevimi markacijami, so pa lahko bolj ali manj nadelane in zavarovane.

V kakšnem stanju je neoznačena pot, mora biti razvidno iz opisa.

Neoznačene poti in brezpotja pa vendarle niso tako različne glede na zahtevnost hoje. Včasih je namreč težko oceniti, ali je tura brezpotna ali pa gre za neoznačeno pot. Vsaka sled poti še ni nadelana pot, na mnogih gorskih brezpotjih pa še naletimo na ostanke nekdanjih. Z upadanjem števila steza pašnih planin v naših gorah so se mnoge včasih redne pastirske poti zarasle, precej neoznačenih pa dobro vzdržujejo lovci. Nepoznavalci večkrat zamenjajo gamsje stečine (npr. po meliščih) za stezo.

V praksi so na terenu mnoge neoznačene poti, ki so sicer zarisane na planinskih kartah, zapuščene in zaraščene in jim kar težko sledimo. Mnoge so nižje v dolinah še kar nadelane, višje pa se s pridobljeno višino popolnoma izgubijo. Zato potrebujemo tudi na neoznačenih poteh precej smisla za »čitanje terena in stezosledenje«, s tem pa se razlika med brezpotjem in neoznačeno potjo zelo zmanjša.

KJE SO BREZPOTJA?

Ideje in opise brezpotnih tur ali tur po neoznačenih poteh dobimo iz ustrezne vodniške planinske literature. Med pisci planinskih vodnikov sicer včasih obstajajo razlike pri ocenjevanju zahtevnosti, kar pa ni nič neobičajnega. Posebnega vodnika po brezpotjih sicer še nimamo, lahko pa določene opise preberemo v posameznih planinskih vodnikih. Največ tovrstnih opisov dobimo v **Miheličevih** Julijskih Alpah, **Klinarjevih** Karavankah (letos nova izdaja, vse Planinska založba PZS), nadalje **Miheličevih** Bohinjskih gorah ter **Stritarjevih** Grintovcih, 111 izletih po slovenskih gorah in Gorah nad Sočo (vse Sidarta) ter **Klinarjevih** 100 slovenskih vrhovih (Prešernova družba). Sidartini vodniki so zelo priročni, saj vsebujejo poleg natančnega opisa vzpona in sestopa ter pregledne skice še podatke o izhodišču, višinski razliki, najprimernejšem letnem času, težavnosti, dolžini ture, bližnjih zavetiščih in potrebnih zemljevidih, kar vse nujno potrebujemo pri pripravi na turo. Nekatere opise lahko preberemo tudi v številnih alpinističnih ali plezalnih vodnikih, predvsem kot dostope in sestope s plezalnih vzponov. Žal pa je večina teh vodnikov izšla v nizki nakladi in jih večinoma nimajo niti v knjižnicah.

Včasih je bilo tudi v Planinskem vestniku več takšnih opisov pristopov na nekatere vrhove, kar pa zdaj ni več praksa. Kdo npr. še ve, da je **dr. Henrik Tuma**, poleg **dr. Frischaufa** in **dr. Kugyja** eden od največjih raziskovalcev našega gorskega sveta, popisal večino svojih poti po Julijcih v Planinskem vestniku v letih od 1905 do 1914? Za posamezno turo si opis skopirajmo in ga vzemimo s seboj.

In kje so pravzaprav ta brezpotja? Največ jih nudijo zaradi svoje razsežnosti Julijci. Martuljkova skupina, Fužinske gore, trentarske gore nad Sočo so raj za brezpotnike. Grintovci in Karavanke imajo takih možnosti manj, vseeno pa se najde tudi tam kak drugačen prehod ali pristop na vrh.

Na koncu še tole: ne puščajmo za sabo nobenih sledi, ki bi kazale na našo prisotnost! Nikakor si ne označujmo prehodov s kakšnimi barvami ipd. Praksa je pokazala, da so dosedanji obiskovalci brezpotij bolj kultivirani od tistih na označenih poteh, ki za sabo

puščajo cel kup sledi, smetišč itd. Če smo se sposobni sami gibati po brezpotju, bomo to zmogli tudi brez markacij in močicev, v nasprotnem primeru si raje priskrbimo vodnika.

BRŽKONE JE TIK PRED IZIDOM PRVA KNJIGA POKOJNEGA STANETA BELAKA-ŠRAUFA

VELIKI DNEVI

BINE MLAČ

Nekaj tega je slišal urednik Planinskega vestnika, nekaj pa je omenil in napovedal tudi založnik Sidarte **Janez Skok**. Zato sem bil kot urednik prijazno naprošen, da o knjigi **Staneta Belaka-Šraufa**, ki jo pripravljam, še jaz kaj povem iz prve roke.

Zamisel o Šraufovi knjigi je stara približno petnajst let. Kolikor se spomnim, sem ga glede nje »preganjal«
že pred dobrimi sedmimi leti. Seveda bolj za šalo, mimogrede, češ, kdaj bomo brali tvojo knjigo. A je vse preslišal. Nekoliko bolj resno sem mu namignil nekega toplega novembrskega večera leta 1990. Stali smo pred vhodnimi vrati PZS in kot običajno nakladali. Ne vem, kaj mi je tedaj šinilo v glavo: Šrauf, ravnokar si star 50 let, naj ti čestitam in te spomnim, da si ... Čas je že, da tiste svoje Zlizane oprimke spraviš na papir. Nekje sem slišal, da boš knjigi, ko jo boš pač pisal, dal takšen naslov.

»Beži, beži«
in še nekaj besed mi je navrgel. Kaj več se vanj nisem upal drezati. Še vedno si nisem bil na čistem, koliko je še name »alergičen«
— neka najina prastara neljuba zgodba.

Drugič in obenem zadnjič sem načel »knjigo«
8. julija 1995 v Koči na Gozdu. Imeli smo okroglo mizo, posvečeno 50-letnici prvega vzpona po osrednjem triglavskem stebri. Pripeljali smo se z vseh koncev Slovenije. Srečanja so povzročila, da je ta ali oni za nekaj trenutkov parkiral avto, kakor je pač nanese.

Šraufova bela katrica je stala v vpadnici koč, malodane na samem robu vršiške ceste. Zadnja vrata so bila vzdignjena. Šrauf, očitno dobro razpoložen, je pod njenim napuščem sedel na pručki in ne da bi vzdignil glavo, pozdravil Bojana, nato pa še mene. Ko sem bolje pogledal, sem opazil, da je pred njim založena mizica: ogrska salama, skleda, polna čebul, paprika, velik kos kruha in morda še kaj.

Kako si, kje si bil, boš malo salame? Ob pogledu na obilico maščobe me je zvililo. Vendar sem se nekaj sekund pozneje tudi sam basal z dobrotami. Oba sva od časa do časa zagrizla v čebulo, ki jo je Šrauf poleg zdravilne vodne kreše še najbolj cenil. Čez zdravje ga ni, je pogosto rekel. S polnimi usti sem spet načel knjigo. Refren se je ponovil: »Daj, daj no, pusti te neumnosti!«

Tedaj sem zbral nekaj več poguma kot običajno in posegel po najmočnejšem prepričevalnem orožju: Poslušaj, Šrauf, jaz bom zbral tvoje članke, razen tistih,

ki jih imaš raztresene po dnevnikih, jih skrbno pretipkal, tehnično uredil in vse to ti bom za nameček naredil brezplačno. Da stvar že enkrat premakneva z mrtve točke. — Zdelo se mi je, da sem njegovo odklonilno stališče z zadnjim delom stavka le nekoliko omajal. Predlog je na videz vžgal, saj mi je pomirljivo dejal: »Dobro, enkrat se bova dobila in se o tem podrobneje pomenila.«

Do ponovnega snidenja ni prišlo, ker je vmes posegla založnica v Mali Mojstrovki.

Prve dni februarja 1996 sem se spet spomnil svojega predloga in se takole vprašal: zakaj ne bi v prostem času pretipkaval stare Šraufove članke? Mnogo kasneje, ko se jih je nabralo za kakih dvesto računalniških strani, pa je vame povrtal nekakšen dvom: človek božji, saj ne veš, kakšni so sploh nameni drugih! Kako bodo, na primer, reagirali njegovi najbližnji. Vseeno sem tvegala. Pretipkaval sem naprej, čeprav bi se lahko izkazalo, da je vse delo zaman. Dediče avtorskih pravic sem nameraval pustiti na miru vsaj eno leto. Potem pa bom videl, sem si rekel. In seveda slišal, če bo kaj narobe.

Medtem sem dvema ali trem omenil, kaj delam, kar danes, kot vse kaže, ni bilo najbolj pametno. Že tako imam dobri dve leti na hladnem dokončano tretjo knjigo Velikih pionirjev (III. del), knjiga Oprema za gore in stene pa se je spremenila v majhno tragikomedijo. Kakorkoli že, poučna lekcija za zaletavost in hvalisavost. A kar je, je. Takrat me je med drugim zanimalo tudi mnenje načelnika AO Matica **Tomaža Willenparta**. To je bilo, hvala bogu, pozitivno. Mojo zamisel je v celoti podprl.

Toda zgodbe še ni bilo konec. Ko sem imel v pozni jeseni 1996 pretipkanih 37 člankov in pet neobjavljenih dnevniških zapisov, sem se lotil prvega izločanja, kar po časovni plati ni bilo najbolj gospodarno. Ostalo je še 22 člankov.

V tem času sem napisal uvod in mu dal naslov Za prgišče preteklih dni. Ta pa se je kmalu napihnil na 21 strani drobnega tiska. Bilo ga je več kot preveč in sem ga zato na predlog lektorice skrajšal na sedem strani. Postal je nekoliko raztrgan, a dovolj izčrpen za ljudi, ki vsaj v osnovnih črtah ne poznajo poteka zgodovine našega alpinizma.

Šele po drugem branju skrajšane verzije in pri ponovnem pregledu je bila zadovoljna z napisanim. Seveda za malo bolj razgledanega po zgodovini našega gornštva (in alpinizma) so to same znane

Stane Belak-Šrauf v dolini Kumbu na odpravi na Everest.

Foto: Marjan Raztresen

stvari. V besedilu sem jih nizal kronološko, sicer vseskozi v skopih, a dovolj informativnih stavkih.

Začel sem s prvim dnevom, tako da sem zelo na kratko opisal naše pionirje, njihova najpomembnejša dejanja in njihov pomen za nadaljnji razvoj. Kljub manjšim preskokom in časovnim prazninam sem zajel vse pomembnejše dogodke, ki so vezani na znana alpinistična imena tistih časov. Tako sem prišel v šestdeseta leta, kjer sem se zaustavil pri Šraufovi generaciji.

Zanimivo: po zgodovinski plati je bilo takrat, če se malo pošalim, »vse drugo le še vprašanje časa«. Na prizorišču so se pojavili podjetni in dovolj razgledani alpinisti, ki so nevsiljivo določali cilje, hkrati zanje navduševali sebi enake in stvar se je razmahnila. Danes bi rekli, da je bil izpeljan velik zgodovinski projekt.

Tako je, na primer, leta 1968 Šraufu, **Kunaverju** in **Sazonovu** uspel odmeven zimski vzpon po Čopovem stebru. Prava mala zimska odisejaja.

Samo nekaj mesecev pozneje pa so s poletnimi vzponi v Alpah nadaljevale mojstranske vevice, katerim sta se pridružila maticarja v nekoliko mlajši plezalski zasedbi. Preplezali so Walkerjev steber v Grandes Jorasses. Tedaj je bila to velika stvar.

Za vse sem zapisal, da so opravili eno od najpomembnejših nalog v zgodovini našega alpinizma. Nato sem pristavil in poudaril: pika na i je bila letnica 1969. Zgodilo se je nekaj nepojmljivega. Sen mnogih generacij slovenskih alpinistov se je uresničil. V enem zamahu smo »prinesli noter« izjemno pomembne klasične in moderne alpske smeri. Če bi se tedaj primerjali z drugimi alpskimi in nealpskimi narodi, bi ugotovili naslednje: imeli smo 30 let zamude v treh zadnjih problemih Alp (Eiger, Matterhorn in Grandes Jorasses), nekako med 10 in 30 let zamude pa pri skrajno težkih lednih in skalnih smereh, ki so takrat v klasičnem in sodobnem smislu šteje največ. To je bila tudi dovolj kakovostna popotnica za vključitev v drugo

fazo himalajizma. V tem obdobju so nam ostali, kajpada kot velikim zamudnikom, na razpolago še himalajski vzponi čez nepreplezane stene in grebene. Desetletje prvih pristopov na osemtisočake smo namreč izpustili. Učne ure himalajskega prvopristopništva so pripadle Angležem, Italijanom, Avstrijcem, Francozom, Švicarjem, Nemcem, Amerikancem in Kitajcem. Ti so zagnano začeli leta 1953, vzpone na vseh 14 deviških osemtisočakov pa sklenili leta 1964. Kot rečeno, to je bilo za nas popolnoma prazno, vrag sigavedi iz kakšnih političnih in gospodarskih, največ pa seveda iz beograjskih »razlogov« jalovo desetletje.

Nadaljeval sem z vprašanjem, kaj so naredili v tujih gorah Šraufovi starejši tovariši — **Mahkota**, **Kunaver**, **Sazonov** in drugi. Kako smo se polagoma uveljavljali na mednarodnem alpinističnem prizorišču? V danih predvsem domačih razmerah, ki jih lahko označimo kot okoliščine, zagotovo največ, kar se je dalo. Če so takrat bile popularne besede korak naprej, dva koraka nazaj, potem se je natanko to dogajalo pri nas. Skratka, gre za bolj neveselo poglavje našega alpinizma, ki ga še nihče ni dovolj poglobljeno »seciral«. Dobesedno seciral.

Pa vendar je Šrauf s svojimi zgodovinskimi predhodniki mnogo več kot samo pionir našega ekstremnega zimskega alpinizma. Njegovi zimski vzponi tudi danes ne glede na razvoj plezalske tehnike in sodobne opreme niso izgubili svojega pomena in veljave. Ves ta čas svojega plodnega udejstvovanja se je loteval tudi nekaterih dotlej neobdelanih predelov v večjih stenah Julijskih Alp. To resda niso bili zadnji problemi, so pa nekako veljali za velike plezalske probleme do meja šeste težavnostne stopnje: velika črna stena v Triglavu, zajeda v spodnjem delu Škratice do gredine, osrednji del Rjavine, čeprav v spodnji tretjini speljan po policah, centralna v Rakovi Špici, Debela peč itn.

Višek Šraufovega bogatega alpinizma na porajajočem se odpravskem prizorišču je Himalaja. Lepše povedano, krona njegove alpinistično-odpravarske dejavnosti sta zagotovo vzpona na osemtisočaka Makalu in Everest. Le Daulagiri je ostal njegovo nedokončano delo. Potlej je o njem vedno sanjal. Po vsej verjetnosti bi ga še kdaj obiskal, samo preveč tega je prišlo vmes. Če ga pazljivo beremo, se ne bomo znebili občutka, da je v marsikaterem stavku njegovih dveh opisov vzponov v stenah Daulagirija čutili nekaj grenkobe, bržčas tudi razočaranja. Po drugi strani pa je dobro vedel, da v velikih stenah Himalaje in Karakoruma odloča kopica dejavnikov, ki morajo biti med sabo več kot usklajeni. Človek, alpinist, odpravar je mednje le za nekaj časa umeščen. Toliko, da poskusi med razpoložensko igro surove gorske narave čimbolj hitro odigrati vlogo ponižnega osvajačca, kjer je zadnje dejavnice take velike igre vedno vprašljivo.

Ne nazadnje je bil Šrauf prvi Slovenec, ki je leta 1975 stal na našem prvem osemtisočaku Makaluju.

Ostane še zadnje vprašanje: kaj vse smo od njegovih člankov vključili v knjigo? Pri besedi »smo« moram pripomniti, da so se moja mnenja kot urednika in založnika, ki se je spustil v to knjižno podjetje, in kvalificiranega presojevalca glede količine člankov nekoliko razhajala. Osebnost sem nastopal s položaja »zgodovinarja«, ki bi v knjigo vključil vse, kar mu pride pod roke. To je bil zame precejšen problem, čeravno sva se na koncu koncev nekako dogovorila. Po dolgem prepričevanju sem ves nesrečen pristal na 11 najboljših člankov, ki naj bi bili podprti s fotodokumentacijo.

Kolikor se je le dalo smo ostali v okviru zgodovinskega preseka Šraufove alpinistične dejavnosti; zajeli smo vse njegove najpomembnejše vzpone, čeprav ne vemo, kateri so bili njega dni za Šraufa prvi med enakimi. Pazili smo, da se v člankih ne ponavlja, čeravno je vsak vzpon enkratno, neponovljivo dejanje in doživetje.

Za konec pa še nekaj besed o zasnovi knjige. Začne se s Chamoniškim dnevnikom. Sicer ga je Šrauf pisal dvakrat, leta 1967 in 1969. Odločili smo se za tistega iz leta 1967. Iz njega izvemo mnogo zanimivih podrobnosti, predvsem pa, kako so se imeli na Montensu Mojstrančani in Ljubljanci.

Zgoba o Bonattijevem stebru, s katero se zares začneja Šraufova knjiga, pa tudi prava alpinistična kariera, je imela svojo dvojno predzgodovino: nesrečno in srečno. Mogočno goro Dru smo pred tem že nekaj časa poznali, zlasti ker smo v njej že bili uspešni. Ko pa je Bonattijev steber postal zgodovina, je Šrauf na koncu napete zgodbe lepo zapisal: »V steber sva zapisala slovensko ime.«

Na vrsto je prišel zimski vzpon po Čopovem stebru. Z leti so se zvrstile vsakršne želje in poskusi, nekaj tedanjih alpinističnih obrazov je kratko in malo odnehalo, nekaj pa vztrajalo naprej. Bilo je tudi nekaj žgočih poskusov drugih — enkrat so skoraj vzporedno z našimi plezali Čehi, toda na koncu, po vseh mogočih dogodivščinah in obilici slabega vremena, je sledilo veliko olajšanje: »Čopov steber je ostal slovenski steber tudi pozimi.«

Vzpon v Les Droites je v nekem smislu dopolnitev vzpona čez Mrtvaški prt v Grandes Jorasses. Pot v skrajno strm led Alp je bila odprta. Poleg opisa položaja, razpoloženja, plezanja Šrauf vtakne še stavek: »S severno steno Les Droites imamo Slovenci še neporavnane račune. Z Borotom sva ga poravnala v velikem slogu.«

Hindukuš je bil v letu 1968 znan iz pesnitve Bukove Maričke (naj mi ne zameri), saj je skozi njo povedano skoraj vse. Res je, Himalajo so naši predhodniki že videli in skusili, mi pa se raje za začetek odpravimo v Hindukuš.

*»Gore naše so prenizke,
Hindukuš bi bil še kar,
zato na tuje na obiske,
pojdlimo gledat hribov čar.«*

Ko bodo zgodovinarji iskali idejne vodje druge polovice šestdesetih let, bodo morali vsekakor omeniti tri: Staneta Belaka-Šraufa, **Borisa Krivica-Borota** in **Klavdija Mlekuža**.

Poletne Frdamane police so simpatičen opis Borota kot človeka in sijajnega plezalca: »Boro pleza, kot bi se peljal s kolesom.« Šrauf pa kot Šrauf, kljub utrudljivi, duhamorni delovni soboti, zaradi katere trpi in drugim zavida, nikdar ne izgubi smisla za humor.

Zato pa je Stena nad Krcnico ali smer v Rakovi špici ubrala deževno, rekli bi sprva rakovo pot: prvi, drugi, tretji poskus — brezuspešno. Toda njen nadlegovalec se ni dal ugnati v kozji rog. Trmasto vztraja in končno uspe: »Dolg je poravnan! Čez najbolj odbijajoči del stene sva našla pot, ki ni le rezultat športnega in duhovnega užitka, marveč potešitev večno nemirnega človeškega duha, ki se zato loteva včasih komaj razumljivih tveganj.«

82 ur v severni steni Frdamanih polic pozimi pa je za Šraufa in **Marjona** velika preizkušnja. Frdamane police se zares pokažejo frdamane. Velika mojstra zimskega plezanja preživljata tesnobne ure, sneg na vseh koncih in krajih grozi s plazovi. Četudi sta do gore ponižna, jima ta ne prizanaša. A kot vedno dotlej si vnovič zapiseeta zimski prvenstveni vzpon.

Na robu stene, ko je končno vse za njima, Marjon iz srca izusti: »Šrauf, ta pa je b'la najina ta hujš!« Šrauf pa pesniško doda: »Življenje je dano človeku prazno in od njega je odvisno, kako si ga bo izpolnil ...«

Če je kaj kvintesenca Šraufovega alpinističnega življenja, je to dramatičen vzpon na Everest. Vse svoje duševne in telesne moči je moral uporabiti, da je preživel tisto strašno noč stoje tako, kot nekoč **Herman Buhl** na Nanga Parbatu. Vse svoje alpinistične izkušnje je moral usmeriti v kosanje z rohnečo naravo, ki tam gori oznanja smrt na vsakem koraku. Ko pa za trenutek obstane, se sliši Šraufov hripav glas: »Fantje, migat!«

ln že se oglasi nesrečni **Ang Pu** z glasom neomajnega prepričanja: »Šrauf, sab! To noč bomo umrli.« A Šrauf se ne da: »Ne bom! Kar tako tudi ne bom crknil prav na koncu tele zgodbe!«

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

POTI SKOZI LEPOTE

STONE STROJIN

Toneta Strojina, gornika od nog do glave, poznamo velik del kot planinskega ideologa sedanjega časa. Mož, ki se je pred nekaj leti srečal z Abrahamom, po svojih ljubljenih gorah ne hodi predvsem iz športnih nagibov, ampak v teh svojih gorniških pohodih išče globlji pomen; gornišvo od najpreprostejšega planinstva do vrhunskega alpinizma je zanj bolj krepitev duha kot telesa, dejavnost pa bistveno prispeva k oblikovanju popolnejšega človeka.

Doslej je Tone Strojina, doktor pravnških znanosti, pisal velik del faktografske planinske spise in tudi daljša besedila. Iz razmeroma skopih zgodovinskih podatkov so pod njegovim peresom nastajali življenjepisi znamenitih slovenskih planincev, ki so oblikovali slovensko planinsko misel in zgodovino. Zdaj je pred nami knjiga njegovih intimnih doživetij in opisov takih gora, kakršne je doživljal na svojih planinskih pohodih.

Založništvo Družine iz Ljubljane bo konec oktobra izdalo knjigo Toneta Strojina »Poti skozi lepote«, literarne ali literarizirane opise njegovih potovanj po njegovih gorah. V njih avtor razmišlja o teh svojih gorah in o ljudeh, ki hodijo po njih in okoli njih. To niso besedila, ki bi jih človek prebral na dušek in na mah; pri vsakem od poglavij se bo bralec ustavil, odložil knjigo in se zamislil: da, tudi takšno je lahko ali naj bi bilo gornišvo, ki pa velik del izginja.

Z dovoljenjem avtorja in založbe objavljamo dve poglavji iz knjige Toneta Strojina kot pokušino za branje celotne knjige. (Op. ur.)

TIŠINE V SEBI BI RAD ...

Za slovo od poletja bi šel nekam pod jesensko modrino neba, v kraj, ki je po moje ubran. Taval bi pod skrivenčenimi macesni, odetimi v mavrico jeseni, ko je dopolne gozdna zemlja še rosna in ko v senci še zebe.

V mavrico jeseni bi rad, ko čas raztaplja barve narave, ko polje obrodi sad in je dan vedno krajši. Takrat se tudi gora pripravlja na zimo: najprej višje, potem vedno nižje.

Poznojesensko goro imam rad.

Šel bi v samote gorskega teatra, tistega, ki še pozna tišino. Brodil bi pod ostricami, trapezi, kupolami in med piramidami vrhov, ki se ženejo in kukajo iznad gozdnatega obzorja.

Nekam v samoti bi šel, stran od mestnega nemira, od vprašanj, ki so odvečna, da bi pestoval svojo svobodo. Bolj ko je človeški osir v mestu sršen, večje tišine je treba.

Ne kar tako so tišina in glasba, obleka in barva med seboj usklajene stvari za naravo naravnane človeka. Celo vsak letni čas postrže svoje.

Pravi smisel gornišva spoznaš z leti. Preteči mora nekaj časa, da okusiš nekaj strupa, da vidiš precej krajev in znaš razlikovati ljudi, plezalce in plezalčke v življenju. Naposled spoznaš, kaj ti pomeni narava, kaj poosebljajo gore. Tu si svoje ogledalo držiš sam.

Kje najdeš credo gornišva?

Iskal sem ga v spisih starih gornikov, brskal po izbranih spominih naših bardov, nekatere sem osebno poznal, skušal sem prisluhniti besedam naših himalajcev.

Nič takega nisem našel, kar bi me prevzgojilo in preusmerilo.

Vsak si mora svoj credo v gorah poiskati sam.

V naravi človeka je, da nosi dve resnici, eno za ljudi, eno zase. Odvisno je, katero poznaš pri drugem; zase več.

Vsak gornik je potujoče bitje. Nikoli doma, nikoli zadovoljen z doseženim in umirjen. Samo narava ga z leti ukroti.

Ničesar ne more plemenitejšega dati narava kot izkušnje v starosti. Potem se raskava oblika gore dobi svojo žlahtnost, meglja svoj smisel in zakaj. Ad honestam senectutem. Kar človek v mladosti obrača, narava na starost obrne.

***

Narava mi je z leti šele razvila občutek za lepo. Temu klicu sem najprej sledil in ga skušal uskladiti z notranjostjo. Sem bil sposoben izraziti to, kar sem zapisal, izgovoril ali naslikal?

Ne morem soditi, saj je znano, da je lepota v očeh tistega, ki gleda.

V meni ni bilo nič bojevitiga v gorah. Ničesar nisem zavzemal s silo, za prvenstvo se nisem boril. V gore sem odhajal kot pisec in fotograf.

Fizične razsežnosti sem gledal v notranjih merah. Športno tekmovalnim interesom, ki jih je naš čas poln, sem vedno skušal dati kulturno vsebino. Najbolj od vsega mi je bila zoprna politika v gorah.

Življenje je eno samo poslavljanje: od sistema, ljudi, dogodkov in krajev. Nekatere kraje, recimo gore, imamo za to, da ubežimo sebi in drugemu. Vsak ima take kraje za svoja zdravilišča.

Fužinske planine so eden od takih krajev. Ena je lepša od druge. Ničesar mefistovskega ne majestetskega ni v njih. Skupaj s Sedmerimi jezери so svet, ki se po Kugyju ne zna smehljati, so svet, ki je obdan s prijaznostjo. Tu se življenje obleti z jesenjo in oživi z zapoznelo spomladjo. Samo poletje vnese nekaj objudenosti.

Toda do planin je treba šele priti.

Te vrstice posvečam vsem dolinam, ki so me vodile v osrčje gora. Njim so veljale moje prve stopinje, iz njih sem prvokrat pobliže ugledal gorski svet. Mnogokrat so se mi iz dolin gore videle lepše kot iz sipastih meli, na spodrsnih snežiščih, ali vrhovi na vršnih plateh. Pose-

bej takrat, ko je bilo čelo že znojno, koleno mehko in se je oko željno oziralo tudi v zeleni žamet gorskih dolin.

Svoje prve črke gorniške abecede sem spoznaval prav na poteh, ki so vodile iz njih in jih ob vrnitvi pisal v srce. Doline so na začetku in koncu vsake ture. Prav zato jima velja beseda.

Pravih gorskih dolin je vse manj. V njihove globeli se je naselil nemir, bencinski smrad in prah. Steze so se razširile v makadamske ceste in prašna perjanica je sled za avtomobili. Zdaj so doline zadnja ovira prodirajoči urbanizaciji. Svojo naravno podobo dobe spet pozimi, ko je svet zalit s pramaterijo, vodo v prahu, ki se ji reče sneg.

* * *

V Fužinske planine hodim z dveh strani. Položnejša je hoja skozi dolino Suha. Tukaj je čas tudi za poglede na obliko skalnih dveri doline, na zanimive balvane in drevesa ter na razloženo ravan Uskovnice na drugi strani. Grizenje kolen čez Komarčo kljub razgledu višje gori ne daje užitka, zato pa sem hitreje na vrhu, v dolini Sedmerih jezer. Fužinske planine so svet neštetihih sprehodov in tur. Večino jih zvabi triglavski svet in pot do tja je kot prva stopnica k oltarju.

Vse naokrog je svet molčeca lepota, kjerkoli ubiraš pot v triglavski svet. Ljudi srečaš po dolini Sedmerih jezer več in morda je tudi odprtega prostora več, kot če iščeš orientacijo čez Fužinske planine ter prevale na Velo polje. Zato pa je na teh odljudnih saminah več miru. Gamsa ali gada boš srečal prej kot človeka.

* * *

Človek mora znati najti mesto za počitek, za razglede, za občudovanje v gorah.

Nekaterim gre v gorah za molitve lepote.

To so mesta, ki jih ne določa čreda, ne planinsko društvo ali kdo drug, ki prodaja dobrote. To so lahko le mesta, ki si jih izbere tvoj drugi jaz. Ne gre za praznoverje ali kak podoben občutek, preprosto te priklene k tlom.

Gorništvo je instinkt, igra čutov z naravo, ples duše z lepoto. Napor mišic, izzivi nevarnosti so le začimbe, da je končni učinek slajši.

Eden od najlepših trenutkov v življenju gornika je počitek v gorah. Morda se odpraviš na turo zato, da boš na nekem tebi posebno ljubem kraju posedel, hoteč tisti pogled vsrkati vase. Na ta kraj se boš morda vračal. Teško se odločiš, kateri kraj ti je ostal bolj pri srcu. Iščeš ga, vedno znova, nikoli popolnoma zadovoljen z najdenim, tako kot vedno v življenju. Morda je v tem gibalno nog? V tem iskanju pa je gotovo čar planinskega doživljanja.

Ko si že skoraj vse prehodil in se morda odločil za kraj, spet ne veš, v katerem trenutku in času ti je bilo lepše in — iskanje se ponovi.

Gornik, v čem je tvoja sreča?

V takem iskanju ostajaš po srcu mlad.

* * *

Ali ima vsakdo svojo goro?

Morda ima največ Slovencev za svojo goro Triglav, nekateri heroji seveda svoje stene ali kar osem-

tisočake. V mladosti smo sanjali o dostopnem, vendar težko doseženem, saj za Himalajo še vedeli nismo, razen iz knjig. Potem je bila pač najvišja gora Evrope gora takih sanj.

Nekega vročega julijskega popoldneva sem dolgo potem, ko sem zapustil šolske klopi, sedel pred cerkveno na pokopališču v Chamonixu in strmel v Mont Blanc. In še danes, ko je preteklo toliko časa, pomnim ta prizor.

Bela kupola visoko nad dolino je sanjala v slepeči sončni luči. Ničesar na njej se ni ganilo ali dalo vedeti, da je na njej življenje. Ko sem čez dan ali dva bil tudi sam gori, ni bilo ne časa ne pravega vzdušja ne miru za razmišljanje. Šele pozneje sem našel čas za podživljanje svoje gore gorá.

Kdo ve, kakšen vtis bi name naredil pogled na Čomolungmo, mater zemlje, jasno iz ponižnejših višin! Bom kdaj videl ali vsaj ujel to možnost? A zadovoljen sem kljub temu, kar sem videl in doživel, naj se imenuje tudi precej nižje.

* * *

Sedim na piramidi na vrhu Pršivca. Svet leži pred menoj s tisto ležernostjo, ki jo pozna pogled z vrha. Dolgo se zadržujem na vsaki strani vrha, da si vtisnem podobo raja, ne samo Triglava. Razbiram posameznosti, ki jih poznam od vsepovsod, in vem za imena, dogodke in ljudi.

Gorništvo in gore niso le samota. Skrivnost gorništva ne more biti drugje kot v človeku. Človek, samo ta opismenjuje naravo.

Bogastvo gorništva je v razodevanju človeških misli o gorah.

Ko proti večeru prihajam k sv. Janezu v Bohinju, nebo za Komno že rdeči. Nikjer drugje ni večer tako presunljiv kot v gorah. Zvečer je vse bolj patetično kot čez dan, spomini, dogodki in ljudje. A je tudi rojstvo novega dne bolj veličastno v gorah kot kjerkoli drugje. Ni kar tako svetopisemski Ave bolj posvečen goram kot morebiti gozdu, morju ali polju. Mar ni v tem nekaj simbolike? Dvigni svoje oči h goram, od koder prihaja pomoč! Besede, ki so si jih lastili gorniški klasiki, čeprav niso njihove. Svetopisemska je tudi narava. Tudi gornik je vernik narave!

Ko stopim čez most na avtobus pri sv. Janezu, je Bohinjsko jezero ena sama vodna plošča, skupni imenovalc doživljate lepote.

IN POTEK SO ŠLI VSI NA TRIGLAV ...

Leta 1978 so gorniki po vsej Sloveniji in še daleč zunaj nje proslavljali dvestoletnico, odkar je človek stopil na vrh Triglava. To ni bil majhen dogodek; ni bil takrat in ni zdaj. Prvega je praznovala skromna četverica srčnih mož in morda **Žiga Zois** v svojem gradu, drugega pa stotisočglava slovenska planinska družčina in še marsikdo.

Avgusta je bilo, vroče, da bi človek srajco ožemal kot perilo. Množice so zasedale kočice, oblegale Triglav in podnožje gorá polnile z vozili. Klepet je bilo slišati od vsepovsod.

Na terasi pred Aljaževim domom ni bilo za mizo že zarana prostega mesta. Le znanec je lahko prisedel k družbi, ki je se dobila mizo in stol. V gozdiču ob koči se je *kopičila pločevina na kolesih. Bilo je je več kot dreves, ki so dajala senco. Pred depandanso je nekdo ogreval avto, da je bilo hropenje vozila slišati od bregov Cmirra pa do Stenarja. Družinski smeh je prihajal z jas, ki so bile zavetišča piknikov. Dražeče je zbadal vonj čevapčičev in ražnjičev. Kranjsko klobaso z zeljem je le redki prinesel s seboj — v konzervi. Na jasi pred nekdanjo Šlajmarco je mladina nabijala žogo in zvečer so tam goreli ognji pozno v noč. Nič ni zaleglo opozorilo planinskega društva, da ruša pogori do gole zemlje in pušča očrnele sledi. Ne, v gore hodimo zato, da se sprostimo, prihajamo na žuriranje!*

V Aljaževem domu kot tudi v depandansi je že okrog poldne zmanjkalo prenočišč. Iznajdljivejši so si jih poiskali na podstrešju stare Šlajmarce ali v stari karavli. V življenju se je pač treba znati. Arhimedov izrek, da na istem mestu ne more biti dveh teles, je postal dvomljiv. Današnja gneča je hipokreno modrost postavila na preizkušnjo. Pa ne le prostorska stiska — Slovenci smo bili vedno romarski narod. Kje neki le ne srečaš Slovenca! Gostota pa je vendar prinesla družabnost. Hočeš-nočeš smo postali družabni, celo prepiranje je druženje.

Na Kredarici, tej trdnjavi slovenskega planinstva, ni bilo nič boljše.

Pot je zdesetkala trume, ki so jih v dolino Vrat pripeljali avtobusi. Jedilnice so komaj zmogle naval prihajajočih, toda postregle so le. Prihajali so z vseh koncev sveta. Nekaj skupnega je bilo v njih — stopiti očaku na teme. Slišali so, da tura ni nič posebneja; zakaj ne bi sami poskusili. Sosedova Manca je bila lani, gneča je bila res in nekaj znoja, pa vroče, ampak na vrh je prišla in žig je njen. Tudi France iz sosednje hiše je bil lani gori. *Prinesel je zatekle mišice in rdeča ramena, a je bil gori.* Tisti iz paralelke je imel slabo vreme. Na sestopu s Kredarice so hiteli, pa je odnesel nekaj žuljev.

***

Vzpenjali so se nad Triglavskim domom, drug za drugim, tako rekoč od jutra do večera. Vračali so se trudni, prepihani, toda srečni. Tudi taki, ki so jim ob pogledu na stope in kline zadržala kolena in so odstopili, so bili vmes. Tisti pa, ki jim vreme ni bilo naklonjeno, so se pridušali v vseh jezikih.

Kadar so iz dolinskih kottlov privrele megle in so se z vetrovi zavrteli oblaki, so bile kočne polne. Tudi zagrmelo je vmes, kot zna le v gorah. V jedilnicah in sobah se je trlo premočenih in preznojenih pohodnikov. Zrak je bil gost, da bi ga z nožem rezal. Čez dan se je šum še poslušal, ponoči pa so skupna ležišča škripala pod pezo utrujenih teles, ki so se obračala v nemirnem snu. Turistični naval je valovil le dva meseca v obup oskrbniškem osebju, ki je garalo do onemoglosti.

Na Planiki, koči na razglednem pomolu, ki so ga zaradi take lege razglasili za Triglavski tempelj, ni bilo nič boljše. Bila je nekoliko od rok za tiste, ki so prihajali iz doline, vendar je sprejemala tok turistov s Triglava na poti k Sedmerim jezerom in dalje.

Triglav pa je stal in se dvigal v nebo. Bil je skoraj tak kot pred stoletji. Zdaj je ves ožičen in našpičen s klini rezal zrak na grebenu.

***

Zgodilo pa se je, da so skozi vrata v kočo Planika po dveh stoletjih stopili čudni možje, prvi pristopniki. Razlikovali so se po noši, obnašanju in skromnosti, vendar jih v gneči ni nihče opazil. Šli so skozi temno vežo, odložili preproste palice in pogledali v sobo. K sreči je kljub navalu pri oknu v kotu ostalo še nekaj prostora. Hrupna družba je pravkar zapustila sobo in šla osvajat Triglav.

Odložili so klobuke, poropotali s coklami in tiho sedli. Nihče jih ni nič vprašal, nihče jim ni naklonil pozornosti. **Luka Korošca** pa to ni motilo, saj niso prišli sem zaradi ljudi; na Triglav so prišli pogledat, kako se motovili narod po grebenu, kako pleza čez Rdeči kup in spet jaha greben ob vrtniti.

Čudili so se, od kod množica, pa brez strahu. Današnja mladina je zahtevala postrežbo, pa kar brž!

Niso dolgo zdržali, mikal jih je greben, po katerem so nekdanj jahali. Že z Belega Polja so ugledali sprevod na grebenu, ki je potekal v obe smeri. Opazili so, da na Mali Triglav vodijo stopi, pa jim niso prav zaupali. Ognili so se veliki želvasto črni hiši na Kredarici in stopili na Zeleni sneg. Niso se mogli načuditi snežini, posuti z drobirjem. Izbrali so staro smer, kvišku, kjer najvišje seže sneg pod greben, in se prikobalil nanj. Vzpredno z ljudmi so se kot duhovi prvih pristopnikov splazili na vrh, zaseden z ljudmi, nahrbtniki in odpadki. **Willomitzer** je opazil ploščo na stolpu in jo s težavo prebral. Nanašala se je nanje. Bolj kot plošča, za katero niso pokazali navdušenja, jih je zanimalo, kaj so prihajajoči udarjali v knjižice, še preden so si prav oddahnili. Videli so nekakšen odtis, niso si znali prav razložiti, vprašati pa niso marali.

Nekaj časa so še postali, potem so se *zdeli sami sebi odveč* in so odšli nazaj v zgodovino.

***

Iz doline Vrat se je na Kredarico namenil kaj čuden gost. Plečat, robatega obraza, iz katerega so gledale bistro in prijazne oči. Hodil je sam.

Imel je lepo prerezljano palico, prav tako, kot jo imajo v Triglavskem muzeju v Mojstrani in jo imenujejo Aljaževa. Kakorkoli se je že imenovala, *priletnemu gospodu je dobro služila.* Počasi je hodil v strmino. Na mlade in neugnane, ki so drveli mimo, ni obračal pozornosti. Nekam zamišljen, sam vase zaprt je bil. Bil je vznemirjen, kaj bo našel tam gori po tolikih letih, pa si tega ni upal priznati. Že zarana je z Dovjega skozi svoj daljnogled štel postave na grebenu. Tudi danes bo gneča, je pristavil sam pri sebi.

Nič se mu ni mudilo. Po Tominškovi je prilezel do *studentca in se zgrozil. Saj ne more živina do sem, sicer pa, kaj bi s škatlami. Gledal je, kam bi to nesnago dal, pa je bila bisaga premajhna za vse. Tarnajoč je odšel belini snega naproti. Že na snežišču mu je na ušesa udarjalo vriskanje, ki je prihajalo od goraj. Nastavil je daljnogled in ga prislonil k očem. Kot gosenic je*

mrgolelo postav na Malem Triglavu, vse polno na grebenu, in joj, tudi pri stolpu. Skoraj zbal se je zanj. Z mešanimi občutki je stopil v kočo. Ali ga bodo prepoznali — saj tudi on koč ne prepozna? Kdove, ali je še znan, saj ga toliko let ni bilo sem; dovolj, da človek izgine iz spomina. Joj, kam bi se dal? Povedal je človeku, okrog katerega so se prerivali ljudje, da je **Aljaž**. Od klicev zmedeni mož je preslišal ime. Ko mu ga je ponovil drugič, tretjič, je ta to vzel za dobro šalo in mu odredil prostor na skupnem ležišču. Stopil je gor, pokrtil ležišče z nečim svojim in stopil v jedilnico. Zrinil se je med gručo ljudi, ki je pravkar prišla z vrha. Prižgal si je pipo in prisluhnil. Najbolj glasen pri omizju je povedal, da ima žigosati samo štirideset kart. Kaj bi tisto, jaz sem bil na Triglavu prav tolikokrat, je povedal drugi; pha, je rekel tretji, predvčerajšnjim sem z zmajem poletel z vrha.

Aljaž je spustil pipico od presenečenja. Ni mu več dišala. Vrata so se sunkoma odprla. Nekdo je na ves glas zakričal: Fantje, godbeniki gredo! Danes bo še špas!

Aljaž ni mogel verjeti.

Pa je pritekel v kočo razgovljal, do pasu gol fant, ki ga je govornica izdajala, da ni iz naših krajev: »Danes sem bil že petič na vrhu!« — in je zahteval pivo. Aljaža, ki je poznal Slovence v dušo, je mladenič zanimal in je skušal stopiti v stik z njim. Ta pa za priletnega gospoda ni kazal zanimanja. Aljaž je pohajala sapa.

Mimogrede je še čul, da je v Makedoniji neki vrh — imena si ni zapomnil —, ki je višji. Triglav torej ni najvišja gora.

Streslo ga je — je to mogoče? Hotel je povprašati starejšega gospoda, ki je pravkar na hitro posrebral juho.

Ondan je nekdo prislunil lestev na Aljažev stolp, da bi bil res najvišji, je dejal.

Aljažu vsa stvar ni šla skupaj. Ni mu teknila juha, ne kozarec vina. Nikogar ni bilo, ki bi našel čas za pogovor z njim. V množici prepotenih in drenjajočih se teles se je na mah počutil izgubljenega. Treba bo iti pogledat stolp.

Spravljalo se je proti večeru. Koča se je polnila, na grebenu je bilo vedno manj postav, pa se je odločil.

Na vrhu je obstal. Z ljubeznijo je pogledal stolp. Še je stal, obril od burje, opečen od sonca, kljubujoč vsem viharjem. Le napisi na stolpu so ga motili. Čemu potem vpisna knjiga?

Sončni žar je zahajal nad Kaninom. Doline je že objemal mrak, le Dovje in del Bohinja še ni zajela senca. Naravnal je daljnogled na dovško pokopališče, kjer spijo triglavski junaki, ki jih je sam pokopal. Pa se mu je stožilo po njih. Tako tiho, kot je prišel, je tudi odšel v mrak zgodovine.

***

Skozi dolino Vrat je po prašni cesti hitela mala čokata pojava. Za današnje čase je bila nekam staromodno alpinistično opravljena. Nahrbtnik je bil skoraj večji od postave, ki ga je nosila. Hoja je razodevala moža

razkrivalo misleca, jekleno sive oči in odsekane kretnje moža jeklene volje. Pot je lil z njega, pa ni imel časa za počitek. Kaj telo, volje je treba!

Mimo vozeči avtomobili so dvigali oblake prahu. Ni se menil za to. Našel se je, ki mu je ustavil, »kaj bi peš ...«. Prezirljivo je zamahnil z roko. Ponudene pomoči ni sprejel, ni bilo v njegovi navadi.

V rekordnem času je prišel do Aljaževega doma. Ni se zmenil za roje turistov, ne planincev. Le na skupino alpinistov, ki so žvenketali z železjem, je pogledal. Ni mogel, da jim ne bi na skrivaj zavidal — opremo. Pozornost mu je zbudil klin, svetel, jeklen, da bi ga niti hudič ne pregriznil. Sedel je v kot pod veliko sliko. Obraz na njej mu je bil znan. Samovšečno se je nasmehnil. Naročil je kisl mleko. Kratkokrilo dekle, ki ni bilo še v hribih, je spravil v zadrego: »Gospod, kaj pa mislite, kje pa živite?«

Ni pokazal zadrege, raje je ostal lačen. Za alkohol ni maral.

Odpravil se je proti Steni. Začuda pločevine se je skrivalo v gozdu. Pogledal je na balvan Mali Triglav. Mlada paglavca sta prepirjemala skalo, pa nista prišla nikamor. Za tren je bil sam na vrhu, v izrednem stilu mojstra, ki pa ne potrebuje občinstva. Kapelica poleg je samevala. Za trenutek mu je ugajal mrtvaški mir, ki je vel iz nje; sicer ni maral takih krajev, kjer ni poleta, ne gibanja, ne moči.

Preskočil je par stopnic in obstal. Zagledal se je v napise padlih v Steni in se pomudil ob njih. Zazdelo se mu je, da so mu blizu. Mir se je naselil vanj, ki ni trpel mirovanja. Odsekano se je obrnil in strumno odšel v gozd. Hodil je proti Steni, srečeval družbe, jih opazoval, ne pa iskal stik.

Pod Steno je obstal. Še se je dvigala strmo kot nekoč, ko je padel v njej. Naključje ga je premagalo, verjel je v to. Naključje, vendar ne zmeta, si je trdil. Zmotimo se zato, da drugič ne storimo isto. Navidez preprosta logika ga je zadovoljila.

Mimo njega so iz Stene prižvenketali alpinisti. Niso ga opazili, ko je sedel na skalo, pa mu je bilo kar prav. Raje je prisluhnil temu, kar so govorili. »Šoder, vadnica, škoda klinov, ki so ostali, kaj boš varoval ...,« je ujel iz pogovora. Ujelo ga je, pa se je obvladal. Mladina!

Pretekel je čas, kar ga ni bilo sem.

Zvečer se je v Aljaževem domu približal mladim, ki so govorili o višjih ciljih. Postal so mu bližji po volji, ki so jo kazali, le da je o teh ciljih vedel bolj malo ali skoraj nič. Ni jih prav razumel. Zazelel si je pojasnila, vendar se on, **Klement Jug**, ni hotel ponižati. V polmraku jedilnice je iskal znan obraz, da bi mu kaj razložil.

V kotu ga je ugledal. Znanec je vlekel vivček, njegovo čokato gorenjsko postavo je krasila kodrasta glava. Tudi ta je že odšel iz teh krajev, res precej pozneje kot on, zato so mu bili dogodki bližji, miselnost razumljivejša. Toda tudi ta nikdar ni videl teh krajev in gora, o katerih so govorili mladi. Tudi ta je prišel sem ob dvestoletnici vzpona na očaka, ki mu je v Centralnem stebri, v eni najlepših smeri severnega ostenja, zapisal svoje ime. V Čopovi družbi so sedeli

vsi, ki jim je bila Stena vse. Zdaj so sedeli nemi, kot duhovi, zunaj dogajanja, vendar v duhu navzoči. Taki so bili tudi zdaj Klementu všeč. Motilo ga je le, da vsi skupaj niso imeli več kaj govoriti. Nekoč je zapisal, da bo smrt njegova največja zmaga, pa je hotel še po smrti ostati nesmrten. Nekateri so mu sledili, po dejanjih ali v miselnosti, presegli ga niso. Sprjaznil se je s tem, pomignil Čopu in njegovim in odšel nazaj, od koder se ni nameraval vrniti.

Iz Bohinja se je na Triglav s spremljevalcem odpravila čudna, v črno zavita postava. Tudi njej se je poznalo, da je vajena hodá po strminah. S seboj je vlekla nekakšne instrumente, za katere je spremljevalcu kot vodniku zabičala, da mora paziti nanje kot na svetinjo. In stari Kos se je pokržižal, če je stopil pretrdo in so zažvenketali.

Hitela sta po sledih bohinjskih prvih pristopnikov, prenočila na Velem polju — in spet čez snežišča, meli ter naposled v steno. Na grebenu so gospod izvrstno lovili ravnotežje. Poznalo se mu je, da so mu bavarski hribi in Veliki Klek bili dobra šola. Kos se ni mogel načuditi, kaj je gospod hotel z instrumenti na vrhu. Pri maši v dolini tega ni počel, pa vendar, gospod že vedo, kaj delajo.

Valentin Stanič, tako je bilo temu gospodu ime, je storil, kar mu je bilo posvetnega in duhovnega ukazano, in se naposled predal razgledu. Koliko takih daljav in višav je že premeril, koliko skalnih in snežnih vrhov osvojil, bival na prostem, v snegu in ponoči!

Plezal je iz čistega navdušenja, saj posebnih zgledov ni imel. Je bil pač prvi alpinist v Vzhodnih Alpah, eden prvih na Triglavu, kamor se je bil namenil. Zdaj je stal tu, odmaknjen kot duh od množic, zavrit v zgodovino. Sestopil je, spotoma si je ogledal še dom, ki so ga poimenovali po njem, s ploščo in likom. Ni kritiziral, ne hvalil, preveč daleč je bil od dogodkov, predolgo odsoten.

Na Triglav se je odpravil tudi **Valentin Vodnik**. Hotel je videti in sodelovati pri triglavskem slavju. Zanimalo ga je, kako se spoštujejo njegovi verzi, vrezani v triglavsko skalo. Verze je našel, razigran narod tudi, bistva prešernosti pa ni več razumel. Nov zidar, ki je začel krojiti krajine s cestami, hoteli in počitniškimi hišami, mu ni bil všeč. Zanimal ga je le še Triglav. Kar je videl in srečal, je bilo dovolj, da si je zaželel v svoj Koprivnik, v mehko zasanjanost prisoj, smrekovih prirobkov, hišic, ki so položene v breg, in preprostih ljudi. Ta narod se v bistvu ni spremenil in Koprivnik tudi ne. In Vodnik je zadovoljen odšel; preveč žlobudravo in nekulturno se mu je bilo zadrževati med množico.

***

Vsak s svoje strani sta na Triglav prispela tudi **dr. Henrik Tuma**, ideolog, pisatelj, narodoslovec, ter **dr. Julius Kugy**, romantik in umetnik. Strmela sta v narod, ki ju je sicer vpisal v zlate bukve zgodovine in prepustil zgodovini. Preveč posnemovalcev v zgodovini nista našla, kajti taki ljudje se ne rodijo pogosto. Odmaknjena, sama zase, zadovoljna sta uživala svoje gore, svoj duševni mir.

Nikjer drugje ni večer tako presunljiv kot v gorah: kapela na Kredarici s Triglavom v ozadju.

Foto: France Urbanija

Triglav so ob dvestoletnici prvega znanega vzpona z nekdanjimi ljudmi obiskali predvsem živi ljudje, kdor je pač kaj čutil z očakom, kogar je prebudila gorniška samozavest.

***

Triglav se z dvestoletnico jubileja prvega zapisanega vzpona ni nič spremenil. Še vedno je njegov vrh prebadal oblake in vabil v nebesne modrine. V jutranjih in večernih zarjeh je še vedno rdel vrh »snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja«.

Triglav je ves čas poznal svoj red. Pozimi so v njegovih roboh gospodarili viharji in le redki so si upali pred njegovo obličje. V ta svet je pozimi še mogoče zaorati deviške stopinje kot so jih tisti, ki so pred dvesto leti splezali na njegov vrh. Ta svet ni bil in ostal le za izvoljene, odprt je bil vsem. Toda potrebno je bilo vedno nemalo srčnosti in poguma.

Prijazno je Triglav sprejemal tiste, ki so se nanj podali v jenskem razpoloženju narave. In če jih Triglav kdaj zaradi vremena ni pustil na svoj vrh, so brez nejevolje prišli drugič, enaki verniki, k njegovemu višinskemu oltarju.

Nič manj prijazno niso bili sprejeti spomladanski gostje. Vsi po vrsti so bili zapriseženi ljubitelji turnega smučanja in bele harmonije. Taki so bili zadovoljni tudi z zimskimi sobami in trdimi razmerami.

Odpuščeni s triglavskih robov brez duhovnih darov niso bili nikoli.

Kdo so bili ti ljudje?

Spoznaš jih po duši in blagem značaju, ki je odprt za vse naravno lepo. To so ljudje, ki jim je ljuba tudi nevihta, ker vedo, da bo za njo posijalo sonce. Znanilci posebne vere v življenje so, človeški vodniki, ki kažejo pot iz zatohlosti mest in časa.

Kje najdeš te ljudi?

Tudi v gručah, ki poleti oblegajo gore. Spoznaš jih po odnosu ne le do gora, tudi do ljudi, do še tako neznatne cvetlice ob stezi, po obnašanju na nevarnih mestih, v koči, povsod. Taki so tudi doma, in v službi.

Ljudje nove dobe so, tiste, ki še prihaja, ko bo človek moral biti takšen, da bo preživel. Ko ne bo več zdrave vode, čistega zraka, ko bo umiral gozd in bodo umirali travniki.

Vsak človek ima svoj notranji kompas, da mu kaže pot, ki mu je zapisana. Slovenski človek je bil vedno

zapisan naravi, če ne gorski pa poljedelsko-gozdni. Pojav mest in pomeščanjenje sta le delno prekinila slovensko navezanost na naravo. Brez skrbi, tudi v prihodnje se ne bo dal zмести. Geni, ti nevidni pradelci žive materije, poznajo svojo pot, ki je zlepa ne spremenijo še take zunanje okoliščine.

Vsakemu svoje, v naravi se vedno srečamo.

Triglav, slovenski očak, bodi pozdravljen! Ni ga kraja, ki bi mu slovenski človek pripisal toliko besed, dal toliko poudarka in ga tako dvignil v simbol.

Triglav ni samo gora. Videti in spoznati moramo v njem še marsikaj, kar ga dviga tudi v vseslovensko vrednosto. Okrog Triglava se srečuje slovenski narod. Tak Triglav izročamo našim zanamcem, da bi slovenskim goram ohranili slovensko lice še naprej.

SONCE KRETSKEGA NEBA SIJE NA SVETO GORO KARFI

SLIKE IZ DEŽELE MINOJCEV

ALEŠ KARL NOSAN

Ko sem se pred leti vračal s prvega potovanja po Grčiji, sem zaman iskal odgovor na vprašanje, kdo je najbolj ponese slavo helenske zemlje v svet.

So bile to zgodnje kulture, morda modri **Sokrat**, junaški odpor proti tujcem, pesmi **Sapfo** ali večni bogovi?

Sedaj tvegam odgovor: Kreta, otok Zeusa, **El Greca**, **Nikosa Kazantzakisa**; Kreta, mozaik skrivnih krajev — v gorah in ob morju, kjer skromni ljudje še predajajo svojo zvestobo minulemu času.

Prispeli smo v Stavros, z verigo rdečih skal obdano vasico na polotoku Akrotiri. Tvegam še bolj nenavaden odgovor: **Anthony Quinn**. Aleksis Zorbas. Da, kot zobje morskega psa nažagane oblike Zorbove obale. Filmski deja vu. Svet je spoznal — klenu in ponosno, strogih potez, nežno in rahločutno — staro Kreto.

MONI ARKADI

Brez sreče ne bi vedeli, kaj je nesreča — tako **Marcel Proust**, francoski pisatelj.

Kraj velike nesreče — Moni Arkadi. Videl sem vsak kamen v oranžnih zidovih. Pročelje samostanske cerkve je izrezljano v listih, stolpičih in reliefih. Kako lepa stavba je to!

Sveti Arkadi. Kretska Alamo. Za prebivalce otoka svoboda ni le iluzija. Kri je tekla po gladkem tlaku beneške umetnine. Branilci so izbrali smrt — namesto turške sužnosti. Resničnost je premagala lepoto. In vendar — iz smrti se rodi življenje.

SAMARIJSKA SOTESKA

Več let sem razmišljal o najdaljši soteski Evrope. O ostrini planinskega zraka na planoti Omalos in objemu vonja drevesnega soka pinij, kostanjev, cipres in evkaliptusov, za katere sem vedel, da rastejo na teh višinah.

Doživel sem vse to, ko smo sledili stopničasti poti čez Xiloskalo, pod kamnitim obrazom gore Gliyilos.

Pri preprosti cerkvi potok pricurlja med suhe piramide prodnikov v razdrapani strugi. Rušeče morajo biti divje vode Belih gora v zgodnji pomladi.

Za zapuščeno vasjo, pravim gnezdom upornikov vseh obdobj preteklosti, se soteska poglablja. Vzdrž stena se zvijajo gube debelih plasti kremenjaka. Velikanski klifi so se hlastajoč trudili, da ne bi zaprli svojih čeljusti nad nami.

Bomo prišli skozi Železna vrata? S tremi metri širine in tristo metrov visokim zidom so tesno šivankino uho. Za njimi pa je samo še okus slane praznote. Dolgo sem čakal na tvoje valove, o Libijsko morje!

AGIOS PAVLOS

Agios Pavlos so sanje davnih dni. Nasmeh južne obale. Žareča mlečna cesta v zvezdni noči.

Zapeljivo samotno, več ur dolgo, z drobnim peskom saharških ergov posuto obrežje, po katerem smo hodili in nam je prozorna jasnina valov razblinjala peščene gradove.

Spodjedene oblike razbrzdanih sten, apnenec z nagubanimi skladi morskih školjk, kapljajoča notranjost pod obokom ozke podzemne jame, kamor je **Thrasivoulos** usmeril svoj ribiški čoln.

Zvečer se je dvignil severni veter — voriaz. Se mi je v zavesah sipkega peska za hip prikazala migetajoča zastava strašnih gusarjev bučečega morja, segajočega do arabskih obal?

AMARI

Pod golim gorovjem Ida, višjim, a lažje dostopnim od gorá na zahodu, kot hudourniški tok poteka Amarijska dolina. Sem nas je zanesla usoda. Med belimi vasmí v pobočjih, obkroženimi z nasadi limonovcev in pomarančevcev, je vse dišalo po tišini.

Počasnih korakov smo prodirali proti vasi Amari. V goste gozdove, k mrzlim vodam, v večno zelenje. Spremljale so nas ogromne oljke z rogovilastimi debli. Petnajst let življenja čakajo na prve plodove.

Na vrhu beneškega zvonika nad glavnim trgom sem videl daleč, do koder je neslo moje oko. Sonce je drselo za grebene, veter je raznašal eterični vonj rož in upogibal trave zrelega semena. Prastare freske v majhni cerkvi Ayia Anna so se obarvale s čisto svetlobo.

Blizu izvira zaroška voda. Že v rimski Gortini so vedeli, da tako dobre vode ni nikjer drugje na Kreti. Razpo-tegnjene predvečerne sence so nas vodile, ko smo hiteli, da jo poskusimo.

MONI KOUDOUMA

Samoten prostor. Daleč od sveta. Neka nevidna sila me je vlekla tja. Blago speljana cesta čez gorovje Kofinas je prašna in zapuščena. Obdajajo jo prepadne strmali, porasle z ožganimi rumenimi travami in posameznimi srebrnimi jelkami. S ceste smo se ob vijoličastih grmičih timijana povzpeli na zobati glavni vrh.

Popoldne, po počitku, sem izplaval iz podzemne pečine na žuborečo plažo iz mehkega črnega peska. Na velikem platnu se je izrisal samostan, pripet na gledališče posevnih previsnih slemenov. Ves bel se je bleščal tik ob neizmernem morju.

Vsak večer pade sonce v vodo, zjutraj obledi luna na nebu. Mir vlada na južni obali, prepredeni z valovitimi potmi. Vsaka sled je spomin.

LASSITHI

Na vzhodni strani otoka se širi skoraj povsem ravna planjava zelenorjavih polj. Svežina boža telo, svetlobni žarki se trgajo z neba in skozi tanke oblake oblivajo grozdne trte, plantaže ribeza in sadovnjake.

Jih je poslal gospodar bogov — Zevs? Po starem verovanju naj bi nekoč prišel na svet iz temne odprtine trikotnega vhoda nad robom planote.

Lassithi je lep vrt. Popoln je šarm belih jader mlinov na veter ob poznopopoldanskem potepu. Kljub čisti,

hladni vodi gorskih potokov iz višavja Dikti številni mlini ne poganjajo več namakalnih sistemov. V zraku je nekaj otožnega.

KARFI

Labirint razvalin minojskih palač, po katerem smo blodili na naši poti, nas je na koncu pripeljal do vasi Kara. Nad vasjo, blizu planote Lassithi, s 1400 metri višine valovi Karfi, sveta gora Minojcev.

Senca ujede v letu je preletela razmetane kamne minojskega svetišča tik pod vrhom. Šepet daljnih duhov. Roparski ptič se vedno vrača na svojo reber.

Sedel sem v travnatem hramu in gledal tih, modri svet na zahodu. Tukaj so častili svoje bogove. Zgodovina se je rodila na teh širokih goličavah.

Bomo rešili uganko izginulega ljudstva? Kaj se je zgodilo v drugem tisočletju pred Kristusom? So eksplozija Santorina, rušilni potres ali ogromen val res samo predstave zadnje romantike?

Resni učenjaki pravijo, da so Minojci sami podrli stvaritve in odšli. Lahko to verjame? Kdo ve — dvo-glavi labrys, sveti simbol najstarejše kulture Evrope, je vtisnjen v enega od stebrov kulturnega svetišča v angleškem Stonehengu.

Sto je vprašanji, skritih okrog steblov bodečih než in rož jantarjevih barv, in malo odgovorov. Vrata starodavnega ljudstva so odprta, srce je še vedno skrito.

Ljudje nikjer ne uidemo usodi. Končala se je moja pot. Malo drevov v šimem gozdu sem odkril. Še daleč je sonce. Ko je letalo zavijalo v poslednji krog nad spečim Knossosom, sem še vedno čutil vroči zrak otoških goljav. Le kakšno bo vreme zjutraj v Evropi?

***

V poletju 1997 smo z Mojco in Tadejo na Kreta prileteli z Brnika, petnajst dni potovali z najetim avtomobilom, jedli grško hrano v tavernah, spali v penzionih in zasebnih sobah in se uspešno izogibali množicam turistov.

Ponavljalцем naše poti priporočam mesec oktober — sonce kretskega neba takrat sveti šibkeje in še bolj samotno.

odmevi

Eponimi v planinstvu

V letošnji 3. številki revije Hrvatski planinar, ki je glasilo Hrvaške planinske zveze, je izpod peresa **Željka Poljaka** objavljen nadse poučen članek »Kako so bili 'razprodani' Rožanski kuki«, prelep gorski predel na Velebitu. V njem avtor piše o imenovanju gorskih vrhov, planinskih poti in planinskih koč po (bolj ali manj) zaslužnih in znanih ljudeh. Zavzema se za to, da »eponima ne bi smeli dati

ničemur, kar je ustvarila narava, torej vrhu, gori, steni«, ampak edinole delom človeških rok, na primer neki planinski koči, prvenstvenemu vzponu v steni ali poti, pri tem pa je treba uporabiti le eponime pokojnikov, ki so bili v resnici v nekakšni povezavi z določenim objektom.

»Vnovič naj se spomnimo nesmislov z Žežljevim vrhom, Titovim vrhom na Šar planini in zapletom s Trdinovim vrhom v Žumberku. Absurdna situacija s slednjim je vzoren primer, k čemu peljejo neprimerni eponimi (po Slovarju tujk **Franceta Verbinca** osebe, po ka-

terih se kaj imenuje — v tem primeru gorski vrh; op. ur.). Mi Hrvati imenujemo ta vrh, začuda, s slovenskim imenom Sv. Gera (ali Sv. Jera, po ruševinah kapelice sv. Gertrude na vrhu), Slovenci nam hkrati zamerijo, da ga ne imenujemo po književniku **Janezu Trdini**, kot so se bili odločili novomeški planinci leta 1923, mi pa smo v teh dvomih povsem pozabili na hrvaško ime Sv. Ilija po hrvaški kapelici, ki stoji na vrhu tik ob kapelici sv. Gere. In kar je najlepše: pred nedavnim so kapelico sv. Ilije obnovili in je postala cilj planinskih in verskih romanj, medtem ko je

kapelica sv. Gere še naprej ruševina. Mimogrede naj omenimo, da je na južnem Hrvaškem veliko vrhov, ki se imenujejo po katerem od svetnikov, in sicer zato, ker je na vrhu kapelica tega svetnika ali pa je vsaj ohranjeno pričevanje o nekdanji kapelici.

Vsaka čast spoštljivemu odnosu do neke zaslužne osebnosti, toda kadarkoli uporabljamo neki eponim, bodo vedno dileme, oporekanja in nasprotovanja ...»

Strinjati se moramo seveda s spoštovanim urednikom ugledne hrvaške planinske revije z dolgoletno tradicijo g. Željkom Poljakom, kar zadeva poimenovanje vsega, kar je ustvarila narava, po še živih aktualnih medijskih osebnostih, predvsem še politikih, in se kolikor je mogoče izogibati predvsem poimenovanja gorskih vrhov po ljudeh, pa naj bi bili še tako zaslužni za tisti gorski predel. Njega dni je bilo, kot vemo, drugače, in sicer ne samo pri nas, ampak povsod po svetu. Predvsem tam, kjer gorski vrhovi še niso imeli imen, so marsikaterega imenovali po možu, ki je bil zanj kakoržekoli zaslužen; morda je dovolj, da v tej povezavi omenimo Mount Everest, ki ga marsikdo imenuje celo samo Everest.

Slovenski planinci so pred tritret stoletja z nekakšnim referendumom ime najvišjega vrha Gorjanec iz Svete Jere spremenili v Trdinov vrh. Zanesljivo ni do takrat nihče ponesel v svet tolikšne slave o Gorjancih kot jo je pisatelj Janez Trdina v svojih književnih delih, zato je bilo takšno preimenovanje vsaj v duhu takratnega časa kar na mestu. Kolikor nam je znano, doslej v Sloveniji ni nihče niti omenil, da bi najvišji vrh Gorjancev zdaj kakorkoli preimenovali. Z geografskega in kartografskega vidika bi bilo to zdaj nesmiselno, s čisto nacionalno slovenskega pa kar nekoliko bogokletno.

Marjan Raztresen

PZS, slovenski jezik potujčvavši ...

Splošnemu omalovaževanju slovenskega jezika se pridružuje tudi

454 Planinska zveza Slovenije, ki v

planinskih kočah prodaja iz Avstrije uvožene ekološke spalne vreče. Na plastičnem ovitku je resda v slovenskem jeziku vizitka PZS s potrebnimi označbami materiala, toda navodilo in opozorilo sta v angleškem jeziku in se glasita: »Warning to avoid danger of suffocation, keep this wrapping away from babies and children. Do not use in ... nečitljivo, črke zbrisane ... carriages or playpens. This wrapping is not a toy.« Marsikdo opozorila, ki je še posebej namenjeno otrokom, ne razume.

V koči, kjer sem vrečo kupil, so mi zagotovili, da vrečkam ni bilo priloženo nikakršno slovensko besedilo, čeprav predpisi zahtevajo, da mora biti vsak tuj izdelek opremljen z domačo besedo. Pa ne gre samo za spoštovanje predpisov niti za to, da marsikdo angleščine ne razume. Gre za veliko več.

Slovensko planinsko društvo je nastalo iz narodnostnih pobud in je bilo ves čas svojega dolgega življenja stebel slovenstva. Namesto nemških vpisnih knjig so nekoč narodnostno in jezikovno ozaveščeni slovenski gorniki nosili na vrhove slovenske vpisne knjige, tako da je tudi tam domovala slovenska beseda. Zdajšnja gorniška organizacija pa se, vsaj tako kaže, prostovoljno vključuje v splošno anglosaško histerijo, ki ogroža materni jezik maloštevilnega naroda. **Jakob Aljaž** in njegov narodnostno ozaveščeni sodobniki iz prvih let slovenske gorniške organizacije se najbrž obračajo v grobu. Ogorčeni smo tudi zdajšnji pohodniki, ki na slovenski jezik kaj damo. Očitno je z neko drugo ekologijo nekaj narobe.

Pa še tole. V planinski koči je spalna vreča stala 1600 tolarjev, na Planinski zvezi v Ljubljani pa jo prodajajo po 1000 tolarjev oziroma za 62 odstotkov (!) ceneje. Tako si popust, ki ga ima lastnik vreče pri nočnini, društvo (ali pa oskrbnik), ki v koči vrečo prodaja, kar večkratno zaračuna nazaj. Resda nekaj stane tudi prevoz oziroma prenos do kočice, najbrž pa ta za 400 gramov težko vrečo ne more biti 600 tolarjev.

Silvo Kristan,
Podkoren

Informacija o delu GRS

Za trud, pa seveda tudi za resnično stalno pripravljenost za sodelovanje se vam zahvaljujemo. Vendar se potrjuje stari pregovor, da kdor dela, greši.

Tako se vam je v PV št. 6/97 na strani 278, ko poročate o pripravi in izdaji naše »Informacije o delu GRS za leto 1996«, vrinila napaka, ki zahteva korekcijo, in sicer na istem mestu, kot je bila objavljena vest.

Da je GRS na reševalnem, preventivnem, organizacijskem, vzgojnem ... področju opravila vse, kar se je od nje zahtevalo in kar je morala sama opraviti, da je dosegla potrebno operativno pripravljenost, smo njeni člani podarili slovenski skupnosti, službi in posredno koristnikom naših uslug že vrsto let zapored preko 100.000 ur svojega časa. Leta 1996 smo reševalci opravili že 152.300 ur in ne 14.000 ur, kot to navajate v svojem povzetku. No, v sestavku, na kate-rega se sklicujete, smo dejansko zapisali ... »preko 140.000 ur prostega časa«!

Gorska reševalna služba
Načelnik:
Danilo Škerbinek

Pohvala markacistom

Čeprav sem že kar dobro navajen trentarskih brezpotij, sem turo izpod Špička po visokih pobočjih proti Bavškemu Grintavcu kar nekako odrival; toliko je bilo opozoril, da je tam prav lahko zaiti zaradi starih in slabo vidnih oznak, varovalne naprave pa naj bi bile potrgane prav na edinem možnem prehodu pod Zagorelcem.

V soboto, 30. avgusta 1997, na bleščeč dan po dežju, torej idealen za planinske ture, pa sem se odločil, da vseeno poskusim ...

Ko sem po 80 minutah hoje od avta v Zadnji Trenti proti Špičku v Rutarski Trenti prišel iz gozda na čistino, od koder se (sicer še daleč) že vidi Špiček s kočo pod njim, sem takoj opazil dobro označen odcep levo proti Bavškemu Grintavcu in se čudil očičeni in dobro vidni stezi med rušjem in visoko travo. Taka se potem nadaljuje po vsej nepo-

pisno lepi okolici, kjer poteka, naj bo to po (redkem) gozdu, skalnatem svetu ali po visoki travi, ki je letos še posebno bujna in je na tej poti še največ. Vsak najmanjši v travi pravočasno vidni kamen so markacisti izrabili za jasno oznako, tako da se res lahko ves posvetiš pravilčno lepi okolici. Za nameček pa so prek grape pod Zagorelcem čez ploščate skale še obnovili jeklenice, ki močno olajšajo prehod. Za tako res zgledno markirano in obnovljeno pot zaslužijo markacisti (verjetno PD Jesenice) vso pohvalo in vsaj mojo zahvalo. Seveda pa pot še vedno zahteva zanesljiv korak v vsakem, še posebno pa v vlažnem vremenu.

Verjetno najboljši del poti, za katerega **Tine Mihelič** v svojem vodniku po Julijskih Alpah predlaga ime Nebeške poljane ali kaj podobnega, pa mora res imeti ime! Popolnoma se strinjam s predlogom Tineta, ki je videl že marsikaj lepšega in tudi lepšega, zato naj se to ime uveljavi.

Tisti, ki si vestno beležite opažanja in predvsem pomembnejša odstopanja od podatkov v različnih (tudi dobrih) vodnikih, pa si le vnesite to spremembo v svojo knjižico. Po rdeči barvi celo ponekod na listju oziroma travi sklepam, da je bila pot obnovljena sredi avgusta letos. Kdor jo bo ponovil v lepem pozno-poletnem ali jesenskem dnevu še letos, bo nedvomno užil enega od svojih najlepših dni v božanskih gorah.

Janez Šeme, Kranj

Sramota za slovensko planinsko zvezo

Dne 2. septembra 1997 so bralci Večera lahko prebrali članek z naslovom Sramota za slovensko planinsko zvezo. Iz članka je razvidno, da je kritika namenjena Mednarodnemu taboru mladih planincev od 16. do 23. avgusta 1997 v dolini Bavšica pri Bovcu. Organizator je Mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije, ki ima v Bavšici svoj vzgojno-izobraževalni center (VIC). Mladinska komisija v široki paleti dejavnosti organizira tudi taborne. Člani vod-

stva, ki so program izvajali, so del Mladinske komisije in so tudi sami pridobivali znanje v Bavšici.

VIC Bavšica je bil zgrajen leta 1978, leta 1988 obnovljen, od takrat pa vsakoletno vzdrževan. V načrtu imamo izgradnjo novega zidanega objekta, ki bo izpolnjeval zahteve sodobnega vzgojno-izobraževalnega centra, vendar je postopek pridobivanja dovoljenj bolj zapleten, kot smo sprva pričakovali. Zaradi racionalnosti objekta v Bavšici vzdržujemo z minimalnimi vlaganji. Stanje vseeno ni tako slabo, kot ga opisuje novinar; novinarja oziroma starše, ki so bili prisotni na taboru, je motila le slaba prehrana in namestitvev.

Izjava, da v šotorih ni bilo pogradov, nas čudi, saj v šotore, ki imajo dno, ne sodijo. V štirih (skupno je bilo postavljenih osemnajst šotorov) je bila res strgana talna ponjava, vendar je bila zaščiten s polivinilom. Tisti, ki so doživeli poplavo v šotoru, so dobili nove šotore. Vendar še tako skrbno postavljeni šotori ob dolgotrajnih nalivih (žal je bilo v času tabora veliko dežja) na izpostavljenih mestih prično prepuščati vodo.

Hrana je bila podobna kot na vseh ostalih akcijah in je bila energetsko polnovredna. To, da starši niso bili zadovoljni z obroki, nas ne čudi, saj so starši (predvsem tujci) šele četrty dan potožili, da jim vrsta prehrane ne ustreza predvsem zaradi drugačnih prehrabnih navad. Kuharica se je prilagodila njihovim željam in potrebam. Škoda, da je novinar povzel samo misli staršev; otroci niso bili omenjeni (čeprav so najbolj objektivni ocenjevalci; vodja tabora je namreč povedala, da so otroci na taboru uživali, vendar ne le zato, ker se jim ni bilo potrebno umivati). Na pisanje, da je bila edina žarnica v taboru razbita (ta naj bi osvetljevala tabor), pa samo dvoje v razmislek: v planinskih postojankah ob 22. uri izklopijo agregat in ni več luči, pa tudi na taborih, ki jih organizirajo mladinski odseki planinskih društev (sestavni deli Mladinske komisije), so baterijske svetilke nujno potrebna oprema. Na planinskih taborih tudi ni tušev in vode iz vodovoda, če pa

je, pomeni to pravo razkošje. Če hočemo ohraniti naše gore, se moramo odpovedati dolinskemu standardu. Prav tabori so namenjeni tudi temu, da se naučimo skromnosti in znamo potrpeti brez nekaterih razvad sodobnega življenja. Pitne vode je po mnenju oskrbnika zmanjkalo zato, ker jo je nekdo pozabil zapreti in morda tudi zaradi neracionalne rabe. Vodja tabora pa meni, da je vodovod dotrajan.

S tem odgovorom ne želimo prepričati staršev, da so sami krivi za takšne občutke, saj bi bilo to smešno. Nasprotno, še enkrat se jim opravičujemo zaradi objekta, ki ni več vzoren, vendar pa vseeno ponuja streho nad glavo, in to je za planinca včasih veliko. Upamo, da bomo lahko že naslednje leto odprli nov, sodoben VIC Bavšica, ki bo sicer skromen, vendar naravi in človeku prijazen.

Roman Ponebšek
v imenu Mladinske komisije PZS

iz planinske literature

Knjižne novosti o Posočju

Andrej Stritar. Julijske Alpe, Gore nad Sočo. Sidarta, 1997.

Marko Simič. Po sledih soških fronte. Mladinska knjiga, 1996.

Vlasta Terezija Komac. Na Klužah tice strašijo. Branko, Jutro, 1997.

Miroslav Kajzelj, Bovška hiša. Debora, 1997.

Posočje, predvsem njegov zgornji del, doživlja v zadnjih letih močan turistični razcvet. Najraje ga obiščejo turisti, ki hočejo kar se da aktivno preživeti svoj prosti čas. Temu zanimanju in povečanemu obisku sledijo tudi založbe, ki poskušajo bogastvo tega prostora predstaviti v tiskani besedi in sliki. V zadnjem času smo tako dobili nekaj knjig, ki so zanimive za obiskovalce gorá nad Sočo.

Najbolj to velja za planinski vodnik **Andreja Stritarja Gore nad Sočo.**

Založba Sidarta iz Ljubljane se tudi 455

tokrat ni izneverila skriteму pomenu svojega imena in nam je ponovno prinesla nekaj dobrega, dobrega tako vsebinsko kot oblikovno. Sicer pa smo tega tako pri avtorju, ki je podpisan že pri treh prejšnjih planinskih vodnikih, kot pri založbi, ki se je osredotočila na izdajanje vodniške literature, že navajeni. Namen vodnika ni ta, da bi nas vodil od ene do druge markacije ali med skritimi možici. Celo nasprotno: za vodnika je s takšnimi opisi kar nekoliko skromen, saj nas večinoma le grobo usmeri na gorsko pot. Zato pa toliko bolj poskrbi, da že ob listanju po njem doma ali v knjigarni začutimo mravljince v nogah in v mislih hitimo širnim razgledom naproti, v mehko strmih trentarskih trav ali v kristalno čistino vedno hladne Soče. Ne da bi prebrali eno samo besedo lahko že iz skic (delo **Jurija Kolenca**) razberemo marsikatero značilnost opisane ture. K visokemu vzdušju že pred odhodom v obsoške gore pomagajo tudi tople jesenske ali bolj sveže spomladanske barve odličnih fotografij (večino sta prispevala **Miha Debevč** in **Janez Skok**).

Kot vsi Sidartini vodniki je tudi ta izboren. Med 60 predstavljenimi izleti bomo našli vse težavnostne stopnje od preprostih sprehodov po dolinah do zahtevnih brezpotij, kjer bomo ob sledenju nekdanjim trentarskim divjim lovcem pogosto

tudi poplezali po skalovju. Prisluhnilli bomo hrupnemu sumenju številnih slapov, poskušali slediti zaraščenim mulatjeram, se prebijali skozi koprive na zapuščenih planinah, iskali skrivne prehode lovcev in pastirjev, se potili v strminah okoli Jalovca, Mangarta, Kani na in Krna ali pa bomo zlektnjeni v topli travi na vrhu Stola ali Matajurja zadovoljno opazovali velikane Julijskih Alp v sosesčini. Vsakdo bo našel nekaj zase, nekaj lastnim izkušnjam in željam primernega.

Na gore nad Sočo je vezana tudi knjiga **Marka Simiča** *Po sledih soške fronte*. Čeprav nosi lansko letnico, zasluži, da jo omenimo na straneh PV.

Hote ali nehote se gorniki v Posočju na vsakem koraku srečujemo z ostanki strašnih bitk, ki so tu divjale med prvo svetovno vojno. Zanimanje za soško fronto se je v zadnjih letih močno okrepilo. K temu je veliko prispeval predvsem muzej v Kobaridu. Poleg tega imamo na voljo široko paleto najrazličnejših knjig, ki nam na različne načine opisujejo boje med prvo svetovno vojno na bojiščih vzdolž reke Soče. Kljub temu nam Marko Simič uspe predstaviti krvavo zgodovino na svež način. Kot geograf in zgodovinar, obenem pa še navdušen jamar, naravovarstvenik in ne nazadnje tudi izvrsten fotograf je zmožeg zgodovinska dogajanja postaviti in razporediti v take pro-

storske in časovne okvire, da se zlahka znajdemo med številnimi bitkami na najrazličnejših bojiščih. Vodi nas po sledih in ozadjih vseh bitk, vse do najbolj znane dvanajste, ki je s prebojem pri Kobaridu končala večletno morijo na obeh bregovih Soče od Bovške kotline na severu do Krasa na jugu.

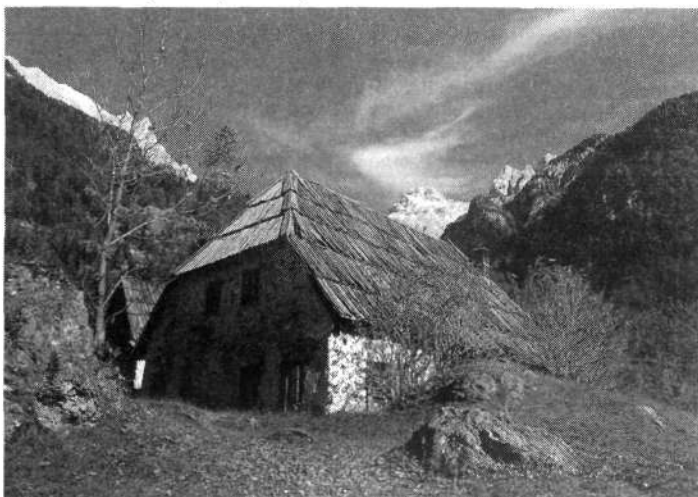
Številni posnetki današnjih ostankov lahko površnega opazovalca pustijo nezadovoljni, saj je vsa kri umrlih in ranjenih že davno sprana, o strupenih plinih ni več sledov, strme poti na grebene so podrte, udarne jame granat pa preraščene. Ker pa sodobne posnetke ves čas spremljajo dokumentarni, ki jih je avtor izbral iz obsežnega arhivskega gradiva, se to ne more zgoditi. Sedanjost se sreča s preteklostjo, iz materialnih ostankov zraste zgodovinsko ozadje. Pred nami zaživijo podobe vojakov, ki so v službi branjenja nerazumnih interesov poskušali ohraniti dostojanstvo, predvsem pa golo življenje. Mnogim to ni uspelo.

Ker se je večina opisanih bojev odvijala v gorskem in hribovitem svetu Julijskih Alp in predgorja, bo knjiga zagotovo našla pot v knjižnice gornikov, pohodnikov in raziskovalcev skrivnosti naše gorate dežele. Marsikoga bo z ustaljenih poti zvalila na potepanje po nakazanih sledih, v svet nekdanjih utrd, bunkerjev in rovov.

S prebiranjem knjige in z obiskom ostankov soške fronte se bomo poklonili spominu tistih, katerih prezgodnje grobove danes preraščata trava in pozaba. Avtor je na čudovit način dosegel, da krvavi dogodki soške fronte ne bodo pozabljeni, temveč bodo še dolgo opozarjali na nesmiselnost vojne.

Zanimiv del izročila Bovškega je tudi ljudsko pripovedništvo, ki ga pomaga ohranjati **Vlasta Terezija Komac**. Po knjigi *Čez Boko gre čea*, v kateri je zbrala pesniško izročilo, se je lotila še zbiranja pripovedniškega izročila. V knjigi *Na Kluzah tice strašijo* so se tako znašle številne povedke, ki jih je razdelila v coprniške, legendarne, bajne, strašljive, šaljive in razlagalne. Izvemo, kako je nastal izvir Lepence, zakaj ponoči ni dobro

Trentarska domačija z Razorjem v ozadju

Na vrhu Krna

Foto: Janez Skok

hoditi mimo Kluž, od kdaj so Čezsočani pozimi v senci in kako so nato Plužničanom kradli sonce, zakaj se Čezsočani ne razumejo z Bovčani, kako so bogovi Triglav, Jalovec in Mangart hudobnega velikana Vodobruhca spremenili v izviri Soče, čigava kri se je spremenila v slap Boka, v kakšni povezavi je Noetova barka s Prestreljniškim oknom, kaj se je zgodilo prepripljivim ženam na poti iz Žage v Režijo, kaj ima ljubezen z Rombonom in še marsikaj zanimivega.

Če nočemo za vse pojave, ki jih srečamo ob poteh pod gorami, iskati take ali drugačne strokovne razlage, nam bo bovško ljudsko izročilo prišlo še kako prav.

Najnovejše knjižno delo o Posočju pa je študija, v kateri nam arhitekt **Miroslav Kajzelj** predstavlja ljudsko stavbarstvo na območju od Učje do Trente. V zbirki Skrita Slovenija je založba Debora izdala njegovo delo *Bovška hiša*.

Na Bovškem se je primorsko stavbarstvo srečalo z alpskim in nastal je edinstven bovško-trentarski tip hiše. Knjiga nas sicer ne vodi na visoke vrhove, kljub temu pa bo koristila tudi gornikom, nestrokovnjakom. Na poti iz dolinskih izhodišč bomo z njeno pomočjo znali opazovati, ocenjevati in občudovati bogastvo dediščine, ki jo moderna doba vse bolj odriva na stranske tire. V sončni pripekli se bomo ustavili pod velikim napuščem strme strehe, gospodar nas bo morda povabil na značilen gajnk na kozarec pijače, da bomo lažje nadaljevali pot čez senožeti med kamnitimi zidovi in lesenimi ogradami navzgor proti goram.

Vse to — hiša s pripadajočimi objekti, ki so delo človeških rok — je del kulturne krajine, ki je podrobno predstavljena v knjigi. Precej jo je že izginilo in je ohranjena le še v Trentarskem muzeju v Trenti, preostala pa bo morda preživela prav s pomočjo predstavljene knjige.

Če upoštevamo še to, da je pred kratkim izšla tudi monografija fotografa **Jaka Čopa Trenta in Soča** (Kmečki glas, 1997, že predstavljena v PV 1997/3) in da je **Nada Praprotnik** na novo opisala *Alpski botanični vrt Juliana v Trenti* (Prirodoslovni muzej Slovenije, 1997, predstavljeno v PV 1997/3), potem je jasno, da se zgornje Posočje prebujata iz odrinjenosti na rob dogajanja v slovenskem prostoru.

Igor Maher

Triglavski razgledi

Triglavski narodni park spada med najstarejše narodne parke v Evropi. Že leta 1908 je prof. **Albin Belar** prvič predlagal njegovo ustanovitev, kar je takrat ostalo, žal, neuresničeno. Leta 1924 je bil ustanovljen »Alpski varstveni park« v Dolini Triglavskih jezer, odlok o razglasitvi Doline Triglavskih jezer za »Triglavski narodni park« je bil sprejet leta 1961, šele leta 1981 pa je bil sprejet zakon o Triglavskem narodnem parku.

Triglavski narodni park združuje na svojem območju izredno raznolikost ekosistemov z značilnim rastlinjem in življenjem. Zato ta svet priteguje pozornost raziskovalcev različnih strok že od 2. polovice 18. stoletja,

njihovi zapisi pa so raztreseni po domačih in tujih pogosto težko dostopnih časopisih. Zato je Uprava Triglavskega narodnega parka z letošnjim letom pričela izdajati znanstveno-izobraževalni časopis Triglavski razgledi, ki bodo nudili streho vsem, ki imajo kaj povedati o svojih raziskovanjih v Triglavskem narodnem parku in njegovi okolici. Časopis bo izhajal občasno, vsako delo pa bo izšlo kot samostojna bibliografska enota, in to v čimkrajšem možnem roku po strokovni odobritvi prispevka.

V prvi številki je izšlo delo **Angele Piskernik** z naslovom »Zgodovina prizadevanj za ustanovitev Triglavskega narodnega parka«, kar je ponatis članka iz revije Varstvo narave iz leta 1962. Ta objava skuša izpolnjevati vse zahteve znanstvene publikacije z navedbo dodatne literature in prevodi povzetkov vsebine v angleški in nemški jezik. Pogrešamo le stvarne vrstice, ključne besede in boljše odtise fotografij **Jožeta Miheliča**.

Istocasno je izšel še prikupen in poučen prospekt, v katerem je na kratko predstavljen živi svet in okolje Triglavskega narodnega parka.

Ciril Velkovič

Zakladi slovenskih gora

Po velikem uspehu letošnjega koledarja »Sijocje gore 1997« z motivi iz Himalaje — Karakoruma je za prihodnje leto **dr. Izток Tomazin** pripravil kar dve verziji koledarja z motivi iz slovenskih gora — Zakladi slovenskih gora I in II. Klasična verzija (I) formata 48 x 33 cm z 12 velikimi barvnimi fotografijami je s ceno 590 tolarjev eden izmed najcenejših koledarjev na tržišču, reprezentančna verzija (II) formata 60 x 42 cm s 24 barvnimi fotografijami in doživetim izborom pesmi slovenskih pesnikov na umetniškem papirju pa stane 1490 tolarjev. Strokovna kritika je oba koledarja odlično ocenila. Obdavčena sta samo s 5-odstotnim prometnim davkom, seveda pa sta opremljena tudi z vrečko in prostorom za dotisk. Za večja naročila veljajo ugodni popusti.

December na Tomazinovem novem koledarju: vse je ena sama pravljica.

Koledarji so že na voljo. Naročila sprejema dr. Iztok Tomazin, Moste 64 A, 4274 Žirovnica, ali na domačem telefonu (064/801 667) ali na službenem telefonu (064/53 141) in faxu (064 53 141 in 064 212 952). Interesantom po želji pošlje tudi barvni prospekt z vsemi podatki o koledarjih in naročilnicu.

Koledar je naprodaj tudi v športni trgovini Alan v Kranju pri Vodovodnem stolpu, v Zdravstvenem domu Tržič in na drugih mestih.

Znani slovenski esteta **Tomo Virk** je takole ocenil oba Tomazinova koledarja, ki prihajata:

»Iztok Tomazin je slovenski javnosti že znan kot vrhunski alpinist, gorski reševalec, zmajar, jadralni padalec, pa tudi odlični alpinistični pisatelj, ki s svojimi knjigami sodi v sam vrh tovrstnega pisanja na Slovenskem. V zadnjem času je začel snovati tudi koledarje in je že lansko leto navdušil z mojstrskim izdelkom Sijoče gore. Zakladi slovenskih gora, Tomazinov novi koledar, izjemno uspešno združuje vrsto avtorjevih talentov. Vrhunski posnetki iz domačih gora so domiselno dopolnjeni z izbranimi odlomki iz slovenske pesniške zakladnice, med katerimi — poleg del ustaljenih klasikov — najdemo tudi nekaj Tomazinovih pesmi. Koledar Zakladi slovenskih gora zato bistveno presega komercialno naravnane projekte. Uspešno združuje pesniško vizijo in fotografsko upodobitev, to pa na ta način, da obe

obliki umetnosti druga drugo vzajemno osvetljuje. Pesem je nekakšen »globlji« komentar k fotografiji in nas usmerja na njeno prav posebno percepcijo; in fotografija »komentira« pesem, saj skozi avtorjev subjektivni pogled vizualizira tisto, kar je v branju dostopno le našim »notranjim očem«.

Tomazinov Koledar ni naključni nabór posameznih fotografij in ustrezajočih jim pesmi, ampak zaključena celota, v določenem smislu primerljiva s pesniško zbirko. Kot vsak koledar imajo tudi Zakladi slovenskih gora seveda uporabno vrednost. Toda z vso odgovornostjo lahko zatrdim, da je ta v koledarju šele sekundarna. Zakladi slovenskih gora namreč merijo na višjo, estetsko harmonijo, in ta svoj cilj dosegajo izredno uspešno.«

France Stele iz Komende, ki se tudi sam ukvarja s tako dejavnostjo, pa je o Tomazinovih Zakladih napisal takole:

»Avtor Iztok Tomazin, ki ga predvsem poznamo kot odličnega alpinista, pisateljica občutene potopisne literature ter seveda kot fotografa — zapisovalca svojih poti v težko dostopne kraje planeta, se tokrat že drugič predstavlja s samostojnim koledarjem. Po lanskem s himalajskimi motivi je zdaj pred nami koledar barvnih fotografij slovenskih gor. Vendar ne tak z obrabljenimi, že milijonkrat videnimi, »narodno-zabavnimi« slikami, ki leto za letom razveseljujejo slovenske ku-

hinje in dnevne sobe ... Tomazin ima v skladu s svojimi alpinističnimi sposobnostmi možnost stopiti tja, kamor noga slehernega fotografa ne more, v zaklenjene kamre lepote, ki se odpirajo onkraj drznosti in poguma ... Zato njegove fotografije odkrivajo nove poglede na že znana imena gora. Prenočevanje v spalni vreči pod milim nebom pa ga kar sili v beleženje nikoli pozabljenih trenutkov, ko se rojeva ali umira dan.

Ob vsej poplavi koledarjev, ki bodo ob koncu tega leta izšli, bo Tomazinov prav gotovo eden od tistih, ki ga bo vredno obesiti na steno.«

Begunjščica — gora in ljudje, 2

Almanah »Begunjščica — gora in ljudje«, ki ga je leta 1994 ob praznovanju 70-letnice izdala solasniška skupnost Planinica, je bil v Planinskem vestniku na kratko že predstavljen (PV 96: 452). Predstavitev je bila zaključena z upanjem, da se bo prvemu zvezku pridružil še kateri. Že ob praznovanju 100-letnice Planinskega društva Radovljica v letu 1995 se je upanje izpolnilo. S tem se uresničujejo načrti Sklada za preučevanje preteklosti Begunj z okolico, ki je bil ustanovljen ob izdaji prvega zvezka. Namen sklada je namreč spodbujanje raziskovalnih dejavnosti, ki pomagajo odkrivati zgodovino Begunj in goratega zaledja.

Nekaj prispevkov v drugem zvezku nam je že znanih, saj so nekoliko dopolnjeni ponatisnjeni iz prvega. Tako nam **Janez Meterc** izpopolni znanje o Begunjah v preteklosti in o starih rudarskih revirjih na Begunjščici, **Nada Praprotnik** pa nam ponovno predstavi Nekaj botaničnih zanimivosti iz doline Drage in z Begunjščice. Na novo so v almanah uvrščeni članki, posvečeni obeležitvi pomembnega jubileja planinstva. V prispevku **dr. Jakoba Prešerna** je podana kronika PD Radovljica od leta 1895 do 1955, ki jo za obdobje zadnjih 40 let dopolni članek izpod peresa **Toneta Tom-**

šeta. Koče Planinskega društva Radovljica podrobno predstavi **Jože Dobnik**. Nekoliko krajsi prispevek je namenjen spominu na **Hugona Robleka**, pionirja gorenjskega planinstva. **Jure Sinobad** je dodal članek Znamenite osebnosti iz Begunj in okolice, **Anton Šlibar** pa almanah zaključni z obsežnim zapisom o planinah pod Begunjsčico. Za popestritev so med članki nanizane še kratke ljudske pripovedke.

Ustanovitev omenjenega sklada, pri katerem so poleg solastniške skupnosti Planinica, skupščine občine Radovljica in župnijskega urada Begunje sodelovala še nekatera podjetja, je torej prinesla že bogata plodova v obliki dveh ličnih brošur. Brez dvoma lahko pričakujemo tudi tretjo, saj pestra naravna in kulturna dediščina pokrajine pod Begunjsčico privablja številne raziskovalce. Predvidoma se nam bo še podrobneje predstavila bogata zgodovina rudarstva. Marsikaj bi nam lahko zaupali geologi in še posebej paleontologi.

Podrobno predstavitev si zaslužita arhitekturna in etnološka dediščina, tudi oživilni običaji, kot je koledovanje, bi lahko našli pot na strani naslednje brošure. Zanimiva bi bila razmišljanja krajinskih arhitektov, geografov in še koga, čeprav je sklad prvenstveno namenjen oživiljanju zgodovine.

Igor Maher

Zemljevidi slovenskega ozemlja

V evropskem mesecu kulture je Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani pripravila razstavo »Naša beseda in zemljevidi slovenskega ozemlja«. Na njej je predstavila mejnike v razvoju slovenske besede od najstarejših slovenskih srednjeveških pisnih spomenikov do prvega velikega razmaha slovenske knjige v 16. stoletju in mejnikov v slovenski literaturi od 17. do 20. stoletja. V pregledu je upoštevana tudi umetniška beseda med narodnoosvobodilnim bojem.

V drugem delu razstave in kataloga pa so predstavljeni kartografski

prikazi slovenskega ozemlja v 16. in 17. stoletju, med katerimi je gotovo najpomembnejši zemljevid **Janeza Vajkarda Valvasorja** iz leta 1688. S skrbno označenimi pogorji in posameznimi pomembnejšimi osamelci so prav gotovo zanimivi tudi za sedanje planinske teoretike. Tudi **Johann Baptis Homann** in **Cristoph Wiegel** sta svoja zemljevida povzela po Valvasorju in tudi kasnejši zemljevidi **Georga Matthaeusa Vischerja** iz leta 1678 so izdelani v podobni tehniki bakroreza. V 18. stoletju sta zanimiva še dva zemljevida: prvega iz l. 1778 je pripravil **Baltazar Hacquet** kot prilogo h knjigi prvega raziskovalca slovenskih Alp in drugega iz leta 1788 **Anton Tomaž Linhart** za svoj *Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije*. Iz 19. stoletja pa imamo odličnen spomenik slovenske kartografije z naslovom *Zemljevid Slovenske dežele in pokrajin Petra Kozlerja*, ki smo ga v naši reviji že predstavili. Bil je vzor pri izdelavi novega zemljevida v 20. stoletju, ki ga je leta 1921 izdala Slovenska matica z naslovom *Zemljevid slovenskega ozemlja*.

Na razstavi je predstavljena kartografska produkcija, ki so jo imeli med vojno partizani, in ona druga za potrebe znanstvenega inštituta. Po koncu 2. svetovne vojne se je organizirala moderna specializirana kartografska produkcija v okviru Geodetskega zavoda Slovenije in Inštituta za geodezijo in fotogrametrijo, ki sta gotovo mednarodno priznani instituciji za kartografsko produkcijo.

Ciril Velkoverh

Poskrbimo za ptice

Ivo A. Božič je pripravil zelo prikupen in pregleden priročnik o pticah, ki živijo pri nas. Knjigo je izdala založba Kmečki glas. Z lepimi fotografijami, ki jih je pripravil avtor sam, in z besedilom, v katerem nam opisuje posamezne vrste ptičev, njihove posebnosti, kot so oglaševanje, naseljevanje in hranjenje, je ustregel ne le ljubiteljem lepe narave, pač pa tudi strokovnja-

kom tega živega dela sveta. Na uvodnih straneh govori o zimskem hranjenju ptičev, izdelavi ter postavljanju krmilnic in valinic ter hrani in vodi, ki jo potrebujejo ti perjasti lepоти.

Med njimi je veliko tistih ptičev, ki jih lahko vidimo v gozdovih (čuk, sova, uharica, detel in žolna, pevka, kos, drozg, sinica, brglez, šoja idr.) ali pa celo visoko v gorah (kanja, orel, jastreb, sokol, kavka idr.). Zato bo ta vodnik prav gotovo zanimiv in koristen tudi za planince.

Ciril Velkoverh

društvene novice

Ob slovesu od Staneta Kersnika

V četrtek, 11. septembra, smo se na Žalah poslovili od **Staneta Kersnika**.

Rodil se je leta 1914 na Blejski Dobravi, vasi pod Mežaklo, Julijskimi Alpami in Karavankami, in že v rani mladosti kot pastir na Karavankah vzljubil gorski svet, kateremu je ostal zvest vse do svoje smrti.

Bil je pronicljiv, nadarjen in podjeten mladenič, ki je v vsakem prostem trenutku zahajal v gore in v času pred drugo svetovno vojno na kolesu spoznaval Avstrijo, Madžarsko, Češkoslovaško, obiskal Dunaj, Prago, Budimpešto, bil v Beogradu, 459

prevozil obalo Jadranskega morja in ceste pod Visokimi Turami.

Kot mlad napreden delavec se je vključil v delavsko gibanje in bil že takoj po okupaciji na spisku Gestapa, kateremu se je kot član OF in KP junija 1941 tik pred aretacijo izmuznil in postal eden od prvih gorenjskih partizanov.

Izkušnje z gora in njegova naravna nadarjenost so mu prišle še kako prav. Vedel je, zakaj se bori, pa tudi, kako se preživi v grobem goratem okolju. Kalil se je v diverzantskih in sabotajnih akcijah, v bojih na Mežakli, Jelovici, v Selški dolini in drugod. Že v prvem letu bojev je bil ranjen, prebil se je iz obroča v Rovtu nad Crngrobom. Postal je spremljevalec in kurir komandanta 1. Gorenjske grupe odredov **Gregorčiča**, od jeseni 1942 pa že namestnik komandanta. Spomladi 1943 je prevzel dolžnosti s področja VOS, ki jih je sprva opravljal pri Pokrajinskem komiteju za Gorenjsko in kasneje vse do konca vojne v IX. Korpusu NOV in POS.

Po končani vojni se je že leta 1947 spet vključil v organizirano planinsko gibanje.

Bil je član in 40 let tudi funkcionar Planinskega društva Ljubljana Matica. Leta 1951 je prevzel dolžnost gospodarja Kredarice. Z njegovim prihodom se je začelo obdobje njene nenehne obnove in razvoja. Že po treh letih je bila koča prenovljena in povečana. Triinideset let je iz dobre volje skrbel zanjo, kot bi bila njegova domačija. Obiskoval jo je v

vseh letnih časih, ob vsakem vremenu, neredko v tveganih pogojih in največkrat kar sam.

Iskal je oskrbnike in drugo osebje, skrbel za njihovo dobro počutje in varnost. Kočo je opremil z električnim agregatom in zgradil vodne biralnice. Pomagal je opazovalcem sinoptične postaje HMZ Slovenije, ob nesrečah organiziral reševalne akcije in tudi sam sodeloval, kadar je bilo potrebno.

Brigal se je za poti, da bi se konji in nosači na njih čim manj mučili s težkimi tovari.

V Krmi je zgradil oskrbovalno bazo, iz katere še danes poteka oskrba nekaterih planinskih postojank pod Triglavom. Poskrbel je za brezzično povezavo Kredarice z dolino, že zgodaj se je ogreval za prenos tovorov s helikopterji in prispeval svoj delež tudi ob njeni zadnji povečavi.

V gore je zahajal več kot sedem desetletij. Ubiral je poti in brezpotja v domovini in tujini. Kot samonikel gornik in alpinist je temeljito spoznal naš gorski svet, z velikim veseljem je med drugim nekajkrat obhodil vse slovenske obmejne vrhove.

Večkrat je bil na Matterhornu in Mont Blancu, obiskal je Jungfrau, Veliki Klek in vrsto drugih tujih gora.

Zaradi gornjskih in življenjskih izkušenj, mirnega in uravnovešenega značaja, praktičnosti, tovarištva in neposrednosti je bil leta 1960 uspešen in priljubljen vodja prve slovenske in jugoslovanske himalajske odprave na Trisule.

Leta 1967 je prevzel dolžnost gospodarja Komisije za GRS. Z velikim uspehom jo je opravljal osemindvajset let, do leta 1995, ko mu je, enainosemdesetletnemu, bolezen onemogočila nadaljnje aktivno delo.

Ta naloga je bila zahtevna, saj je za GRS tudi najboljša oprema komaj še dobra, hitro se izrabi in pokvari, predvsem pa zelo naglo zastara. Kot vselej se je izkazal z iznajdljivostjo in vztrajnostjo. Za vzdrževanje in izdelavo opreme je z nezmotljivim instinktom, še zlasti tedaj, ko se skoraj ničesar ni dalo uvoziti, pritegnil najboljše obrtnike, jo iskal po

sejmih in v tujini. Skrbel je, da bile postaje GRS dobro založene in opremljene samo z najboljšimi pripomočki.

Stane stvari ni nikdar prepuščal naključju niti kompliciral. Znal je najti sodelavce, jih povezovati in obdržati. Znal je prisluhnti razpravi, oglasil pa se je samo, če je bilo nujno in v kratkih besedah povedal, kar je bilo potrebno. To so bile njegove velike odlike in vrline. V svoje prostovoljno delo je vložil ogromno časa in truda, s čimer pa se ni nikoli in pred nikomer ponašal.

Edina nagrada, ki jo je prejel za svoje gornjsko delo, so bila odličja PZS in PZJ; dobil je tudi vsa priznanja, ki jih je v času njegove aktivnosti podeljevala GRS. Zaradi delovnih zaslug so ga v PD Ljubljana Matica izvolili za častnega člana. Leta 1989 je prejel tudi zasluženo Bloudkovo plaketo, v posebno zadoščenje so mu lahko bili nedeljeno priznanje in simpatije sodelavcev, gornikov, alpinistov in drugih.

Razum nas opominja, da po zakonih Narave nobena stvar ne more biti večna. A vendar nam je težko, ko mineva čas in se naše vrste nezadržno redčijo. Hočeš-nočeš se moramo sprijazniti tudi z neizprosno resnico, da prijatelja Staneta nikoli več ne bo med nami.

Ohranila pa se bosta živ spomin na mnoga skupna nepozabna doživljanja v gorah in hvaležnost za njegovo dolgoletno delo.

Pavle Šegula

Slavospev

SLAVICA ŠTIRN

*Bele čipke gora,
rože plamteče,
večno hrepenenje,
v srcu nemir.
Stapljam se z njimi —
leha zorana,
topla prst,
kri plamteča.
Seme vsejano,
poljane razgrete.
Blagoslovljena bodi,
večno dobra in lepa!*

Tečaj za MPV PZS kategorije A

Od 19. julija do 8. avgusta letos sta potekala dva tečaja za MPV PZS kategorije A, vsak pa je trajal po 10 dni. Na tečajih je bilo prisotnih 50 tečajnikov. Program smo v celoti izpeljali, tako teoretični kot praktični del. Bili smo na sedmih turah, šli smo na Bricejlk, Plešivec, Nizki vrh, Mangart in Bavški Grintavec. Tečajniki so bili z organizacijo, predavanji, prehrano in nastanitvijo zadovoljni, prav tako so bili inštruktorji zadovoljni s tečajniki, saj so slednji tečaj vzeli resno in ni bilo večjih težav.

V vodstvu I. izmene so bili **Katja Godec** — vodja, **Peter Dragar** — tehnični vodja, **Tanja Južnič** — zdravnica, **Tomo Šetina**, **Stane Jablansček**, **Andraž Koren** — inštruktorji, **Klaudia Urbančič**, **Nataša Erjavec**, **Roman Robas** — predavatelj, **Mira Fekonja**, **Fatima Mušič** — kuharici.

Vodstvo II. izmene so sestavljali **Franc Gričar** — vodja, **Ivan Cigale** — tehnični vodja, **Dragi Baloh**, **Pavle Lesjak**, **Aleksander Kelnar** — inštruktorji, **Matic Kališnik** — zdravnik, **Klaudia Urbančič**, **Nataša Erjavec**, **Jože Šerbec** — predavatelj, **Mira Fekonja**, **Fatima Mušič**, **Marija Smole** — kuharice.

Tečaj je uspešno opravilo vseh 50 tečajnikov.

Vsem inštruktorjem, predavateljem in kuharicam se lepo zahvaljujemo za dobro sodelovanje in jim želimo še vnaprej veliko uspehov pri delu. Čestitamo vsem novim pripravnikom za uspešen zaključek tečaja in jim želimo veliko prijetnih tur.

Franc Gričar,
Katja Godec,
Trbovlje

Strela uničila postajo žičnice

Kališče (1540 m n. v.) je zanesljivo eno od najlepših izhodišč za Storžič. Vsako leto ga obiše skoraj 10.000 ljubiteljev gorā. V tej postojanki so tudi kontrolni žigi Slovenske planinske transverzale, Kranjskih vrhov, Storžičeve planinske poti in Gorenjske partizanske poti. Planinski dom na Kališču so zgradili leta 1959, v letu 1974 pa tovorno žičnico, dolgo 1920 metrov z višinsko razliko 940 metrov in nosilnostjo do 200 kg. Žičnica je bila namenjena predvsem za oskrbovanje in odvoz odpadkov v skrbi za čisto okolje, nemalokrat pa je služila tudi za potrebe GRS za prevoz opreme, pa tudi ponesrečencev. Tak prevoz je izredno primeren tudi za gasilsko opremo ob požarih na gori ipd.

Tovorna žičnica je vseskozi odlično delovala, kakovostno so jo vzdrževali, pred dvema letoma pa so obnovili stebre, jeklenice, voziček za tovar, motor, vitel ...

Janez Aleš ob raztrganih in staljenih jeklenicah tovarne žičnice, ki jo je upravljal 23 let.
Foto: Franc Ekar

Dne 15. avgusta 1997 pa so ljudje v večernih urah v času nevihte in grmenja s streljo opazili ogenj in dim. Pozneje so ugotovili, da je spodnja postaja tovarne žičnice, 35 m² objekta, popolnoma zgorela do betonskih temeljev: pogonski stroj-vitel, transportni voziček, rezervni deli, škripčevje, jeklenica in sidrišče. Po prvih ocenah je škode za preko 100.000 DEM, saj je samo cena pogonskega stroja-vitla preko 30.000 DEM.

Pozno ponoči so preddvorski gasilci pogasili požar in preprečili njegovo širitev. Gašenje požara v izjemno težkih pogojih (težak dostop) je bila trda preizkušnja za gasilce. Za čimprejšnjo obnovo bo kljub zavarovanju potrebnih še precej sredstev in upamo, da solidarnost ne bo izostala. Planinski dom, v katerem je letnega prometa za približno 1.800.000 tolarjev, pokriva le upravljalne stroške.

V soboto, 16. avgusta, je bila najavljena skupina planincev, zato sta tovar hrane in pijače, težak približno 40 kg, prenesla na Kališče na svojih hrbtih načelnik gospodarskega odseka PD Kranj **Franci Gselman** in gorski reševalec **Stane Rotar**.

PD Kranj upa pri obnovi žičnice na širšo družbeno pomoč. Vzrok za požar je po neuradnih ugotovitvah udar strele v nosilno vrh tik pred

spodnjo postajo žičnice. Do sedaj PD ni imelo nevšečnosti s streljo razen majhnih oplazov, ki niso vplivali na varnost transportnega sistema.

Franc Ekar

Prvi planinski tabor na Čavnu

Upravni odbor PD Ajdovščina je na eni od svojih pomladanskih sej sklenil, da oživi tabor na Čavnu.

Člani Upravnega odbora so sprva pesimistično gledali na to, češ da ne bo interesentov. Kljub temu je bil tabor razpisan za 8., 9. in 10. avgust. Samo tri dni za začetek, da ne bi bilo razočaranj. Toda interesentov je bilo več, kot so dovoljevale zmogljivosti koč na Čavnu, ki je mladim planincem tri dni vnila zavetje in streho.

V petek, 8. avgusta, se je na določenem mestu in ob dogovorjeni uri zbralo 25 mladih planincev, dečkov in deklic, s pretežkimi nahrbtniki. Ker je dež krstil naš zbor, smo se do peskokopa peljali z avtobusom in se potem po Srednječavenski poti napotili na Čaven.

Vipavska dolina se je prebujala, ko smo si grizli kolena proti koči. Tam pa presenečenje. »Se so na svetu dobri ljudje!« je vzklilnil eden od pohodnikov, kajti pred kočjo nas je čakal topla čaj. To priznanje je veljalo planincu **Ivu Breclju**.

Prvo pot smo poklonili Kuclju. Prviokus malin in jagod jo je popestril. Duh poletnega cvetja je dražil naše nosove in vabil naše oči. Vodja tabora **Drago Ergaver** je nudil pohodnikom veliko svojih izkušenj in spoznanj. Tako bo pot med »velike« planince lažja. Po povratku s Kuclja je kosilo, ki sta ga skuhalih kuharici Katarina in Cvetka, več kot teknilo.

Popoldne nas je pot popeljala v botaniko Čavna. Začrtala in vodila jo je ga. **Breščakova**. Mladi planinci so opazovali gozd z bukvijo, jelko in smrekjo kot prevladujočimi vrstami.

Da so travišča na Mali Gori nekaj posebnega, ve tisti, ki se spozna na botaniko, drugi vemo le, da je lepo. Vse je pisano. Barve, da ti ostrmi oko. Udeleženci tabora so se usta-

vili pri hladnikiji, ki je endemit Trnovskega gozda, primorski košeničiči, ki je bila prvič opisana na Mali Gori in ima tu tudi edino slovensko nahajališče. Spoznavali so še številne druge alpske vrste. Nastajala je razstava, ki se je preselila v jedilnico koč. Botanično znanje se je zvečer dopolnjevalo z diapozitivi.

Sobotno jutro je bilo sveže, lepo umito. Človek bi zavriskal od sreče. Tabor se je razdelil na udeležence z boljšo telesno kondicijo in tiste, ki so bili manj pripravljeni. Prvi smo jo mahnil na Golake. Sončni žarki še niso prebadali gozda, ko smo jo rezali po uglajeni, lepo markirani poti proti Iztokovi koči. Še dihati si nismo upali v pričakovanju, da bomo presenetili kakšno žival. Druga skupina je odšla na Modrasovec pod vodstvom ge. **Slokarjeve**. Poskusili so se v orientaciji in pripravili taborni ogenj, ki je razsvetljeval in razveseljeval sobotni večer.

Prihod noči smo pričakali na Kuclju z baterijami. Koliko kresničk je obiskalo Kucelj! Na tej poti so se pridružili tudi člani UO PD po sestanku, ki je bil na Čavnu. Na njem je bilo sklenjeno, da bomo organizirali tabor tudi prihodnje poletje, da bo trajal več dni in da bodo udeleženci spali pod platnenimi strehami.

Največje doživetje sobote je bilo prosto plezanje. Plezalca Sonja in Severin sta pripravila vrvi, plezališča pod Veveričko in pogumno besedo, ki nas je povabila v skale. Diapozitivi g. **Peljhana** so nas potem popeljali po slovenskih gorah. Nedelja je prišla prehitro. Pozdravila jo je telovadba pod vodstvom g. **Dragina**. Potem so se udeležencem pridružili tudi starši. Skupna pot po Mali Gori, po edinstvenem travnišču, ob podrobnih razlagi g. Breščakove je bila zaključek tridnevnega bivanja na Čavnu.

Ocena tabora: odlično. Utemeljitev: Za tri dni smo otroke potegnili iz vrveža ceste in dolgega časa. Spoznali so, kako človek lahko koristno preživi svoj prosti čas. Seznanili so se z dragoceno floro Čavna in Male Gore. Srečali so se z novimi obrazi, ki so v planinah vedrejši in nasmejani. Uživali so lepo in pritrjevali trditvi vodje tabora g. Ergaverja:

»Čaven je med naši mi planinami najlepši, ker ga imamo radi, ker je naš.«

Irena Šinkovec

20 let Kranjske koč na Ledinah

Pozdravni govor na proslavi ob 20-letnici uspešnega delovanja Kranjske koč na Ledinah je imel predsednik PD Kranj mag. Franc Ekar

Na Ledinah je bila v nedeljo, 3. avgusta, slovesnost ob 20-letnici Kranjske koč. Zbrali so se številni prekaljeni planinci in ljubitelji gora, med njimi tudi številni Jezerjani. Jubilej so združili s pohodom Alpe-Jadran na vrh Koroške Babe, na katerega se je povzpelo več kot 50 planincev. Na ledeniku pod Skuto je bila ta in prejšnji dan tudi tradicionalna ledeniška šola, vzgojnoizobraževalni program za uporabo derez, cepina in drugega orodja. To je bila šola varne hoje v visokogorju, še predvsem po zasneženem in poledenem pobočju.

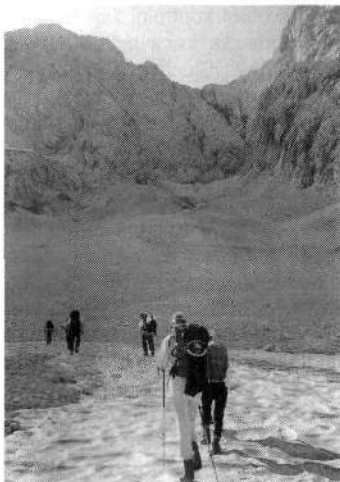
V kulturnem sporedu sta nastopila oktet Voglje in ansambel Blegoš, program pa je povezovala **Slavica Bučan**. Slavnostni govornik je bil predsednik Planinske zveze Slovenije **Andrej Brvar**, ki je ob nekaterih podatkih iz zgodovine slovenskega planinstva in ob podatku, da je zdaj v Sloveniji 207 planinskih društev, dejal, da kranjsko planinsko društvo predstavlja korenine slovenske planinske organizacije.

»Planinsko društvo Kranj v planinski srenji večkrat deluje samosvoje,« je dejal, »nekateri ga uvrščajo kar v opozicijo uradni planinski oblasti. Potrebno pa je odkrito priznati, da so tudi zavoljo takih planinskih društev demokratični procesi v planinski organizaciji trdnejši in močnejši, kajti skeptiki in drugače misleči zagotavljajo, da planinska organizacija ne postane kalna mlaka lenih krapov.«

Za njim je govoril predsednik PD Kranj mag. **Franc Ekar**, ki je bil pobudnik in predsednik organizacijskega odbora za izgradnjo Ledin, planinske postojanke in žičnice na smučišču. Med drugim je povedal, da je bilo v 20 letih na Ledinah več kot 100.000 obiskovalcev, na ledeniku pa je redno treniralo skoraj 30 klubov. Postregel je tudi s kratko zgodovino gradnje Ledin, ki so jo začeli leta 1975, voditeljica programa pa je prisotne spomnila na nekaj dogodkov in na nekatere ključne ljudi, ki so bili povezani z Ledinami.

Po uradnem delu so planinci ob zvokih domačih in planinskih pesmi zaplesali, nato pa so se zadovoljni in — kar je najpomembneje — brez poškodb vrnili v dolino. Večina je šla po slikoviti poti mimo Češke koč.

Franc Ekar

Ledenik pod Skuto je bil letošnjega avgusta najmanjši v zadnjih 50 letih: grušča je vse več, ledu vse manj.

Alpinisti v gospodarstvu

Letošnja sezona je še posebej zanimiva po izjemno dobri kakovosti oskrbniškega kadra. Tudi Češka koča ima srečo, da je oskrbniško mesto prevzel **Drejc Karničar**. Njegov oče **Andrej** je bil vsekakor eden od najmarkantnejših in legendarnih oskrbnikov te planinske koče.

Za planinsko organizacijo pa je tudi izjemno pomembno, da še posebej alpinisti ostajajo društvu zvesti tudi s tem, da prevzemajo dela, pomembna za društvo in planinsko organizacijo. Podobno je tudi v Kranju, ko je mesto načelnika gospodarskega odseka prevzel **Franc Gselman**, tudi nekdanji vrhunski in še sedanjí aktivni alpinist.

Takšno je bilo letošnje poletno planinsko gospodarsko srečanje Drejca iz Planinskega društva Jezersko in Frančka iz Planinskega društva Kranj. To, kar je pri tem še posebno pomembno, je dopolnjevanje in sodelovanje.

Franc Ekar

Slovesno na Snežniku

Tudi letošnje, že 29. srečanje na Snežniku je v nedeljo, 17. avgusta, zvalo na teme te naše gore množico domačih planincev, prijateljev Snežnika in domačega planinskega društva. Srečanje nad petsto zbranih je bilo tokrat v znamenju slavlja ob 90-letnici domačega planinskega društva, zato so med prisotnimi bili tudi predstavniki domače občine, planinske zveze in planinskih društev iz Postojne, Sežane, Kopa in Ljubljane.

Po pozdravu društvenega predsednika **Janeza Žiberta** vsem prisot-

nim je društvu čestital ob njegovi 90-letnici **Zorko Šajn**, predsednik občinskega sveta. Obilen aplavz je doživel tudi najstarejši udeleženec srečanja, velik prijatelj Snežnika, 90-letni **Stane Pečar** iz Ljubljane, ki se je bistrškim planincem zahvalil za pozornost, ki mu jo izkazujejo ob njegovih obiskih Snežnika, ki ga zvesto obiskuje že desetletja. Jubileju društva so vsi prisotni nazdravili s pridelkom upokojenega novinarja **Justa Ivanoviča** iz Izole, rednega spremljevalca številnih planinskih prireditvev na Snežniku, o katerih je poročal več kot dvajset let.

poštne znamke in prvega TV filma o Snežniku.

Na dan slavlja je v Koči na Snežniku znova delovala prava pošta »6259 Snežnik« z mnogimi poštnimi storitvami, ki je uporabljala poseben priložnostni žig z grafično podobo travnolistne snežniške vrčice, ki so jo prvič na Slovenskem prav na Snežniku odkrili pred sto sedemdesetimi leti. Žig je oblikoval domačin **Romeo Volk**.

Za prijetno počutje številnih obiskovalcev Snežnika in njegove planinske okolice sta gostoljubno poskrbeli planinski oskrbniški družini:

Kot je že običaj, so bili nagrajeni »naj« udeleženci: najštevilnejši družini **Nika Krašovca** in **Marjana Čeligoja** iz Ilirske Bistrice, najtežji udeleženec z obilnim centom žive teže **Igor Primc**, pa zdomska družina, ki je prišla domov in na Snežnik celo iz Severne Amerike idr.

Posebej za to priložnost so bistrški planinci dokončali dela pri ureditvi zimske sobe s tremi ležišči in štedilnikom v stari drvarnici ob koči na Snežniku, postavili so nekaj novih kačipotov ob poteh proti Snežniku, na novo so markirane evropska pešpot in Pot vezistov in kurirjev, ki se s Snežnika nadaljuje proti slovenskemu morju. Ob jubileju so izdali tudi tri barvne razglednice snežniškega planinskega cvetja, rdečo murko, planiko in travnolistno vrčico, dali izdelati jubilejne prirponke in nalepke ter postorili še to in ono. Še posebej so veselili prve snežniške

družina **Ferlež** v Koči na Snežniku, družina **Lopuh** v Planinskem domu na Sviščakih in podgorski planinci v Koči na Kozleku.

Pri letošnjih jubilejnih prireditvah je bistrške planince podprla Banka Koper.

Vojko Čeligoj

Kar znam, pôjem in igram

Ideja, da se na Paškem Kozjaku zgodi tudi kaj kulturnega, ni bila nova, saj so k temu v manjšem obsegu pripomogli krajaní sami, župnik **Tone Krnc** ter brez dvoma oskrbnika Planinskega doma na Paškem Kozjaku **Olga** in **Drago Ramšak**. Pred leti so tu že organizirali glasbena srečanja Kozjak pôje in igra, po nekajletnem premoru, ko so se posvetili komunalnim in statusnim vprašanjem, pa so do-

mačini spet staknili glave in pripravili zabavno glasbeno prireditev za zaključek dopustov in počitnic. Najprej so predstavili skeč župnika Toneta Krnca, ki ga je napisal posebej za to priložnost, Paški Kozjak med idilo in moro, šaljivo burko o lepotaht kraja, ki ga motijo vplivi modernega, hrupnega življenja. Prednost so dali najmlajšim pevcem in glasbenikom, nato pa so se posvetili kulturni dediščini in prihodnosti

Priznanje sta prejela tudi organizatorja srečanja, oskrbnika planinskega doma Olga in Drago Ramšak

kraja. Z razstavo **Jožeta Miklavca**, starih in novih razglednic ter številnimi urejenimi vsebinami fotografij novejšega dogajanja na Paškem Kozjaku so prikazali pomen sporočilnosti fotografij, zapisov ter razglednice kot medijske promocije kraja in ljudi. Ob tej priložnosti so po štirih letih izdali dve novi razglednici Paškega Kozjaka, ki sta jih prav tako kot prireditev investirala oskrbnika planinskega doma Olga in Drago Ramšak.

Da bi stvar ne bila preveč resnobna, so s smehom in dovtipi odprli prvo planinsko gugalnico v Sloveniji, delo arhitekta »Dr.aga« Ramšaka, nanjo pa so posadili in zazibali predsednika krajevne skupnosti Paka, oskrbnico tamkajšnjega doma, najzvestejšega obiskovalca planinskega šanka ter **Viktorijo Meh**, organizatorico likovnih kolonij na Paškem Kozjaku. To je bila skoraj tona na »vagi«, gugalnica je zdržala in tako dobila atest trdnosti.

strelci, so jim dali v roke puško in tarčo, da so se pomerili in streljanju za častno trofejo, belega kozliča, simbol Paškega Kozjaka. Kulinarična razstava, brezplačne razglednice, odlična pogostitev, največja poslana razglednica, petmetrska razglednica **Jožeta Napotnika**, odlično igranje in petje ter plesni nastopi Folklorne skupine Dobrna so zaokrožili čudovito prireditev.

Osrednji del dogajanja so bili nastopi posameznikov, glasbenih in vokalnih skupin, pevskih zborov in ob zaključku skupinski nastop igralcev na harmoniko frajtonarico.

Planinski dom na Paškem Kozjaku se je tako dostojno oddolžil mnogim obiskovalcem, ki se tam oglašajo vse leto. Takšno sožitje je potrebno na dolgi rok, saj ljudje drug brez drugega ne moremo, še zlasti v hribih in planinah.

Jože Miklavc

21. planinski tabor na Pokljuki

Mladinski odsek PD Nova Gorica je tudi letos, od 1. do 11. avgusta, organiziral planinski tabor. Iz Nove Gorice smo se odpeljali na Bled in od tod na Rudno polje, kjer smo postavili šotore. Vodji tabora **Oskar Birsa** in **Andrej Colja** sta nam najprej predstavila program in delo v taboru. Bilo nas je 51 planincev in devet mladih vodnikov: Mateja, David, Matjaž, Aljaž, Polona, Tina,

Jasna, Alenka in Vladimir. Njihovi pomočniki so bili Metka, Kristjan, Matejka, Ines, Danila in medicinec Gregor.

Vsako jutro je na oglasni deski visel dnevni red in ocenjevalna lestvica za videz šotorov. Iz dneva v dan smo doživljali kaj lepega in zanimivega. Osvojili smo več vrhov: Viševnik (2050 m), Debelo peč (2014 m), Lipanski vrh (1965 m) in Tošč (2275 m). Skupina starejših planincev je bila na Kredarici (2515 m), vendar zaradi poslabšanja vremena niso šli na Triglav. Čez Uskovnico smo se odpravili k Bohinjskemu jezeru in tam pod strokovnim vodstvom poskušali večšine plezanja ter se kopali v jezeru.

Težko je opisati vse doživljaje in vtise, ki so se nam vtisnili v spomin med vrstniki. Veliko smo se naučili v planinski šoli in v skupinah kolezarili po poključkih gozdovih, se učili orientacije ter se sladkali z borovnicami in jagodami. S planinsko himno in dviganjem zastave smo dan začeli, s tabornim ognjem, skeči, igracimi in pesmimi ob spremljavi kitare spustili zastavo in vsak večer prijetno utrujeni legli k počitku. Seveda ne morem mimo dobre in okusne hrane, ki nam jo je pripravljala kuharica Silva. Da je bila shramba vedno dovolj založena, je poskrbel ekonom Boris.

Tako se je iztekel nepozabni 21. planinski tabor na Pokljuki.

Tadeja Birsa,
Brje na Vipavskem

Foto: Aljaž Birsa

Udeleženci tabora na Pokljuki

Planinska zveze Slovenije
ZDRUŽENJE GORSKIH VODNIKOV SLOVENIJE

RAZPIS

Šolanja za poklic gorskega vodnika / gorske vodnice

(koda poklica 5113.02 po Uredbi o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije poklicev, UL RS št. 28/97, str. 2234)

Združenje gorskih vodnikov Slovenije (ZGVS) razpisuje na podlagi Pravil ZGVS šolanje za poklic gorskega vodnika / gorske vodnice, ki bo obsegalo 80 dni tečajev in izpitov. Šolanje je usklajeno z zahtevami Mednarodne zveze združenj gorskih vodnikov UIAGM/IVBV in bo skupaj z enoletnim pripravniškim stažem izvedeno v štirih letih.

Šolanje obsega dva dela:

1. za pripravnika za gorskega vodnika

- Informativni dan
- Sprejemni izpit (2 dni)
- Predavanja iz osnov gorskega vodništva (14 dni)
- Izpite iz osnov gorskega vodništva (2 dni)
- Tečaj vodenja turnega smučanja v visokogorju (14 dni)
- Izpit iz vodenja turnega smučanja v visokogorju (5 dni)
- Tečaj vodenja v kopni skali (14 dni)
- Izpit iz vodenja v kopni skali (5 dni)
- Tečaj vodenja v snegu, ledu in mešanem svetu (14 dni)
- Izpit iz vodenja v snegu, ledu in mešanem svetu (5 dni)
- Seminarско nalogo

2. za gorskega vodnika

- Zaključni tečaj za pripravnika za gorskega vodnika (3 dni)
- Zaključni izpit za gorskega vodnika (2 dni)

Prijavljeni, ki jih bo strokovna komisija izbrala za opravljanje sprejemnih izpitov, morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

1. Biti morajo člani planinskega društva, alpinističnega kluba ali gorniškega kluba.
2. Imeti morajo najmanj 18 let.
3. Praviloma morajo imeti srednješolsko izobrazbo.
4. Niso bili kaznovani.
5. Imeti morajo z zdravniškim pordilom dokazane psihofizične sposobnosti za opravljanje poklica gorskega vodnika.
6. Kot prvi v navezi ali menjaje se v vodstvu, morajo imeti najmanj 50 visokogorskih plezalnih vzponov (višina smeri nad 100 m), med njimi pa najmanj 10 v skali, najmanj 10 v snegu in ledu in najmanj 10 v mešanem terenu. Eden med vsemi vzponi mora biti tehnično, fizično in psihično zelo zahteven. Najmanj 20 vzponov mora biti najmanj IV. težavnostne stopnje (UIAA) ali višjih od 500 m.
7. Kot prvi v navezi ali menjaje se v vodstvu morajo imeti v plezališčih ali gorah dodatno poleg vzponov pod točko 6 še najmanj 20 preplezanih smeri v skali težavnosti VI + (UIAA) in več.
8. Imeti morajo najmanj 15 celodnevni visokogorskih turnih smukov.

Kot dokaz o izpolnjevanju pogojev mora biti prijavi priloženo:

- pod točko 1 - kopija članske izkaznice s plačano članarino za tekoče leto;
- pod točko 3 - kopija zadnjega šolskega spričevala;
- pod točko 4 - potrdilo Ministrstva za pravosodje;
- pod točko 5 - zdravniško potrdilo;
- pod točko 6, 7 - za vsako točko posebej čitljivo izpisan seznam vzponov, kjer morajo biti obvezno navedeni datum vzpona, gorstvo, gora, stena ali plezalsko področje, ime smeri, vrsta vzpona, ocena smeri po UIAA lestvici, višina smeri, trajanje vzpona, soplezalec(i);
- pod točko 8 - čitljivo izpisan seznam celodnevni visokogorskih turnih smukov, kjer morajo biti obvezno navedeni datum smuka, gorstvo, gora, ime smuka,

trajanje smuka, ostali udeleženci (če jih je bilo več, navedite enega).

Pri vseh vzponih in turnih smukih se večkrat ponovljeni vzponi in turni smuki lahko štejejo le enkrat;

- po naslednjem vrstnem redu čitljivo izpolnjeno prijavo na samostojnem listu formata A4, ki mora vsebovati najmanj naslednje osebne podatke:

- priimek, ime, dan, mesec in leto rojstva;
- domači naslov (ulica in hišna številka, poštna številka, pošta);
- telefon doma;
- telefon v službi;
- naslov zaposlitve ali šole (ime firme ali naziv šole, ulica in hišna številka, poštna številka, pošta);
- izobrazba;
- planinsko društvo, alpinistični klub ali gorniški klub;
- alpinistični odsek ali plezalni klub (alpinist od, alpinistični instruktor od);
- postaja Gorske reševalne službe (pripravnik od, reševalec od, instruktor od);
- znanje tujih jezikov (aktivno, pasivno);
- gorniške pohvale, priznanja, nagrade;
- druga funkcionalna znanja ali nazivi;
- lastnoročno izpisano izjavo, ki naj se glasi: »Ob prijavi na razpis šolanja za GV v letu 1998 dajem moje gornje osebne podatke prostovoljno za društveno uporabo Združenju gorskih vodnikov Slovenije«;
- datum izpolnjevanja;
- lastnorochen podpis.

Vse navedeno je potrebno poslati najkasneje **do 15. decembra 1997 priporočeno v zaprti kuverti s pripisom »NE ODPIRAJ - RAZPIS ZGVS ZA LETO 1998«** na naslov:

Združenje gorskih vodnikov Slovenije
Dvorčakova 9
1000 Ljubljana

Upravni odbor ZGVS bo obravnaval samo popolne prijave na razpis!

Vsi prijavljeni bodo obveščeni s pojasnilom o izboru ali zavrnitvi do 1. marca 1998. Izbrani za sprejemni izpit bodo obenem dobili še pisno vabilo za informativni dan, ko bo že znana tudi cena šolanja ter termin sprejemnega izpita, ki bo predvidoma v marcu 1998.

Sprejemni izpit bo obsegal pregled usposobljenosti izbranih prijavljenih za:

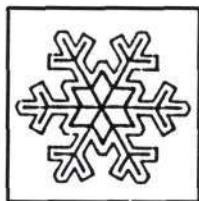
- plezanje VI. težavnostne stopnje (UIAA) v plezalnikih;
- plezanje V. težavnostne stopnje (UIAA) v gorniških čevljih z rebrasto gumo;
- plezanje v snegu in ledu z naklonom 50°-60°;
- smučanje v vsakem snegu in vseh vrstah terena.

O morebitnih nejasnostih ob izpolnjevanju prijav se lahko posvetujete ob večerih z Dušanom Polajnarjem (tel. doma 064/891 129).

Upravni odbor ZGVS

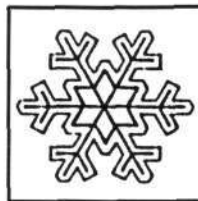

GORENJSKI SEJEM KRANJ

23. KRANJSKI ZIMSKOŠPORTNI SEJEM V KRANJU

od 13. do 16. 11. 1997

Delovni čas:

13. november: od 14. do 19. ure
14., 15. in 16. november: od 9. do 19. ure

* **ODDAJA IN NAKUPI RABLJENE OPREME** *

* **UGODNI NAKUPI NOVE OPREME** *

* **SMUČARSKÉ VOZOVNICE PO UGODNIH CENAH IN PLAČILNIH POGOJIH** *

* **PONUDBA ZIMSKEGA TURIZMA** *

ZIMSKOŠPORTNI SEJEM v Kranju od 13. do 16. novembra 1997

Kranjski zimskošportni sejem ima najdaljšo tako tradicijo v Sloveniji. Že prav v začetku je pri organizaciji sodelovala Zveza učiteljev in trenerjev smučanja Kranj, ki so se ji prav kmalu pridružili tudi planinci in gorski reševalci.

Prireditvev je zanesljivo ena izmed najbolj dodelanih pri prodaji in nakupu rabljene smučarske opreme, planinske opreme, drsalk. Posebnost tega sejma je, da vso rabljeno opremo pred oddajo v prodajo pregledajo strokovnjaki ter neuporabno, iztrošeno in ne več varno opremo zavrnejo. S tem seveda tudi preprečujejo nesreče v gorah, na vseh vrstah smučanja in pri drsanju.

Vsako leto se na sejmu pojavlja vse več razstavljalcev, ki ponujajo novo vrhunsko opremo, prav tako pa smučarske vozovnice po ugodnih cenah in plačilnih pogojih.

Na sejmu vsako leto sodeluje tudi AO PD Kranj. Na njihovem razstavnem prostoru je vedno na voljo strokovna literatura ter nasveti za varno pot v gore in sestop v dolino. Obiskovalcem svetujejo tudi pri nakupu rabljene in nove opreme. Prav tako radi postrežejo z informacijami o trekingu ali turnem smučanju, saj ti športi postajajo vedno bolj popularni.

Kranjski zimskošportni sejem spremljajo tudi številna predavanja, predstavitve, okrogle mize in posvetovanja o smučanju, turističnem trekingu, o varni poti na goro in sestopu, zavarovalništvu, skratka, o vsem, kar naj bi preprečilo nesreče.

Letošnji, že 23. Kranjski zimskošportni sejem bo odprl svoja vrata v četrtek, 13. novembra, ob 14. uri, 15., 16. in 17. novembra pa bo odprt od 9. do 19. ure.

Andrej Štremfelj

DOBRODOŠLI NA GORENJSKEM SEJMU V KRANJU